

การบังคับโทษปรับโดยการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว
มาใช้ควบคุมผู้ต้องโทษปรับทางอาญา

นางสาวมัญชนก งามละม้าย

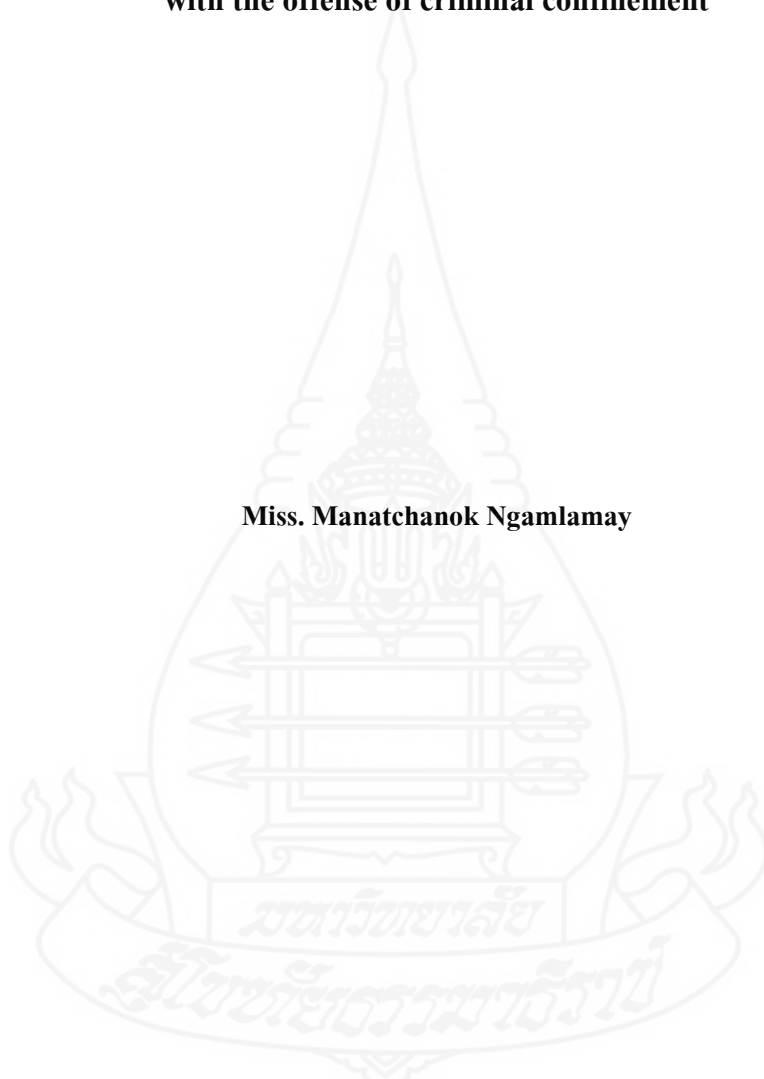

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2563

**Enforcement of fines by using electronic monitoring to control persons
with the offense of criminal confinement**

Miss. Manatchanok Ngamlamay

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2020

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การบังคับโทษปรับโดยการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว
มาใช้ควบคุมผู้ต้องโทษปรับทางอาญา
ชื่อและนามสกุล นางสาวมนัญชนก งามละม้าย
วิชาเอก กฎหมายธุรกิจ
สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์วิกรณ์ รักษ์ปวงชน

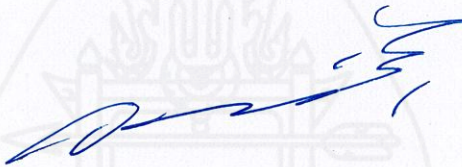
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2564

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

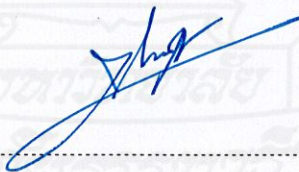
..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์วิกรณ์ รักษ์ปวงชน)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิงคริต ดลเจิม)

..... (รองศาสตราจารย์วรวิฑูมิ เทพทอง)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ การบังคับโทษปรับโดยการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ควบคุมผู้ต้องโทษปรับทางอาญา
ผู้วิจัย นางสาวมนัญชนก งามละม้าย **รหัสนักศึกษา** 2624001448 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์วีกรณ์ รักษ์ปวงชน **ปีการศึกษา** 2563

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์ (1) ศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี ลักษณะทั่วไปของการลงโทษทางอาญา และการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (2) ศึกษาถึงหลักการและแนวคิดความเป็นมาเกี่ยวกับการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ (3) วิเคราะห์ปัญหาการบังคับโทษปรับและการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวรวมทั้งข้อดีและข้อเสียที่เกี่ยวข้อง (4) เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการกำหนดโทษทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา และแนวทางในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว มาใช้ในการควบคุมตัวผู้ต้องโทษปรับทางอาญาแทนค่าปรับ

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความเห็นของนักนิติศาสตร์ รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลกฎหมาย ทางอินเทอร์เน็ต เพื่อที่จะได้รวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

ผลการศึกษาพบว่า (1) แนวคิด ทฤษฎี ลักษณะทั่วไปของการลงโทษทางอาญา ยังไม่สามารถบังคับโทษปรับทางอาญาได้ตรงตามเจตนารมณ์ตามกฎหมาย หากนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาบังคับใช้กับผู้ต้องโทษปรับทางอาญาจะเป็นประโยชน์มากขึ้น (2) แนวคิดในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ ยังพบปัญหาในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ควบคุม ผู้ต้องโทษปรับ (3) เมื่อวิเคราะห์ปัญหาการบังคับโทษปรับและการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้กับผู้ต้องโทษปรับทางอาญาแล้ว จึงทำการเปรียบเทียบถึงข้อดีและข้อเสียในส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (4) จึงเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการกำหนดโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา และแนวทางในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในการควบคุมตัวผู้ต้องโทษปรับทางอาญาแทนค่าปรับ เพื่อเป็นการให้โอกาสแก่ผู้ต้องโทษปรับ โดยเฉพาะผู้ที่มีฐานะยากจนและไม่มีเงินชำระค่าปรับ ศาลก็สามารถที่จะเลือกใช้มาตรการอื่นมาใช้บังคับแทนได้ โดยการแก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในส่วนของการบังคับโทษปรับ เสนอแนะให้แก้ไขในประมวลกฎหมายอาญาตาม มาตรา 30/1 ปัญหาการกำหนดมาตรการในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้บังคับโทษปรับ เสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 มาตรา 14 ปัญหาการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้กับผู้กระทำความผิด เสนอแนะให้นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้เป็นวิธีเพื่อความปลอดภัย โดยบัญญัติให้ศาลใช้ดุลยพินิจเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยแทนการใช้โทษปรับทางอาญา และควรรให้รัฐมีการจัดแนวทางในการสนับสนุนมาตรการดังกล่าว เพื่อให้การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวถูกนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ โทษทางอาญา ค่าปรับ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว

Independent study title: Enforcement of fines by using electronic monitoring to control persons with the offense of criminal confinement

Author : Ms. Manatchanok Ngamlamai; **ID:** 2624001448; **Degree:** Master of Laws;

Independent study advisor: Wikon Rakpuangchon, Professor; **Academic year:** 2020

Abstract

The objectives of this independent study were (1) study concepts, theories, general characteristics of criminal punishment, and the use of electronic monitoring, (2) study principles, concepts and background of the use of electronic monitoring in the justice system of Thailand, United States of America, and England, (3) analyze problems related to enforcement of fine and the use of electronic monitoring including relevant advantages and disadvantages, and (4) propose a problem solving guideline for criminal punishment determination according to the Criminal Code and a guideline to use electronic monitoring to control persons with the offense of criminal confinement instead of paying fines.

For the methodology, this study was conducted on the basis of qualitative study design by investigating documents in Thai and foreign languages, theses, research studies, articles, rules and regulations of relevant agencies, jurists' opinions, related documents including legal information on the internet so as to collect information in a systematic manner to be the conceptual framework of this independent study.

The major findings revealed that (1) the concepts, theories, general characteristics of criminal punishment still unable to enforce criminal fines according to the intent of the law. If the electronic monitoring is enforced with Criminal fines will be more helpful, (2) the concepts of using electronic monitoring in the justice system of Thailand, United States of America, and England had problems related to the use of electronic monitoring to control persons with the offense, (3) after analyzing problems related to enforcement of fine and the use of electronic monitoring with persons with the offense of criminal confinement, relevant advantages and disadvantages were compared, and (4) Problem solving guidelines for criminal punishment determination according to the criminal code and the use of electronic monitoring were proposed to control persons with the offense of criminal confinement instead of paying fines in order to give those persons a chance, especially those are poor. The court is able to choose other measures to enforce. The guidelines for solving inequality problems in the justice system of Thailand in the part of enforcement of fines should be proposed by amending the Criminal Code Section 30/1. For the problems related to determination of measures for the use of electronic monitoring, the provisions of Section 14 under Probation Act B.E.2559 (2016) should be amended. (3) for the problems related to the use of electronic monitoring with persons committing the offense, electronic monitoring as a safety method should be used, judicial discretion is provided instead of using the enforcement of criminal fines to ensure that electronic monitoring will be used more efficiently and the government should support those measures.

Keywords: Criminal punishment, Fine, Electronic monitoring

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาอิสระเล่มนี้ สำเร็จสมบูรณ์มาได้ด้วยปัจจัยหลายประการ ประการแรก ข้าพเจ้าขอขอบความดี และกราบขอบพระคุณบิดามารดา ผู้มีพระคุณทุกท่านและครอบครัวของข้าพเจ้า ที่สนับสนุนการศึกษาตลอดมา รวมทั้งเป็นกำลังใจยิ่งของการสำเร็จการศึกษาครั้งนี้

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ให้แก่ข้าพเจ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสตราจารย์วิกรม รัศมีปวงชน ผู้ให้เกียรติเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ การศึกษาอิสระและจุดประกายความคิดที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งเอาใจใส่ แนะนำตรวจสอบรูปแบบขั้นตอนต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าให้เป็นไปตามระเบียบการบัณฑิตศึกษาของคณะและมหาวิทยาลัยด้วยความเสียสละ อีกทั้งให้คำแนะนำทางวิชาการประกอบการให้เหตุผลอย่างละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งช่วยให้วิทยานิพนธ์การศึกษาอิสระฉบับนี้มีความชัดเจน ทรงคุณค่าทางวิชาการมากยิ่งขึ้น รวมทั้งขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิงครัต คลเจิม ที่ให้เกียรติเป็นกรรมการตรวจแนะนำให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

คุณค่าและประโยชน์อันพึงเกิดจากการศึกษาอิสระฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอขอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านด้วยความเคารพ

มนัญชนก งามละม้าย

4 มิถุนายน 2564

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
ขอบเขตการศึกษา	4
ระเบียบวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี ลักษณะทั่วไปของการลงโทษทางอาญา	
และการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว	6
แนวคิดและทฤษฎีของการลงโทษทางอาญา	6
แนวคิดและหลักการกำหนดโทษปรับ	6
ทฤษฎีการลงโทษอาญา	13
ลักษณะทั่วไปของการลงโทษทางอาญา	19
ความหมายของโทษทางอาญา	20
ประเภทของโทษทางอาญา	22
การดำเนินการบังคับโทษปรับ	26
ข้อดีและข้อเสียของโทษปรับ	28
การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว	30
แนวคิดและความเป็นมาในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว	30
การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้กับผู้กระทำความผิด	
ในกระบวนการยุติธรรม	32
วัตถุประสงค์ของการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว	34
ระบบเทคโนโลยีของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว	34
ข้อดีข้อเสียของการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิด	35

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ควบคุม ผู้ต้องโทษปรับทางอาญา	37
หลักเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ควบคุม ผู้ต้องโทษปรับทางอาญาของต่างประเทศ	37
การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา	37
การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ตามกฎหมายประเทศอังกฤษ	44
หลักเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ควบคุม ผู้ต้องโทษปรับทางอาญาของประเทศไทย	51
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหาการบังคับโทษปรับ โดยการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว มาใช้ควบคุมผู้ต้องโทษปรับทางอาญา	60
ปัญหาความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในส่วนของ การบังคับ โทษปรับ	60
ปัญหาการกำหนดมาตรการในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้บังคับ โทษปรับ	67
ปัญหาการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้กับผู้กระทำความผิด	69
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	71
บทสรุป	71
ข้อเสนอแนะ	74
บรรณานุกรม	82
ประวัติผู้ศึกษา	87

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายว่าด้วยการลงโทษแก่บุคคลผู้ที่กระทำความผิดในลักษณะต่างๆในสังคมและเป็นกฎหมายที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตรงกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นกฎหมายที่บัญญัติห้ามมิให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือบังคับให้มีการกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดโดยหากมีผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ผู้นั้นจะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนด¹ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น เมื่อมีการกระทำผิดเป็นคดีอาญาเกิดขึ้นย่อมจะต้องมีการลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย ทั้งนี้ โทษทางอาญามีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษโดยตรงแก่บุคคลผู้กระทำความผิดและยังเป็นการป้องปรามการกระทำความผิดหรือมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอีกในสังคมนั้น ซึ่งโทษทางอาญาที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นมี 5 สถาน มีทั้งโทษที่มุ่งหมายบังคับเข้ากับชีวิตหรือเสรีภาพของบุคคลที่กระทำความผิดเพื่อเป็นการตัดหรือขจัดผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคมอย่างถาวรหรือเป็นการชั่วคราวได้แก่โทษประหารชีวิต จำคุก หรือกักขัง โดยโทษจำคุกนั้นจะถือว่าเป็นโทษที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดหรือไม่เพียงใดนั้น อาจต้องใช้การพิจารณาจากเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ในการพิจารณาเป็นรายบุคคลว่า ผู้ต้องโทษรายนั้นปฏิบัติตนในระหว่างได้รับโทษในเรือนจำหรือสถานที่กักขังได้มีความสำนึกในความผิดที่ได้กระทำและกลับตนเป็นคนดีได้แล้วหรือไม่² แต่กลับพบว่า การจำคุกเป็นการกระทำเพียงเพื่อขังคนไว้ตามระยะเวลาอย่างเดียวนั้น ปราศจากการพิจารณาเป็นรายบุคคลหรือสถานที่กักขังที่จะทำให้ผู้ต้องโทษกลับตนเป็นพลเมืองดี หรือไม่ไร้ประโยชน์ต่อสังคม และอาจทำให้ผู้กระทำความผิดมีสังคมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน สร้างสัมพันธ์กัน อาจทำให้ไม่สามารถกลับตนเป็นคนดีได้เมื่อพ้นโทษจากการถูกกักขังในเรือนจำ ส่วนโทษที่มุ่งหมายบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้แก่โทษปรับหรือริบทรัพย์สินโทษปรับนั้นนับเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในความผิดอาญาต่าง ๆ จำนวนมากทั้งที่เป็นโทษปรับสถานเดียวและยัง

¹ เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์.คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1.(พิมพ์ครั้งที่ 10) กรุงเทพมหานคร:พลสยาม พรินต์.2551
หน้า 1.

² หยุด แสงอุทัย.กฎหมายอาญา ภาค 1.(พิมพ์ครั้งที่ 21) กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.2554
หน้า 188.

นำไปใช้ควบคู่กับโทษจำคุกได้อีกด้วยเนื่องจากโทษปรับเป็นบทลงโทษและวิธีการปฏิบัติที่สะดวกโดยเฉพาะไม่ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพของผู้กระทำความผิดหากสามารถชำระค่าปรับตามคำพิพากษาได้เพียงแต่อาจทำให้ผู้กระทำความผิดไม่มีความเกรงกลัวและอาจกลับมากระทำความผิดซ้ำอีกได้ แต่ในปัจจุบันความผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติต่าง ๆ จะมีอัตราโทษปรับสูง ซึ่งน่าจะเป็นการยับยั้งและข่มขู่บุคคลในสังคมให้รู้สึกเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดได้ดีกว่าในอดีตที่ผ่านมา

แม้โทษปรับจะมีเจตนารมณ์มุ่งหมายบังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติการบังคับโทษปรับจะมีกระบวนการบังคับโทษปรับอย่างอื่นที่มีใช้การมุ่งเอาที่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดแต่เพียงอย่างเดียว แต่มาตรการทางกฎหมายในการบังคับโทษปรับ โดยเฉพาะผู้ต้องโทษปรับที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีย่อมไม่มีทางเลือกอื่นอีกก็ต้องเลือกที่จะต้องร้องขอทำงานแทนค่าปรับเท่านั้น เพื่อมิให้ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับและการขอทำงานแทนค่าปรับดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นดุลยพินิจของศาล มิใช่ว่าศาลต้องส่งอนุญาตตามคำร้องขอของผู้ต้องโทษทุกคน เนื่องจากต้องพิจารณาถึงปัจจัยหลายอย่าง เช่น ประวัติดังกล่าวและสภาพความผิดของผู้ต้องโทษ แต่ละคนเป็นส่วนประกอบด้วย ซึ่งผู้ต้องโทษแต่ละคนย่อมจะมีประวัติดังกล่าวหรือความเป็นมาและฐานะทางเศรษฐกิจรวมถึงสภาพความผิดแตกต่างกันออกไป จึงทำให้ผู้ต้องโทษบางคนอาจไม่มีคุณสมบัติเพียงพอที่ศาลจะอนุญาตให้ทำงานแทนค่าปรับก็ได้ อีกประการหนึ่งในกรณีที่ศาลอนุญาตให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานแทนค่าปรับนั้นศาลไม่มีอำนาจที่จะสั่งเพิ่มเติมเงื่อนไขอย่างอื่นอีกเพื่อเป็นการควบคุมตรวจสอบและแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องโทษควบคู่ไปกับการให้ทำงานแทนค่าปรับอีกได้ คงทำได้เพียงรับทราบรายงานผลการปฏิบัติการทำงานแทนค่าปรับจากเจ้าพนักงานว่าผู้ต้องโทษปรับได้ทำงานแทนค่าปรับครบตามระยะเวลาแล้วหรือไม่และหากผิดเงื่อนไขการทำงานแทนค่าปรับแล้ว ผู้ต้องโทษย่อมจะต้องถูกนำตัวมาบังคับค่าปรับในส่วนที่เหลืออยู่ด้วยการกักขังแทนค่าปรับในเรือนจำเช่นเดิมซึ่งน่าจะขัดกับวัตถุประสงค์การลงโทษปรับที่มุ่งบังคับเอาที่ทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับมิใช่เสรีภาพของผู้ต้องโทษ แม้การกักขังในลักษณะดังกล่าวนี้ จะเป็นการกักขังที่ใช้เวลาไม่นานนักก็ตาม แต่ล้วนส่งผลเสียและไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ต้องโทษและสังคมโดยรวมแล้วยังไม่เป็นประโยชน์ต่อนโยบายของรัฐที่พยายามหาแนวทางและมาตรการแก้ปัญหานักโทษสั้นเรือนจำและลดความแออัดในเรือนจำลงให้มากที่สุด ซึ่งในปัจจุบันมีจำนวนผู้ต้องกักขังจำนวน 1,016 คน ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาสำคัญของกรมราชทัณฑ์ อันเป็น

หน่วยงานที่ทำหน้าที่ดูแลผู้ต้องโทษทั้งหมดในเรือนจำทั่วประเทศที่กำลังประสบปัญหาอยู่ในขณะนี้³

จากปัญหาดังกล่าวเพื่อเป็นการแก้ไขความเลื่อมล้ำในด้านฐานะทางสังคมของผู้ต้องโทษปรับที่ยากจนไม่มีเงินชำระค่าปรับ ซึ่งอาจต้องถูกกักขังแทนค่าปรับในเรือนจำ อันเป็นส่วนหนึ่งส่งผลทำให้เกิดปัญหาผู้ต้องขังหรือผู้ต้องโทษในเรือนจำเพิ่มขึ้นมีปริมาณมากจนเกิดความแออัด ส่งผลเสียทำให้เกิดสภาพปัญหาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังหรือผู้ต้องโทษในเรือนจำ รวมทั้งรัฐก็ต้องมีภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้ต้องขังในเรือนจำเพิ่มขึ้นอีก เกิดปัญหาด้านสุขภาพอนามัย เช่น โรคหวัด โรค จึงควรที่จะเพิ่มมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับโทษปรับขึ้นอีก เพื่อที่จะเป็นทางเลือกให้แก่ผู้ต้องโทษปรับที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี และไม่มีเงินชำระค่าปรับ รวมถึงผู้ต้องโทษที่มีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเพียงพอที่จะให้ศาลอนุญาตให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้หรือมีเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถทำงานแทนค่าปรับ เพื่อให้ผู้ต้องโทษหรือศาลสามารถที่จะเลือกใช้มาตรการอื่นให้ตรงตามความเหมาะสมของผู้ต้องโทษปรับที่จะปฏิบัติได้ เพื่อมิให้ผู้ต้องโทษดังกล่าว ต้องกลับมาถูกกักขังแทนค่าปรับในเรือนจำอีก ทั้งยังจะเป็นทางเลือกอีกช่องทางหนึ่งที่จะทำให้ศาลมีช่องทางการพิจารณาสั่งเพิ่มเติมเงื่อนไขในการควบคุมและสอดส่องดูแลความประพฤติตลอดจนกำหนดแนวทางในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องโทษปรับควบคู่ไปกับมาตรการเพิ่มเติมดังกล่าว เพื่อให้ผู้ต้องโทษกลับตัวเป็นคนดี โดยไม่กลับไปก่อปัญหาในสังคมซ้ำอีกช่องทางหนึ่งเช่นกัน ซึ่งในปัจจุบันมีหน่วยงานของกระบวนการยุติธรรม เช่น กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ และสำนักงานศาลยุติธรรม ได้นำเทคโนโลยีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM)⁴ มาใช้เพื่อช่วยแก้ไขปัญหাজำนวนักโทษในเรือนจำที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวนี้สามารถตรวจสอบการเดินทางหรือสถานที่อยู่หรือที่พักอาศัยของผู้สวมใส่อุปกรณ์ดังกล่าวได้ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงต้องการที่จะศึกษากฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ในการนำมาเป็นแนวทางการเพิ่มเติมมาตรการทางกฎหมาย และเป็นทางเลือกให้แก่ผู้ต้องโทษปรับ โดยที่ศาลสามารถนำเอาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในการบังคับโทษปรับแทนค่าปรับดังกล่าวได้ โดยไม่ต้องนำตัวผู้ต้องโทษไปควบคุมไว้ในเรือนจำ จากปัญหาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้

³ กรมราชทัณฑ์. รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ.16 กรกฎาคม 2564 สืบค้นจาก

http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_index.php

⁴ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring : EM) หมายถึง เครื่องมือที่สามารถรับส่งสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ติดตามตัว หรือใช้สวมใส่ข้อมือ ข้อเท้า หรือส่วนอื่นใดในร่างกายและยังใช้ตรวจสอบอาการการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ของผู้ที่สั่งให้ถูกจำกัดได้

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี ลักษณะทั่วไปของการลงโทษทางอาญา และการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว

2.2 เพื่อศึกษาถึงหลักการและแนวคิดความเป็นมาเกี่ยวกับการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ

2.3 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการบังคับโทษปรับและการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว รวมทั้งข้อดีและข้อเสียที่เกี่ยวข้อง

2.4 เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการกำหนดโทษทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา และแนวทางในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในการควบคุมตัวผู้ต้องโทษปรับทางอาญาแทนค่าปรับ

3. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ศึกษามุ่งเน้นในเรื่องเกี่ยวกับหลักการแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับโทษทางอาญา การบังคับโทษปรับ การกักขังแทนค่าปรับและการทำงานแทนค่าปรับ รวมไปถึงหลักการแนวคิดในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้เป็นมาตรการทางเลือกในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องโทษ ตลอดจนหลักการแนวคิดเกี่ยวกับการบังคับโทษปรับโดยการนำเอาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องโทษปรับแทนค่าปรับได้อย่างเหมาะสมกับผู้ต้องโทษแต่ละคน โดยศึกษาระบบกฎหมายของประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ แล้วเปรียบเทียบถึงข้อดี ข้อเสีย และนำมาเป็นแนวทางในการบังคับใช้กับกฎหมายของประเทศไทยต่อไป

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ ระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความเห็นของนักนิติศาสตร์ รวมทั้ง

เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลกฎหมายทางอินเทอร์เน็ต เพื่อที่จะได้รวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้

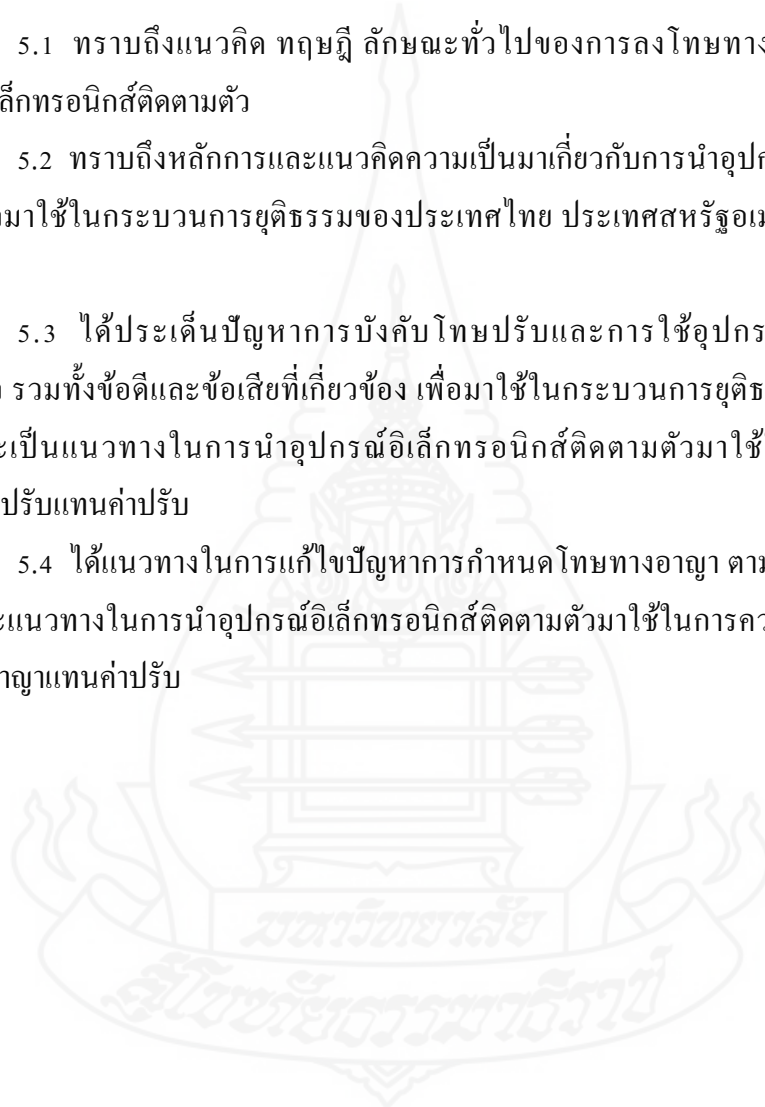
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

5.1 ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี ลักษณะทั่วไปของการลงโทษทางอาญา และการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว

5.2 ทราบถึงหลักการและแนวคิดความเป็นมาเกี่ยวกับการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ

5.3 ได้ประเด็นปัญหาการบังคับโทษปรับและการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว รวมทั้งข้อดีและข้อเสียที่เกี่ยวข้อง เพื่อมาใช้ในการบวนการยุติธรรมทางอาญาและเสนอแนะเป็นแนวทางในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในการควบคุมตัวผู้ต้องโทษปรับแทนค่าปรับ

5.4 ได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาการกำหนดโทษทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา และแนวทางในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในการควบคุมตัวผู้ต้องโทษปรับทางอาญาแทนค่าปรับ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี ลักษณะทั่วไปของการลงโทษทางอาญา และการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว

การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมนั้น คนในสังคมย่อมต้องการความสงบสุขความเป็นระเบียบเรียบร้อยตลอดจนความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จึงต้องมีกฎหมายหรือข้อบังคับให้คนในสังคมต้องปฏิบัติหรือห้ามมิให้กระทำการเพื่อควบคุมความประพฤติของคนในสังคม หากผู้ใดฝ่าฝืนกฎหมายหรือข้อบังคับดังกล่าวก็ต้องได้รับบทลงโทษ การลงโทษเป็นมาตรการตอบโต้ผู้กระทำความผิดโดยมีวัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีอาชญาวิทยาที่อยู่หลายประการ ทั้งนี้ เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้คนในสังคมเกิดความรู้สึกปลอดภัยรวมไปถึงยังถือเป็นเครื่องมือหรือมาตรการอย่างหนึ่งในการใช้อำนาจของผู้ปกครองในการลงโทษผู้กระทำความผิดในสังคม นอกจากนั้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้กระทำความผิดก็ควรที่จะมีมาตรการอื่นมาเป็นแนวทางเสริมให้การลงโทษเกิดความเป็นธรรมและเป็นประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดและสังคมมากที่สุดต่อไป

เมื่อสังคมเป็นที่รวมของคนจำนวนมากย่อมเป็นเรื่องปกติที่จะมีการกระทำผิดกฎหมาย ข้อบังคับของสังคม จึงจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมความประพฤติของคนในสังคมเพื่อให้สังคมเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและอยู่ร่วมกันได้ปกติสุขซึ่งในยุคแรกของการลงโทษผู้กระทำความผิดมีลักษณะเป็นการแก้แค้นส่วนตัวและโทษที่ลงแก่ผู้กระทำผิดก็เป็นโทษที่รุนแรง ต่อมาเมื่อสังคมมีการพัฒนาส่งผลทำให้แนวความคิดทฤษฎีและวัตถุประสงค์เกี่ยวกับลงโทษก็เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ของสังคมในแต่ละยุคสมัยจากเดิมมาเป็นการข่มขู่ยับยั้ง การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและการตัดโอกาสไม่ให้กระทำผิดเป็นต้นทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการพัฒนาให้การลงโทษเกิดความเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้ทราบถึงโทษทางอาญาและขั้นตอนการลงโทษ จึงเห็นควรศึกษาถึงความหมาย แนวคิด ทฤษฎีและวัตถุประสงค์การลงโทษ ตลอดจนกระบวนการลงโทษปรับ การบังคับโทษปรับและแนวคิดการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้แทนค่าปรับ

1. แนวคิดและทฤษฎีของการลงโทษทางอาญา

1.1. แนวคิดและหลักการกำหนดโทษปรับ

โทษปรับเป็นโทษที่บังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำผิดโดยตรงและเป็นโทษที่สามารถข่มขู่ไม่ให้กระทำผิดได้ ถ้าโทษปรับนั้นมีอัตราสูงมาก จึงสามารถช่วยลดการเกิดอาชญากรรมได้จนมีการกล่าวว่าโทษปรับทางอาญามีลักษณะคล้ายกับค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่ง เนื่องจากการบังคับให้ต้องชำระเงินเพื่อชดเชยกับความเสียหายที่เกิดขึ้น

โดยวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญามีหลายประการ แต่ทุกประการมีวัตถุประสงค์เหมือนกัน คือ ต้องการลงโทษผู้กระทำผิดให้เกิดความสำนึกในความผิดที่ตนได้กระทำ ซึ่งการลงโทษนั้น อาจเป็นไปเพื่อการแก้แค้นทดแทน (Retribution) หรือเพื่อการข่มขู่ (Deterrence) หรือเพื่อการปรับปรุงแก้ไข (Reformation) หรือเพื่อตัดไม่ให้มีโอกาสกระทำผิดอีก (Incapacitation) หรือเพื่อสร้างจิตสำนึก (Consciousness) ของผู้กระทำผิดก็ได้ ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับทฤษฎีการลงโทษซึ่งมีอยู่หลายทฤษฎีและสุดแต่ที่ว่ากฎหมายอาญาตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายอาญาในประเทศนั้น ๆ จะใช้ทฤษฎีใดเป็นหลัก

การลงโทษปรับอาจจะไม่ใช่โทษที่เก่าแก่ที่สุดในโลก แต่ก็มีขึ้นระยะใกล้เคียงกับที่มีโทษทางอาญาอื่นๆและน่าจะมาก่อนโทษจำคุก ศาสตราจารย์เกอร์ฮาร์ด กรีบิง (Gerhardt Grebing) กล่าวว่าโทษปรับมีขึ้นเพื่อลดทำที่ในการที่ผู้เสียหายจะทำร้ายผู้กระทำผิดเป็นการแก้แค้นทดแทนในสมัยที่การแก้แค้นทดแทนยังแพร่หลาย ข้อนี้เห็นได้แม้ในกฎหมายฮัมมูราบี กฎหมายอินเดียโบราณ กฎหมายอียิปต์โบราณ และกฎหมายกรีกโบราณ โดยในสมัยพระเจ้าฮัมมูราบี กษัตริย์แห่งบาบิโลนมีการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนที่เรียกว่า ตาต่อตา ฟันต่อฟัน หรือ Lex Talionis สำหรับการลงโทษปรับนั้นมีการกำหนดว่าการเอาทรัพย์สินของผู้อื่นมาใช้โดยมิชอบ ผู้กระทำผิดอาจถูกปรับถึงห้าเท่าแห่งมูลค่าของทรัพย์สินนั้น ในกรณีเป็นการโจรกรรมสัตว์เลี้ยง โทษปรับอาจถึงสิบเท่า ถ้าเป็นการประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของแผ่นดินหรือทรัพย์สินของหลวงโทษปรับอาจหนักถึงสามสิบเท่าของราคาทรัพย์สิน⁵

ต่อมากฎหมายเยอรมันโบราณ ได้สร้างกฎเกณฑ์เกี่ยวกับโทษปรับหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ว่ากฎหมายอาญาเป็นกฎหมายมหาชน จึงแยกเอาโทษปรับออกจากการชดเชย ค่าเสียหาย(Compensation) และมีการนำโทษปรับมาใช้ควบคู่กับโทษจำคุก เพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจ ลงโทษอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างก็ได้ จึงทำให้การลงโทษปรับห่างไกลจากการแก้แค้นทดแทน แต่กลายเป็นการข่มขู่ผู้กระทำความผิดให้หวาดกลัวและเจ็ดหลายมากยิ่งขึ้น ต่อมาโทษปรับตามกฎหมายโรมานอเยอรมานิกได้พัฒนาไปอีกขั้นหนึ่งคือใช้เป็นการลงโทษสถานเบา

⁵ โทเมน ภัทรภริมภ์, โทษปรับ,วารสารอัยการ,163(14),หน้า 455.

สำหรับความผิดหูโทษ (Petty Crimes) ซึ่งเป็นความผิดเล็กน้อยที่ผู้กระทำความผิดไม่ควรต้องรับโทษสถานอื่นเนื่องจากโทษร้ายทรูณเกินไป⁶

ในปัจจุบันเป็นที่เข้าใจว่าโทษปรับคือโทษที่บังคับเอาแก่ทรัพย์สินอันได้แก่ตัวเงินของผู้กระทำความผิดเพื่อตกได้แก่แผ่นดิน การตกได้แก่แผ่นดินในระยะแรกๆ ถือว่าเป็นการจ่ายค่า ทรัพย์สินเป็นการไถ่โทษ (Composition) กล่าวคือ เมื่อผู้กระทำความผิดจ่ายค่าไถ่โทษแก่รัฐและผู้เสียหาย แล้วก็จะไม่มีการแก้แค้นทดแทนกันอีกต่อไปดังที่ปรากฏในกฎหมาย 12 โต๊ะ นักทฤษฎีทฤษฎีเรียกกระบวนเช่นนี้ว่า ระบบความยุติธรรมโดยเอกชน (Private Settlement) แต่ความผิดบางอย่างรัฐเป็นผู้เสียหายโดยตรง เช่น การทรยศต่อชาติ การเป็นไส้ศึก การทำลายทรัพย์สินของแผ่นดินหรือการกระทำความผิดต่อคนเป็นจำนวนมาก รัฐจึงตกอยู่ในฐานะประหนึ่งผู้เสียหาย รัฐจึงควรได้ค่าไถ่โทษด้วยความคิดนี้ทำให้โทษปรับตกได้แก่แผ่นดินมีเหตุผลแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เมื่อระบบศาลเป็นรูปเป็นร่างชัดเจนขึ้นการบังคับคดีของเอกชนต้องกระทำในศาลของแผ่นดินที่มีความจำเป็นต้องเสียค่าขึ้นศาลหรือภาษีสำหรับพิจารณาตัดสินคดีจนค่าตอบแทนค่าใช้จ่ายต่างๆ ของรัฐที่เข้ามาบริหารจัดการระบบความยุติธรรม สิ่งเหล่านี้ยังเป็นเหตุผลมากขึ้นที่รัฐเรียกเอาค่าปรับตกได้แก่แผ่นดิน⁷

ในประเทศไทยการลงโทษปรับมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยก่อนราชการที่ 5 ดังจะเห็นได้จากมีธรรมเนียมให้ผู้พิพากษาเอาค่าปรับตกได้เป็นเงินเดือนหรือค่าตอบแทนการทำงาน โดยการปรับเรียกว่าการปรับไหม ต่อมาเรียกว่าปรับเป็นพินัย คือเข้าเป็นของหลวงเรียกว่า “พินัยหลวง” ต่อมาก็แบ่งให้ผู้เสียหายบ้างคือเข้าหลวงครึ่งหนึ่งเป็นค่าปรับและให้แก่ผู้เสียหายครึ่งหนึ่งเรียกว่า “ปรับไหมกึ่ง พินัยกึ่ง” ซึ่งการดำเนินคดีเช่นนี้มีลักษณะผสมและตามกฎหมายฝรั่งเศสเรียกว่า Action Mixte แต่ต่อมาเมื่อมีการบัญญัติใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 โทษปรับได้ถูกเปลี่ยนแปลงโดยถือว่าโทษปรับเป็นการชำระโทษให้แก่รัฐจึงต้องตกเป็นของหลวงทั้งหมด ส่วนสินไหมนั้นต่อมาได้กลายเป็นค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งและหากผู้เสียหายต้องการให้มีการชดใช้ค่าเสียหายก็จะต้องไปดำเนินการฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายลักษณะละเมิดเอง

เพราะฉะนั้น เมื่อได้ทราบแนวคิดในเรื่องโทษปรับแล้ว การที่จะสามารถลงโทษปรับบุคคลใดได้นั้นจะต้องอยู่ภายใต้หลักการลงโทษทางอาญาทั้งหลายโดยหลักการลงโทษทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับโทษปรับมีดังนี้

⁶ โทเม่น ภักดิ์ทิพย์. โทษปรับ., หน้า 456.

⁷ สกฤตต์ ทัพย์บุญทรัพย์. การบังคับคดีอาญา : ศึกษาการบังคับโทษปรับ. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2552. หน้า 26-27.

1.1.1 หลักความยุติธรรม

ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 (2) กล่าวว่า “จะถือว่าบุคคลใดมีความผิดทางอาญา เพราะเหตุการกระทำหรืองดเว้นการกระทำใดอันยังมีได้ถือว่าเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายแห่งชาติหรือกฎหมายระหว่างประเทศในขณะที่กระทำการนั้นหาได้ไม่ และจะลงโทษให้หนักไปกว่าโทษที่ใช้ในขณะที่กระทำความผิดหาได้ไม่” ประกอบกับกฎหมายอาญา คือ บรรดากฎหมายทั้งหลายที่ระบุถึงความผิดอาญา โทษวิธีการเพื่อความปลอดภัยและมาตรการบังคับทางอาญาอื่นและเป็นกฎหมายที่กำหนดให้ความผิดอาญาเป็นเงื่อนไขของการใช้โทษ วิธีการเพื่อความปลอดภัยและมาตรการบังคับทางอาญาอื่น เมื่อการลงโทษปรับเป็นกฎหมายอาญาจึงไม่สามารถกำหนดโทษปรับบุคคลใดที่ขัดกับหลักปฏิญญาสากลดังกล่าวได้ และจะต้องอยู่ภายใต้หลักประกันในกฎหมายอาญา ทั้ง 4 ประการ คือ 1) การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีลงโทษทางอาญาแก่บุคคล 2) การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งลงโทษทางอาญาแก่บุคคล 3) กฎหมายอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน และ 4) กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลังจึงทำให้มีการออกกฎหมายที่มีโทษปรับย้อนหลังไม่ได้และแสดงให้เห็นว่าโทษปรับจะต้องบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดโดยองค์กรหรือกระบวนการที่เป็นกลางและมีอำนาจหน้าที่ในการลงโทษปรับเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด⁸

ดังนั้นในการลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายจึงต้องคำนึงถึงหลักความยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมีความยุติธรรมต่อผู้เสียหายหรือผู้กระทำความผิดก็ตาม

1.1.2 หลักมนุษยธรรม

การลงโทษทางอาญานอกจากจะต้องมีความยุติธรรมแล้วจะต้องอาศัยหลักมนุษยธรรมด้วย โดยหลักมนุษยธรรมที่สำคัญในการลงโทษคือโทษต้องไม่ทารุณโหดร้ายไม่ว่าจะเป็นประเภทของโทษหรืออัตราโทษเนื่องจากการลงโทษที่เป็นการทารุณโหดร้าย เช่น ตัดคอ ตอกเล็บ เผาทั้งเป็นถือเป็นโทษที่ไร้มนุษยธรรมและขัดต่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 5 แม้ว่าโทษปรับจะไม่ใช่โทษที่บังคับเอากับชีวิตอันจะมีลักษณะการลงโทษที่เป็นการทารุณโหดร้ายได้ก็ตาม แต่หากการกำหนดโทษปรับให้สูงเกินสมควรหรือเกินกว่าความร้ายแรงของความผิดก็ย่อมเป็นการลงโทษที่ขาดมนุษยธรรมเหมือนกัน เนื่องจากความสมควรหรือเกินสมควรของโทษปรับนี้ก็คือหลักมนุษยธรรมนั่นเองซึ่งหลักการห้ามเรียกค่าปรับเกินสมควร (Excessive Fine) มีที่มาจาก Magna Carta ของอังกฤษในสมัยศตวรรษที่ 13 และได้มากำหนดอีกครั้งใน Bill of Rights เมื่อศตวรรษที่ 17 จนต่อมาได้กลายมาเป็นหลักในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา ความมุ่งหมายของหลักนี้ คือ ต้องการจำกัดอำนาจของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในอันที่จะไม่กำหนด

⁸ คณิต ณ นคร.กฎหมายอาญาภาคทั่วไป.(พิมพ์ครั้งที่ 6).กรุงเทพฯ : วิทยุชน.2560.หน้า 30.

หรือเรียกค่าปรับที่เกินสมควรจนจะเป็นภาระแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องโทษโดยความมุ่งหมาย เมื่อแรกเริ่มอาจต้องการจำกัดอำนาจศาลเท่านั้น เพราะอังกฤษและสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์ จึงอาจเกรงว่าศาลจะกำหนดโทษปรับตามอำเภอใจ แต่ต่อมากงจะต้องการจำกัดอำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยเพราะเจ้าหน้าที่เหล่านี้อาจกำหนดค่าปรับได้เองในบางกรณี โดยเฉพาะความผิดเล็กน้อย⁹

นอกจากนี้ หลักมนุษยธรรมยังหมายรวมถึงการที่บุคคลไม่ควรถูกพิจารณาเพื่อลงโทษสองครั้งในการกระทำครั้งเดียว (Ne bis in idem) ซึ่งถือเป็นสภาพเด็ดขาดทางกฎหมาย คือเมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดแล้วจะรื้อฟื้นขึ้นมาดำเนินการอีกไม่ได้ เป็นการห้ามใน 2 ประการ คือห้ามดำเนินคดีใหม่และห้ามพิพากษาใหม่¹⁰ เนื่องจากโทษทางอาญาย่อมทำให้ผู้กระทำผิดได้รับทุกข์ทรมาน ฉะนั้นหากต้องฟ้องร้องขอให้ลงโทษก็ควรทำให้เสร็จไปในคราวเดียวกันไม่ว่าจะลงโทษสถานใดก็ตาม และจะนำความผิดนั้นมาฟ้องร้องใหม่ไม่ได้ เช่น ถ้าศาลลงโทษจำคุกไปแล้วจะนำความผิดนั้นมาฟ้องเพื่อลงโทษปรับอีกไม่ได้เป็นต้นซึ่งหลักนี้มีบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) เรื่องห้ามฟ้องซ้ำในคดีอาญานั้นเอง¹¹

1.1.3 หลักความแน่นอนแต่ยืดหยุ่นของโทษ

ความแน่นอน (Certainty) ก็คือ ความแน่ชัด แต่มักนำไปสู่หลักเกณฑ์ที่ตายตัว ซึ่งดูจะสวนทางกับความยืดหยุ่นหรือผ่อนปรน แต่ที่จริงหลักทั้งสองใช้ควบคู่กันได้เพราะความแน่นอนของโทษนั้นก็คือความชัดเจน เมื่อบุคคลใดกระทำความผิดเขาควรได้รับรู้ว่าตนจะต้องรับโทษอะไรไม่ว่าจะเป็นโทษประหารชีวิตหรือโทษจำคุกก็ได้ ข้อนี้เองที่ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศทั้งหลายจะบัญญัติโทษไว้ชัดเจน แต่ก็มิได้หมายความว่าทุกคนที่กระทำความผิดอย่างเดียวกันจะต้องรับโทษเท่ากัน หากแต่หมายความว่าทุกคนที่ทำผิดอย่างเดียวกันจะต้องรับโทษภายในกรอบหรือระวางโทษในกฎหมายเหมือนกัน ไม่มากไม่น้อยไปกว่าระวางโทษดังกล่าวส่วนใครจะรับโทษจำคุกหรือปรับมากน้อยเท่าใดภายในกรอบหรือระวางโทษนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกหลายประการ การคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ นี้เองที่เรียกว่าความยืดหยุ่น เช่น ในการลงโทษผู้กระทำผิดที่เป็นนิสัยกับผู้ที่ไม่เคยกระทำความผิดมาก่อนเลยเป็นต้น ซึ่งทำให้การลงโทษไม่เหมือนกันได้แม้ว่าจะกระทำผิดอย่างเดียวกันก็ตาม¹²

1.1.4 หลักการกำหนดโทษให้สาสมกับผู้กระทำความผิด

⁹พิรุฬห์ ไตศุกถวรรณ์, การลงโทษปรับทางอาญา, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร, 2532, หน้า 31.

¹⁰คณิศร น.น.ร. กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, หน้า 185.

¹¹ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39(4).

¹²“เรื่องเดียวกัน” หน้า 32 – 33.

ในการลงโทษไม่ว่าสถานใดก็ตามศาลจะต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ มาเพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำความผิดให้มีความเหมาะสมกับความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อขึ้นขึ้นนี้เพื่อให้เกิดความยุติธรรมทั้งตัวผู้เสียหายเองและผู้กระทำความผิดด้วยซึ่งในเรื่องของหลักการกำหนดโทษ ศาสตราจารย์สรรเสริญ ไกรจิตติ ได้เสนอแนวทางเพื่อใช้ประกอบดุลพินิจในการลงโทษไว้ 3 ประการ ได้แก่¹³

1) *ลักษณะของผู้กระทำความผิด* ได้แก่ การพิจารณาถึงความชั่วร้ายของผู้กระทำความผิด จิตใจของผู้กระทำความผิด เจตนาหรือประมาท สภาพแวดล้อมและบุคลิกภาพของผู้กระทำความผิด

2) *ลักษณะของผู้ถูกกระทำร้าย* คือการพิจารณาว่าผู้ถูกทำร้ายเป็นบุคคลประเภทใด ผู้หญิงหรือผู้ชาย เด็กหรือผู้ใหญ่ ความทุกข์ทรมานหรือความเสียหายของผู้ถูกทำร้ายเป็นอย่างไร เกิดผลกระทบในวงกว้างมากน้อยเพียงใด

3) *ประโยชน์ของรัฐหรือสาธารณชน* คือการพิจารณาว่าการลงโทษประเภทใด อย่างไรจึงจะเป็นประโยชน์ต่อรัฐหรือสาธารณชน เช่นเมื่อพิจารณาจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นแล้วมี แนวโน้มว่าผู้กระทำความผิดอาจกระทำความผิดซ้ำอีก ในกรณีเช่นนี้สังคมจะไม่ได้รับความปลอดภัย โทษประหารชีวิตจึงอาจเป็นโทษที่เหมาะสมในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้ทำไปด้วยความโลภ การลงโทษปรับในอัตราสูงอาจได้รับผลดีกว่าการนำตัวผู้ผิดไปปรับโทษจำคุก ตามปัจจัยข้อนี้เท่ากับให้ศาลพิจารณาถึงสถานที่ที่กระทำผิดเช่น ที่สาธารณะหรือที่รโหฐาน เวลาที่กระทำ ความผิดเช่นกลางวันหรือกลางคืนผลของการกระทำความผิดเช่นเป็นความเสียหายเล็กน้อยหรือรุนแรง สภาพสังคมในขณะที่กระทำความผิดเช่น การกระทำความผิดในขณะที่ความผิดฐานนั้นเกิดบ่อยหรือนานๆครั้งและการกระทำความผิดกระทบกระเทือนต่อรัฐหรือผู้เสียหายเพียงใด

ดังนั้น ในการกำหนดโทษปรับศาลจึงต้องคำนึงถึงหลักการลงโทษทางอาญา ประกอบกับเหตุปัจจัยอื่นในการลงโทษปรับผู้กระทำความผิดให้สาสมกับการกระทำความผิดและ เป็นไปตามนโยบายทางอาญา (Criminal Policy) ของโทษปรับด้วย คือการให้ผู้กระทำความผิดนำเงินมาชำระต่อศาลตามจำนวนที่กำหนดและโทษปรับเป็นโทษที่ลงแก่สภาพทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด จึงทำให้การออกกฎหมายในเรื่องโทษปรับจะต้องคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจโดยรวมและค่าเงินในประเทศด้วย ดังจะเห็นได้จากมีการแก้ไขอัตราค่าปรับจากเดิมให้ถืออัตราวันละ 200 บาท มาเป็น 500 บาทต่อหนึ่งวันเป็นต้น¹⁴ รวมทั้งต้องมีความยืดหยุ่นพอที่จะ

¹³ สรรเสริญ ไกรจิตติ. “ดุลพินิจในการกำหนดโทษ” ดุลพินิจ, 27(1). (มกราคม – กุมภาพันธ์). หน้า 28 – 33.

¹⁴ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2559 มาตรา 5.

ให้ศาลใช้กฎหมายนั้นในการกำหนดค่าปรับมากน้อยตามความเหมาะสมกับผู้กระทำผิดได้ โดยการกำหนดโทษปรับไว้ในกฎหมายอาจทำได้ 3 รูปแบบ ประกอบด้วย¹⁵

1) การกำหนดไว้อย่างเด็ดขาด (Definite) คือ ระบุตายตัว ศาลไม่มีโอกาสใช้ดุลพินิจได้ เช่น พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 มาตรา 27 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ 10 พ.ศ.2490 มาตรา 3 ซึ่งกำหนดให้ปรับ 4 เท่าของราคาของและค่าอากรรวมกัน

2) การกำหนดไว้อย่างสัมพัทธ์ (Relative) หมายถึง กำหนดกรอบของโทษปรับไว้แล้วให้ศาลใช้ดุลพินิจภายในกรอบ เช่น กำหนดขึ้นสูงแต่ไม่กำหนดขั้นต่ำหรือกำหนดขั้นต่ำแต่ไม่กำหนดขั้นสูงสุดจนอาจกำหนดทั้งขั้นสูงและขั้นต่ำก็ได้

3) กำหนดโทษแต่ไม่ระบุอัตราที่แน่นอน เช่น กำหนดโทษปรับ แต่ไม่ระบุอัตราโทษไว้ว่าปรับเท่าใด กฎหมายสมัยใหม่จะกำหนดไว้เช่นนี้แต่มักจะเป็นโทษสถานเบา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการลงโทษปรับ เช่นตามกฎหมายอาญาเยอรมนีจะมีใช้แต่ในกรณีนี้กับการกำหนดโทษปรับเท่านั้น

อย่างไรก็ตามแม้โทษปรับเป็นโทษสถานเบาและมีความยืดหยุ่นได้ง่ายที่สุดกว่าโทษอื่น แต่ก็มิได้หมายความว่ารัฐจะใช้โทษปรับอย่างไรก็ได้ เพราะอย่างน้อยก็ตกอยู่ในหลักการ เช่นเดียวกับโทษอาญาชนิดอื่นๆ นอกจากนี้โทษปรับยังมีหลักเรื่องห้ามลงโทษปรับเกินสมควรในการที่ศาลจะใช้ดุลพินิจกำหนดค่าปรับในแต่ละคดีอีกด้วย

จากแนวคิดในเรื่องโทษปรับและหลักการกำหนดโทษปรับย่อมเข้าใจได้ว่าโทษปรับมีลักษณะดังนี้¹⁶

1) เป็นโทษที่บังคับเอาทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดและทรัพย์สินนั้น คือ เงินการที่บังคับเอาทรัพย์สินอื่นเช่นข้าวของเครื่องประดับหรือทรัพย์สินที่มีค่าอย่างอื่นไม่ใช่โทษปรับถ้าทรัพย์นั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดก็ถือว่าเป็นโทษเกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน (Confiscation) ดังนั้น การริบทรัพย์ไม่ใช่โทษปรับ

2) เงินที่บังคับได้มาหรือค่าปรับต้องตกเป็นของแผ่นดินหรือตกเป็นของหลวง ลักษณะข้อนี้ใช้แยกโทษปรับออกจากเรื่องค่าเสียหายในทางแพ่ง อาจกล่าวได้ว่าลักษณะข้อนี้เริ่มชัดเจนขึ้น เมื่อได้เปลี่ยนความคิดจาก “ระบบความยุติธรรมโดยเอกชน” มาเป็น “ระบบความยุติธรรมโดยรัฐ” กล่าวคือรัฐเข้ามาเป็นผู้เสียหายหรือรัฐเข้ามาเป็นผู้จัดการความยุติธรรมแทนผู้เสียหาย และเมื่อมีการแยกกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาชัดเจนขึ้นตามกฎหมาย Romano Germanic ซึ่งต่อมาได้มีผู้พยายามอธิบายความแตกต่างระหว่างโทษปรับในทางอาญากับ

¹⁵ พิรุฬห์ ไตศุกถวรรณ์, การลงโทษปรับทางอาญา, หน้า 28

¹⁶ สฤกธรัตน์ ทิพย์บุญทรัพย์, การบังคับคดีอาญา : ศึกษาการบังคับโทษปรับ, หน้า 32.

ค่าปรับในทางแพ่งตามกฎหมายไทยเช่น การปรับในทางแพ่งเพื่อชดใช้ความเสียหายแก่เอกชน ผู้ได้รับความเสียหาย แต่การปรับในทางอาญาเพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเท่านั้น

3) โทษปรับเป็นโทษที่อาจใช้เป็นเอกเทศโดยไม่มีโทษอื่นด้วยก็ได้หรืออาจใช้ควบคู่กับโทษอาญาสถานอื่นก็ได้ กฎหมายต่างประเทศนิยมใช้โทษปรับสถานเดียวสำหรับความผิด เล็กน้อยตามกฎหมายไทยโทษปรับสถานเดียวจะใช้ในความผิดที่สมควรมีโทษเล็กน้อย หรือมีละเมิดก็มักนิยมใช้กับความผิดใหม่ๆ ที่เพิ่งสร้างขึ้นให้เป็นความผิดอาญาตัวอย่างจะเห็นได้ชัดในกรณีความผิดอาญาทางเศรษฐกิจการคุ้มครองผู้บริโภค การค้าที่ไม่เป็นธรรมหรือความผิดของกรรมการในกรณีนิติบุคคลควรรับโทษทางอาญา

4) ส่วนการใช้โทษปรับควบคู่กับความผิดอาญาสถานอื่น เช่น จำคุกและปรับก็เพื่อให้ผู้กระทำความผิดรับโทษหนักขึ้นรุนแรงขึ้นอันจะมีผลเป็นการข่มขู่ได้ดีกว่าโทษใดโทษหนึ่งเพียงสถานเดียวโดยเฉพาะในปัจจุบันสังคมไทยมีปัญหาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดโทษจำคุกและปรับในคดียาเสพติดไว้เป็นต้น

ดังนั้น โทษปรับจึงเป็นโทษที่ต้องการบังคับเอาอกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด เนื่องจากกฎหมายเห็นว่าถ้าผู้กระทำความผิดไม่ควรลงโทษถึงขนาดตัดรอนเสรีภาพ ก็ให้ลงโทษต่อทรัพย์สินแทนคือโทษปรับนั่นเอง

1.2 ทฤษฎีการลงโทษอาญา

ในปัจจุบันวัตถุประสงค์ของการลงโทษจะแตกต่างกันไปตามค่านิยมของสังคมบ้านเมือง วัฒนธรรมและจารีตประเพณีของแต่ละชุมชนที่มีต่ออาชญากรรม ซึ่งจะแตกต่างกันออกไป ซึ่งจากเดิมที่มีลักษณะทารุณ โหดร้าย ตอบแทนแก้แค้น และข่มขู่ผู้กระทำความผิดให้เกรงกลัวต่อการลงโทษได้เปลี่ยนแปลงไป โดยปัจจุบันได้เน้นหลักการป้องกันภัยของสังคม และการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดให้กลับมาประพฤติตนเป็นคนดี อันเป็นการคืนคนดีสู่สังคม การลงโทษจึงเป็นการทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลร้ายจากการกระทำของตน ซึ่งมีลักษณะไปในทางลบ แม้ลักษณะดังกล่าวนี้จะลดลงในปัจจุบัน โดยได้มีการพัฒนาและนำเอาการอบรมแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมาใช้ อย่างไรก็ตามเจตนาที่จะให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลร้ายจากการกระทำของตนก็ยังคงเป็นสาระสำคัญของการลงโทษอยู่ จึงมีปัญหาว่าการลงโทษกระทำไปเพื่อประโยชน์อะไร ปัญหานี้มีผลไม่แต่เฉพาะในทางทฤษฎีหรือทางปรัชญาเท่านั้นแต่ยังมีผลต่อการปฏิบัติกฎหมายอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดด้วย¹⁷ ซึ่งในปัจจุบันได้มีทฤษฎีต่างๆ อธิบายถึงเหตุผลของการลงโทษและวัตถุประสงค์ของการลงโทษและ

¹⁷ คณิต ณ นคร.กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป.หน้า 365

ไม่ว่าจะพิจารณาจากทฤษฎีและวัตถุประสงค์ในการลงโทษย่อมจะมีผลต่อผู้กระทำความผิด ซึ่งแต่ละทฤษฎีจะสนองตอบต่อวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่แตกต่างกัน ดังนี้

1.2.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ใจทดแทน (Retributive Theory) ทฤษฎีนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากกระบวนการเมืองการปกครอง ศาสนา และระบบสังคมในสมัยอดีตที่ผู้มีอำนาจปกครอง จะใช้วิธีการลงโทษเพื่อการตอบแทนผู้กระทำความผิดให้ได้รับโทษในลักษณะตาต่อตาฟันต่อฟัน มีการใช้วิธีการที่รุนแรงทั้งการประหารชีวิต การลงทัณฑ์ ทรมานด้วยรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้สาสมกับความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลงไปและเพื่อให้ ผู้กระทำความผิดสำนึกและเพื่อทำให้รู้สำนึกถึงความผิดในการกระทำของตนทฤษฎีนี้มีแนวคิดในการลงโทษว่าผู้กระทำความผิดมีเจตจำนงเสรี (Free Will) ในการที่จะคิดตัดสินใจ และกระทำการด้วยตนเองประกอบกับมนุษย์มีความมีความสามารถในการใช้เหตุผล เมื่อตัดสินใจทำสิ่งใดลงไปจึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนอย่างเต็มที่ เมื่อกระทำความผิดจึงต้องรับผิดชอบต่อความผิดและสมควรได้รับการลงโทษ¹⁸

วัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีนี้คือ เพื่อเป็นการทดแทนการกระทำผิดซึ่งผู้กระทำความผิดได้กระทำไปแล้ว เพราะผู้กระทำความผิดสมควรได้รับการลงโทษ อันเพราะมาจากการกระทำของเขาเอง

เหตุผลของการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ใจทดแทน แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ¹⁹

1) **เพื่อความยุติธรรม** แนวคิดนี้เห็นว่า การกระทำความผิดเป็นการฝ่าฝืนต่อหลัก ความยุติธรรม เมื่อผู้กระทำความผิดจึงต้องถูกลงโทษ เพื่อที่จะธำรงรักษาความยุติธรรมไว้ บุคคลผู้ที่เป็นต้นคิดตามแนวคิดดังกล่าวนี้ คือ เอมมานูเอล ค้านท์ (Kant) เฮงเกล (Hegel) และฮอว์กินส์ (Hegel) และฮอว์กินส์ (Hawkins) เป็นการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ใจทดแทน

2) **เพื่อการทดแทนความผิดทางกฎหมาย** แนวคิดนี้เห็นว่า เมื่อมีการกระทำความผิดต่อกฎหมายเกิดขึ้น เราก็จะลงโทษผู้กระทำความผิด ด้วยเหตุเพราะเขาสมควรจะได้รับการลงโทษ เนื่องจากการกระทำความผิดกฎหมาย ไม่ใช่เพื่อความยุติธรรม ทั้งนี้ เพราะอาชญากรรม (crime) และการลงโทษ (punishment) เป็นของคู่กัน

1.2.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) มีแนวคิดว่าการลงโทษนั้นสามารถข่มขู่และยับยั้งตัวผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษและบุคคลอื่นที่เห็นตัวอย่าง

¹⁸ ชาญรัตน์ สุทธิโยธิน.แนวการศึกษาวิชากฎหมายอาญาและอาญาวิทยาชั้นสูง.(พิมพ์ครั้งที่ 7) กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.2562.หน่วยที่ 6 หน้า 12-14

¹⁹ สหชน รัตนาไพจิตร.ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,กรุงเทพมหานคร.2527 หน้า 33-34.

ทำให้เกิดความเกรงกลัวโทษ จนไม่กล้ากระทำความผิดขึ้นอีก การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ คือ²⁰

1) เพื่อยับยั้งตัวผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก เพราะเกิดความกลัวเกรงในโทษที่ได้รับ อันเป็นผลให้ตัดโอกาสที่จะกระทำความผิดขึ้นอีก (Incapacitation)

2) เพื่อยับยั้งบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิด เนื่องจากได้เห็นผลร้ายของการกระทำความผิดและการได้รับโทษ จนไม่อยากจะกระทำความผิดเพราะเกรงกลัวในโทษ การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งนี้อาจกล่าวได้ในอีกความหมายหนึ่งคือ เป็นการป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดขึ้นอีก นั่นเอง ซีซาร์ เบ็คคาเรีย อธิบายว่า การลงโทษที่สามารถข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำความผิดได้นั้น ควรจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ²¹ 1) การลงโทษต้องทำด้วยความรวดเร็ว 2) ความแน่นอนในการลงโทษ และ 3) ความเคร่งครัดหรือความรุนแรงในการลงโทษ

เหตุผลในการการลงโทษตามทฤษฎีนี้ มิได้คำนึงถึงประโยชน์แต่เฉพาะการลงโทษเพื่อยับยั้งตัวผู้กระทำความผิดเท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนและสังคมโดยรวมอีกด้วย การลงโทษตามทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ “ทฤษฎีอรรถประโยชน์” (Utilitarian Theory) ตามแนวคิดของ จอห์น สจ๊วต มิลล์ (J.S. Mill) และ “ทฤษฎีเจตต์จำนงเสรี” (Free will) ทฤษฎีอรรถประโยชน์มีแนวคิดว่าการที่จะตัดสินว่าการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น เป็นการกระทำที่ถูกต้องชอบธรรมหรือไม่ จะต้องดูจากผลกระทบทที่เกิดขึ้นต่อสังคมโดยรวมเป็นสำคัญ หากการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม ก็จะถือว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม โดยมีหลักพิจารณาว่า “การกระทำนั้นก่อให้เกิดความสุขมากที่สุดต่อคนจำนวนมากที่สุด” หรือไม่ ถ้าใช่ ก็จะถือว่าการกระทำนั้นถูกต้องชอบธรรม²² โดยทั่วไปแล้วตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันเห็นว่าการลงโทษเป็นสิ่งที่เลวร้าย แต่เป็นความจำเป็นที่จะต้องป้องกันสังคมจึงต้องมีการลงโทษ ดังนั้น หากจะมีการลงโทษก็ต้องเป็นไปเพื่อเหตุผลในการป้องกันสังคมเป็นหลักมิใช่เพื่อแก้แค้นผู้กระทำความผิด

1.2.3 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory) มีแนวคิดว่าการลงโทษควรมีเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดี เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำรวมทั้งพยายามที่จะช่วยให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ จึงต้องมีการให้การเรียนรู้ การอบรม การฝึกอาชีพให้เพียงพอที่เขาจะใช้ในการดำเนินชีวิตได้ รวมทั้งการพยายาม

²⁰ ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน.แนวการศึกษาทฤษฎีวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง.หน่วยที่ 6 หน้า 21.

²¹ “เรื่องเดียวกัน” หน้า 25 – 26.

²² “เรื่องเดียวกัน” หน้า 21.

ช่วยให้ผู้กระทำผิดไม่รู้สึกมีปมด้อยจากการที่ได้รับการลงโทษไปแล้ว สำหรับหลักการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู ประกอบด้วย²³

1) หลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดต้องประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของเขา โดยให้ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น

2) การลงโทษต้องเหมาะสมกับการกระทำผิดเป็นรายบุคคล

3) เมื่อผู้กระทำผิดแก้ไขดีดั่งเดิมแล้วให้หยุดการลงโทษ และให้มีการปรับปรุงการลงโทษระหว่างที่มีการคุมขัง²⁴

การลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู มีวัตถุประสงค์ที่แท้จริงคือเพื่อเป็นการฟื้นฟูแก้ไขตัวผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดี และมีให้กระทำผิดซ้ำรวมทั้งการพยายามทำให้ผู้กระทำผิดสามารถกลับเข้าสู่สังคมของตนเอง สามารถใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

1.2.4 ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utilitarian Theory) มีแนวคิดว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอนาคตโดยมุ่งที่ผลของการลงโทษ ซึ่งทฤษฎีอรรถประโยชน์ถือว่าการลงโทษก่อให้เกิดผลดีเพราะรากฐานของแนวคิดตามทฤษฎีอรรถประโยชน์เชื่อกันว่าการแก้แค้นหรือลงโทษบุคคลไม่ควรจะพิจารณาถึงความร้ายแรงอันเกิดจากความน่าตำหนิของผู้นั้นในอดีต แต่ควรพิจารณาถึงผลดีที่สุดที่ตามมาจากการลงโทษด้วย การลงโทษตามทฤษฎีอรรถประโยชน์ก่อให้เกิดผลดีดังนี้²⁵

1) เพื่อการข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence)

2) เพื่อตัดโอกาสมิให้ผู้นั้นกระทำผิด (Incapacitation)

3) เพื่อแก้ไขและฟื้นฟูผู้กระทำผิด (Reformation and Rehabilitation)

การลงโทษผู้กระทำความผิดโดยวัตถุประสงค์ของการแก้ไขปรับปรุงฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมีความจำเป็นต้องใช้วิธีการหลากหลายและเป็นการเฉพาะรายไปเพราะสาเหตุของการที่บุคคลกระทำความผิด แม้ว่าจะเป็นการกระทำความผิดฐานเดียวกันแต่อาจมีสาเหตุที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับสภาพจิตใจและสภาพแวดล้อมของผู้นั้น ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นต้องบำบัดแก้ไขเป็นการเฉพาะรายโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านสังคม จิตวิทยา และทัณฑวิทยา และต้องใช้เวลาดลอดจนงบประมาณที่เหมาะสม แต่ในปัจจุบันนี้เรือนจำมีสภาพปัญหาผู้ต้องขังล้นคุก การขาดบุคลากรและความเข้าใจของเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะในเรื่องแนวคิดอาชญาวิทยา จิตวิทยา และสังคมสงเคราะห์ รวมถึงงบประมาณในการจัดการดังกล่าวไม่เพียงพอต่อการดูแล

²³ “เรื่องเดียวกัน” หน้า 4.

²⁴ “เรื่องเดียวกัน”

²⁵ กานดา ปานคำ.การบังคับคดีอาญา : ศึกษาการบังคับให้ทำงานแทนค่าปรับ.(วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต)

ผู้ต้องโทษเฉพาะรายนั้นทำให้การแก้ไขบำบัดผู้กระทำความผิดไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเท่าที่ควร ไม่อาจป้องกันการกลับมากระทำความผิดซ้ำได้อีก และไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาเรื่องคนล้นคุกได้ จึงส่งผลให้ระบบการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในเรือนจำไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร²⁶

ดังนั้นเมื่อบุคคลใดมีการกระทำความผิด ย่อมต้องถูกลงโทษตามกฎหมายของสังคม แต่การลงโทษด้วยวิธีการใดย่อมแตกต่างกันไปตามยุคสมัย รวมไปถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษเช่นกัน วิธีการลงโทษในสมัยดั้งเดิมนั้นก็เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนและยับยั้ง รวมถึงตัดโอกาสไม่ให้กระทำความผิดและเกิดความเกรงกลัว จึงใช้วิธีการทารุณโหดร้าย แต่ต่อมาวัตถุประสงค์การลงโทษ มุ่งเน้นเพื่อให้โอกาสแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดให้กลับมาเป็นคนดีในสังคมและเป็นการป้องกันสังคมแทน รวมไปถึงทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างภาคภูมิใจ ซึ่งทฤษฎีและวัตถุประสงค์การลงโทษที่สำคัญอาจแยกได้ 5 ประการ ดังนี้

1) เพื่อทดแทนให้สาสมกับความผิด (retribution)

วัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ถือว่าการชดเชยความผิดอย่างหนึ่งมีแนวคิดมาจากการที่เชื่อว่าบุคคลทั่วไปมีเจตจำนงอิสระในการตัดสินใจกระทำการใด ๆ ดังนั้นจึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำนั้น ๆ ของตนเมื่อทำผิดแล้วก็ต้องรับโทษให้สาสมแก่ความผิด การลงโทษด้วยความประสงค์นี้จึงไม่พิจารณาว่าจะมีประโยชน์ในอนาคตไม่ว่าจะเป็นของส่วนรวมหรือส่วนตัวของผู้กระทำความผิดหรือไม่ และหากจะเกิดประโยชน์ดังกล่าวขึ้นจริงก็เป็นเพียงผลพลอยได้จากการลงโทษเท่านั้น และถ้าจะไม่เกิดประโยชน์ใดๆ เลยก็ไม่เป็นปัญหา เพราะผู้กระทำได้รับโทษอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของตนแล้วซึ่งเป็นความประสงค์โดยตรงของการแก้แค้นทดแทนความผิดเพื่อรักษาความยุติธรรมเอาไว้²⁷

สำหรับโทษปรับแต่เดิมก็มีวัตถุประสงค์เพื่อทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างหนึ่ง โดยบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเป็นการทดแทนความเสียหาย แต่การทดแทนดังกล่าว ไม่เหมือนกับการแก้แค้นเพราะการแก้แค้นเป็นการตอบแทนให้สาสมกับความรู้สึกของผู้เสียหาย ส่วนการทดแทนแม้จะทำให้ผู้เสียหายเกิดความพึงพอใจอยู่บ้างแต่ไม่ได้กระทำเพื่อระงับอารมณ์ผู้เสียหายเพียงแต่ให้เกิดความเป็นธรรม ในปัจจุบันการลงโทษปรับไม่มีวัตถุประสงค์ เพื่อการทดแทนเนื่องจากผู้ต้องหาหรือจำเลยชำระค่าปรับแล้ว เงินค่าปรับจะตกเป็นของแผ่นดินไม่ได้แบ่งปันให้แก่ผู้เสียหาย หากผู้เสียหายต้องการได้รับการชดเชยความเสียหายต้อง

²⁶ ประเสริฐ เหมมณี. หลักทัณฑ์อาญา. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์. 2523. หน้า 24

²⁷ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน. 2563. หน้า 217.

ดำเนินการฟ้องเอง²⁸ เว้นแต่ ในคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ถ้าเป็นความผิดที่ระบุในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 พนักงานอัยการก็จะเรียกค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายด้วยหรือหากเป็นความผิดนอกเหนือจาก มาตรา 43 แล้วผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1

2) เพื่อป้องกันความผิด (Deterrence)

โทษอาญามีขึ้นเพื่อป้องกันหรือห้ามปรามมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น โดยหวังว่าโทษจะมีผลต่อบุคคลทั่วไปไม่ให้เอาเยี่ยงอย่างอันเป็นการมองผลเพื่อป้องกันทั่วไปและมีผลต่อผู้กระทำความผิดให้หวาดกลัวไม่กล้ากระทำความผิดอีกและกลับตนเป็นคนดีอันเป็นการป้องกันเฉพาะความผิดนี้มาจากแนวคิดของพวกอรรถประโยชน์นิยมซึ่งตามความคิดนี้อาจต้องลงโทษอย่างรุนแรงเพื่อให้คนทั่วไปเกรงกลัวจึงอาจเป็นการไม่ยุติธรรมแก่ผู้รับโทษ การนำเอาความคิดนี้มาใช้จะต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายอย่างประกอบด้วยกัน เช่น ความแตกต่างในลักษณะของความผิด โอกาสที่จะก่อให้เกิดการกระทำความผิด การบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคทั่วหน้า เป็นต้น อย่างไรก็ตามก็เป็นที่ยอมรับกันว่าถึงแม้จะมีข้อบกพร่องต่างๆ อยู่บ้าง แต่ก็มิได้หมายความว่าความคิดนี้จะไม่ได้ผลเอาเสียเลยเพียงแต่ให้มีการปรับปรุงปัจจัยและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่บกพร่องให้ดียิ่งขึ้น²⁹

3) เพื่อดัดนิสัยผู้กระทำความผิด (Reformation)

การลงโทษทางอาญาแก่บุคคลนั้นเป็นไปได้ว่าวันหนึ่งผู้รับโทษจะต้องผ่านและพ้นโทษนั้นไม่ว่าจะเป็นโทษจำคุก กักขัง ปรับหรือริบทรัพย์สิน ดังนั้นจึงเป็นการดีที่จะใช้การลงโทษดังกล่าวแก้ไขปรับปรุงตัวผู้กระทำความผิดไปด้วยในตัวเพราะการกระทำความผิดของบุคคลอาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น อุบัติสัจใจของผูกระทำประกอบกับพฤติกรรมภายนอกนอกแวดล้อม การศึกษาอบรม โอกาสในการกระทำความผิด เป็นต้น ดังนั้นการปรับปรุงแก้ไขบุคคลให้กลับตนเป็นคนดีได้เมื่อพ้นโทษแล้วจึงเป็นการดีที่สุด และจากการที่ผู้กระทำความผิดแต่ละคนมีปัญหาไม่เหมือนกันจึงควรวางวิธีที่เหมาะสมที่สุดสำหรับเขาในกรณีต้องโทษจำคุกการใช้แนวความคิดนี้จะต้องพยายามหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกในระยะสั้นและจะต้องไม่พิจารณาว่าเป็นการลงโทษเพื่อป้องกันทั่วไปตลอดจนไม่มองถึงความเสียหายที่ผู้กระทำได้ก่อขึ้นด้วยดังนั้นจึงมีจุดบกพร่องอยู่ที่ว่าถ้าคำนึงถึงแต่การแก้ไขตัวผู้กระทำความผิดแต่อย่างเดียวจะทำให้ละเลย

²⁸ สกฤษรัตน์ ทิพย์บุญทรัพย์. การบังคับคดีอาญา: ศึกษาการบังคับโทษปรับ. หน้า 10-11.

²⁹ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. หน้า 217 - 218

ผู้เสียหายยิ่งกลับกลายเป็นความอยุติธรรมอย่างยิ่ง ดังนั้นถ้าจะใช้ความผิดนี้แล้วก็ควรต้องคำนึงถึงการชดเชยให้แก่ผู้เสียหายซึ่งมิได้กระทำความผิดอะไรเลยด้วย³⁰

การลงโทษปรับถือได้ว่าเป็นการลงโทษเพื่อแก้ไขปรับปรุงหรือค้ำคั่นผู้กระทำความผิดได้เช่นกันเพราะเป็นโทษที่บังคับเอาแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดโดยเฉพาะในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าโทษปรับจะมีอัตราสูงมาก แต่ก็มีกรนำมามาตรการทางเลือกอื่นให้แก่จำเลยที่ไม่มีเงินชำระค่าปรับเพื่อเป็นการช่วยเหลือและให้จำเลยตอบแทนสังคม เช่น การทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ

4) เพื่อตัดผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคม (Incapacitation)

เป็นวิธีป้องกันสังคมจากผู้กระทำความผิดโดยแยกผู้กระทำความผิดออกไปจากสังคม อาจเป็นการชั่วคราว เช่น จำคุก กักขัง หรือเป็นการถาวรได้แก่โทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตเพื่อมิให้มีโอกาสกลับมากระทำความผิดอีก³¹

สำหรับโทษปรับนั้นเห็นว่าไม่ใช่โทษที่จะใช้กับผู้กระทำความผิดเพื่อตัดโอกาสไม่ให้กระทำความผิดอีกเพราะเมื่อชำระค่าปรับแล้วผู้นั้นก็พ้นโทษไปจึงสามารถหันกลับไปกระทำความผิดอีกได้

5) เพื่อสร้างจิตสำนึก (consciousness)

การลงโทษเพื่อเป็นการขยับยั้งผู้กระทำความผิดนี้อาจเป็นการสร้างจิตสำนึกในบุคคลทั่วไปให้ปฏิบัติตามกฎหมายโดยมีการลงโทษการเตือนจิตสำนึกของบุคคลทั่วไปเพื่อมิให้มีการละเมิดกฎหมายเพราะโทษจะเป็นตัวชี้ให้เห็นว่าการทำอย่างใดถูกและอย่างใดผิดเป็นส่วนหนึ่งของการป้องกันนั่นเอง³²

2. ลักษณะทั่วไปของการลงโทษทางอาญา

โทษเป็นวิธีการบังคับ (Sanction) ที่รัฐใช้ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอาญา³³ ลักษณะของโทษในทางอาญานั้น จะต้องมีขอบเขตที่ชัดเจนพอสมควร มิฉะนั้นแล้วอาจมีช่องทางให้มีผู้นำเอาโทษที่มีลักษณะทางอาญาไปบัญญัติโดยเรียกเป็นอย่างอื่นทำให้สิทธิและเสรีภาพของ

³⁰ “เรื่องเดียวกัน”

³¹ “เรื่องเดียวกัน” หน้า 219.

³² “เรื่องเดียวกัน”

³³ จิตติ ดิงศักดิ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1. (พิมพ์ครั้งที่ 11) กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน. 2555. หน้า 1014.

ประชาชนถูกกลืนไปได้โดยง่าย เพราะการลงโทษมีหลายประเภท ซึ่งอาจไม่ใช่การลงโทษทางอาญาก็ได้ ดังนั้นโทษในความหมายทั่วไป จึงมีผู้วางลักษณะของโทษอาญาไว้ดังนี้³⁴

1) โทษจะต้องลงแก่ผู้กระทำเนื่องจากการกระทำความผิดตามกฎหมาย

กล่าวคือ จะต้องมีความผิดเป็นความผิดและมีโทษสำหรับความผิดนั้น เช่น ถ้าเขาได้รับการกักกันโดยมิได้กระทำความผิดหรือถูกควบคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเพื่อป้องกันโรคติดต่อ ดังนี้ ไม่ใช่การลงโทษทางอาญา

2) โทษจะต้องเป็นไปโดยเสมอภาค

กล่าวคือ โทษจะมีขึ้นเพื่อเลือกปฏิบัติลงโทษบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะไม่ได้

3) โทษจะต้องบังคับใช้โดยรัฐ

กล่าวคือ จะต้องมีการตามทักกฎหมายกำหนดบุคคลอื่นใดจะลงโทษกันเองเช่น พ่อแม่ตีลูกหรือยอมให้เพื่อนลงโทษเพราะตนไปกระทำความผิด ดังนี้ ไม่ใช่โทษอาญา

4) โทษนั้นจะต้องเป็นผลร้าย

ผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นการจำกัดเสรีภาพทางร่างกาย หรือถูกปรับหรือริบทรัพย์สินก็ตาม ถ้าไม่ใช่ผลร้าย เช่น ให้นำตัวไปไว้ในสถานพยาบาลเพื่อรับการบำบัดรักษา โดยห้ามออกมาก่อนเวลาที่กำหนด ดังนี้ ไม่เป็นการควบคุมที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ถูกควบคุม

5) ผลร้ายนั้นเป็นไปเพื่อดำเนินการกระทำของผู้กระทำ

การที่เอาผู้ป่วยเป็นโรคติดต่อมาควบคุมในสถานที่ใดไว้เพื่อมิให้โรคดังกล่าวระบาดไปจึงไม่ใช่โทษ เพราะไม่ได้มีความประสงค์ที่จะดำเนินผู้กระทำหรือผู้ป่วย

2.1 ความหมายของโทษอาญา

โทษทางอาญาในความหมายทั่วไปจะหมายถึงโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดทางอาญา ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดไว้ 5 สถาน ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับและริบทรัพย์สิน³⁵

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการด้านกฎหมายได้อธิบายความหมายของโทษอาญาไว้ ดังนี้³⁶

ศาสตราจารย์ฮาร์ท (H.L.A.Hart) นักปรัชญา แห่งมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด ศาสตราจารย์เบ็น (S.I Benn) นักสังคมวิทยา แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด และศาสตราจารย์ฟลู (A. Flew) แห่งมหาวิทยาลัยนอร์เทอเดม ได้อธิบายโทษทางอาญาต้องประกอบไปด้วยสาระสำคัญ 5 ประการ ได้แก่

³⁴ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ.คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป.หน้า 208-209.

³⁵พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.(2554) หน้า 590.

³⁶รัฐธวัฒน์ สุทธิโยธิน.แนวการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง..หน่วยที่ 6 หน้า 9

- 1) โทษจะต้องก่อให้เกิดความทุกข์ หมายถึง ผู้ได้รับโทษจะต้องได้รับความทุกข์ อย่างหนึ่งอย่างใด อาจเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพทางร่างกาย การได้รับความเจ็บปวดทรมาน (pain) หรือการสูญเสียทรัพย์สินของตน เป็นต้น
- 2) โทษจะต้องใช้ต่อผู้กระทำผิดกฎหมาย หมายถึงผู้กระทำผิดกฎหมายเท่านั้น ที่จะต้องถูกลงโทษจะนำบุคคลอื่นที่มีได้กระทำผิดมารับโทษมิได้
- 3) โทษจะต้องมีขึ้นเมื่อมีการกระทำผิดกฎหมาย หมายถึง ต้องมีการกระทำผิดกฎหมายเสียก่อนจึงจะลงโทษได้ หากไม่มีการกระทำผิดกฎหมายก็ลงโทษไม่ได้
- 4) โทษจะต้องเป็นวิธีการซึ่งคนใดคนหนึ่งนอกจากตัวผู้กระทำผิดนำมาใช้กับผู้กระทำผิดนั้น หากผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลนั้นเองไม่นับเป็นโทษทางอาญา
- 5) โทษจะต้องเกิดจากผู้มีอำนาจที่จะกระทำให้เกิดผลร้ายนั้นขึ้นมาได้ หมายถึง โทษนั้นต้องผ่านกระบวนการตามกฎหมายและผู้มีอำนาจตามกฎหมายจึงจะเป็นผู้ให้ผลร้ายได้

ศาสตราจารย์โยฮันส์ แอนเดอนีส (Johannes Andenaes) ได้อธิบายโทษทางอาญาต้องประกอบไปด้วย สาระสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

- 1) โทษเป็นผลร้ายที่รัฐนำมาใช้กับผู้กระทำผิด ผลร้ายที่จะถือว่าเป็นโทษอาญาตามความหมายนี้จะต้องเป็นโทษที่รัฐซึ่งมีอำนาจนำมาใช้กับผู้กระทำผิด
- 2) โทษต้องมีขึ้นเมื่อมีการกระทำผิดกฎหมาย หากไม่มีการกระทำผิดกฎหมายแล้วได้รับผลร้ายไม่ถือว่าเป็นโทษอาญาตามความหมายนี้
- 3) โทษเป็นผลร้ายซึ่งต้องการตอบแทนให้ผู้กระทำผิดรู้ว่าเป็นผลร้ายที่ได้รับจากรัฐ โดยตรงจากการกระทำผิด ไม่ใช่ผลร้ายที่เกิดขึ้นโดยอ้อม

ศาสตราจารย์รอส เห็นว่า โทษอาญาเป็น “การตอบสนองของสังคม” ซึ่งมีลักษณะสำคัญ คือ

- 1) จะต้องเกิดขึ้นเมื่อมีการกระทำผิดตามกฎหมาย
- 2) จะต้องถูกกำหนดขึ้นและใช้โดยผู้มีอำนาจเท่านั้น
- 3) จะต้องเป็นผลร้ายต่อผู้กระทำผิด
- 4) จะต้องเป็นผลร้ายที่แสดงถึงการตำหนิผู้กระทำผิดว่าผู้นั้นได้กระทำการที่ไม่สมควรหากผลร้ายนั้นไม่ต้องการตำหนิก็ไม่ถือเป็นโทษตามความหมายนี้

เมื่อพิจารณาลักษณะโทษตามความเห็นของนักวิชาการดังกล่าวแล้วสามารถนิยามโทษทางอาญาได้ว่าเป็นผลร้าย ซึ่งผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับเนื่องจากการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา โดยผู้ซึ่งมีอำนาจให้ผลร้ายจะต้องมีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดและผลร้ายที่ผู้กระทำความผิด

ได้รับนั้นเป็นการตอบแทนการฝ่าฝืนกฎหมายและการตอบแทนนี้มีลักษณะตำหนิผู้กระทำความผิดนั้น³⁷

2.2 ประเภทของโทษอาญา

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 ได้บัญญัติโทษอาญาไว้ว่า “โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ (1) ประหารชีวิต (2) จำคุก (3) กักขัง (4) ปรับ (5) ริบทรัพย์สิน” จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว จึงเห็นได้ว่าโทษอาญามีด้วยกันทั้งหมด 5 สถาน ดังนี้

- 1) โทษประหารชีวิต หมายถึง โทษทางอาญาขั้นสูงสุดที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดอาญาอุกฉกรรจ์ด้วยการทำให้จำเลยหรือผู้ต้องโทษตายโดยวิธีฉีดยาหรือยาพิษ
- 2) โทษจำคุก หมายถึง การนำเอาตัวจำเลยหรือผู้ต้องโทษไปคุมขังไว้ในเรือนจำ
- 3) โทษกักขัง หมายถึง การกักตัวจำเลยหรือผู้ต้องโทษไว้ในสถานที่ซึ่งกำหนดไว้อันมิใช่เรือนจำหรือมิใช่สถานตำรวจหรือมิใช่สถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน
- 4) โทษปรับ หมายถึง จำเลยหรือผู้กระทำความผิดต้องชำระเงินตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายเปรียบเทียบกำหนด
- 5) โทษริบทรัพย์สิน หมายถึง การบังคับเอาทรัพย์สินมาจากเจ้าของหรือผู้ครอบครอง ซึ่งทรัพย์สินที่ถูกริบจะตกเป็นของแผ่นดินหรือศาลอาจสั่งให้ทำให้ทรัพย์สินนั้นไร้ประโยชน์หรือทำลายทรัพย์สินนั้นเสียก็ได้

ดังนั้นการกำหนดโทษปรับและการลงโทษปรับทางอาญานั้น ในหลายประเทศได้พัฒนาระบบการลงโทษเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ออกมาใช้บังคับในหลายรูปแบบ เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบในการลงโทษปรับที่เหมาะสมกับประเทศของตนมากที่สุด โดยพิจารณาถึงตัวผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย ตลอดจนผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับสังคม ซึ่งการลงโทษปรับในปัจจุบันสามารถแยกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.2.1 การปรับตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด (Ordinary fine)

ระบบการปรับในประเภทนี้เป็นการกำหนดโทษปรับแบบตายตัว (Fixed Sum System) ซึ่งการกำหนด ค่าปรับอาจเป็นการระบุค่าปรับอัตราเดียว เช่น 10,000 บาท หรือระบุค่าปรับเฉพาะอัตราขั้นสูง เช่น ไม่เกิน 10,000 บาท หรือระบุค่าปรับเฉพาะอัตราขั้นต่ำ เช่น ไม่ต่ำ

³⁷ สหชน รัตนไพจิตร. ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญา และประมวลกฎหมายอาญา. หน้า 4-10.

กว่า 10,000 บาท หรือกำหนดค่าปรับทั้งอัตราขั้นสูงและขั้นต่ำ เช่น ไม่ต่ำกว่า 1,000 บาท แต่ไม่เกิน 10,000 บาท เป็นต้น³⁸

2.2.2 การปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้ (Day Fine)

ระบบการปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้นั้นเกิดขึ้นเนื่องจากนักทฤษฎีอาชญาวิทยา ชาวเดนมาร์ก คือ ศาสตราจารย์ คาร์ล ทอร์ป (Carl Torp) ได้เสนอความคิดในหนังสือชื่อ Transactions of the Danish Society of Criminologists โดยเห็นว่าในบรรดาทฤษฎีทั้งหลายของการลงโทษ ปรับเข้ากันได้ดีที่สุดในทฤษฎีป้องปราม (Deterrence) เพราะจะทำให้ผู้กระทำผิดยับยั้งชั่งใจไม่กล้าทำผิดอีก โดยเฉพาะในสถานะที่เศรษฐกิจเป็นเรื่องสำคัญทุกคนทำมาหากินการได้เงินย่อมได้มาด้วยความยากลำบากไม่ว่าในสังคมเกษตรกรรมหรือสังคมอุตสาหกรรม ฉะนั้นถ้าปรับให้ตรงจุดอ่อนของผู้กระทำผิดก็จะมีผลเป็นการป้องปรามได้อย่างดีที่สุดและถ้าเอาปัจจัยฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำผิดมาเป็นหลักก็จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมระหว่างผู้กระทำผิด 2 คน ซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน ต่อมาศาสตราจารย์ โจฮัน ไทเรน (Johan Thyren) ชาวสวีเดน ได้เผยแพร่หนังสือชื่อ The Principles for Reform of the Penal Code สนับสนุนแนวความคิดดังกล่าว

หลักการสำคัญของระบบปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้อยู่บนสมมติฐานที่ว่า ผู้กระทำผิดแต่ละคนมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่เท่ากัน เนื่องจากกลุ่มประเทศสแกนดิเนเวียเป็นสังคมเกษตรอุตสาหกรรม ประชาชนมีรายได้จากการทำงาน ถ้าไม่เป็นผู้ประกอบการเสียเองก็เป็นลูกจ้างผู้อื่น จึงมีรายได้ที่แน่นอนสามารถกำหนดหรือตรวจสอบได้ว่ามีรายได้ต่อเดือนเท่าใดส่งผลทำให้คำนวณมาเป็นรายได้อัตโนมัติ ผู้กระทำผิดแต่ละคนยอมมีรายได้อัตโนมัติแตกต่างกัน การปรับต้องพุ่งเป้าไปที่ปริมาณวันซึ่งจะนำมาเป็นเกณฑ์ในการปรับไม่ใช่ชำระเงินซึ่งเป็นค่าปรับระบบการปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้ทำให้เกิดหลักเกณฑ์ 3 ประการ คือ

- 1) รายได้อัตโนมัติ (Day Income) ของผู้ที่จะถูกปรับ ศาลโดยความช่วยเหลือของพนักงานอัยการจะพิจารณารายได้อัตโนมัติของจำเลยว่าจำเลยในคดีนั้นๆ มีรายได้อัตโนมัติเท่าใด
- 2) ปริมาณวัน (Amount of Days) ที่ศาลเห็นสมควรจะปรับและเป็นตัวตั้งเพื่อนำไปคูณกับรายได้อัตโนมัติของจำเลย
- 3) ชำระค่าปรับ (Amount of Fine) ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่ได้จากการนำปริมาณวันไปคูณกับชำระรายได้อัตโนมัติของจำเลยอันจะเป็นค่าปรับในแต่ละคดี

³⁸ พิรุฬห์ โดศกุลวรรณ. การลงโทษปรับทางอาญา. หน้า 61.

ทั้งนี้เพื่อเป็นการควบคุมมิให้ศาลกำหนดปริมาณวันมากเกินไป กฎหมายอาจกำหนด ปริมาณขั้นสูงสำหรับความผิดแต่ละฐานที่จะมีการปรับได้ เช่น ความผิดฐานนี้ให้ปรับได้ไม่เกิน 120 วัน เป็นต้น³⁹

2.2.3 การปรับตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิด

การลงโทษปรับตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิด จะมีกำหนดไว้ตามกฎหมายที่มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือผลประโยชน์ ของสาธารณะโดยกฎหมายจะกำหนดค่าปรับเป็นจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ โดยมุ่งหมายที่จะคุ้มครองความมั่นคงทางเศรษฐกิจและประเทศชาติ การกำหนดบทลงโทษปรับที่หนักเพื่อให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบไม่กล้าที่จะกระทำความผิด หรือไม่กระทำความผิดซ้ำอีกอันเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่หรือป้องกันอาชญากรรม (Deterrence) ทั้งนี้การลงโทษปรับโดยกำหนดตามจำนวนเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับดังกล่าว เป็นการกำหนดโทษปรับเพื่อมุ่งคุ้มครองผลประโยชน์ของมหาชนเป็นหลักโดยมิได้คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดแต่อย่างใดว่าจะมีเงินเพียงพอชำระค่าปรับหรือไม่จะเห็นได้ว่าการกำหนดรูปแบบการปรับตามชำระเท่าของผลประโยชน์ที่ได้รับจากการกระทำความผิดมีอัตราโทษปรับที่ค่อนข้างสูง ทั้งนี้เพื่อมุ่งคุ้มครองประชาชนเป็นหลัก เนื่องจากความผิดประเภทนี้เป็นความผิดทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจได้และถือเป็นการประกอบธุรกิจที่เอาเปรียบด้วย⁴⁰

จากการศึกษาประเภทของโทษปรับแล้ว จะเห็นได้ว่าการคิดค้นรูปแบบหรือวิธีการปรับ ในประเทศต่างๆ ก็เพื่อให้ได้มาซึ่งค่าปรับที่ยุติธรรมต่อผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด ตลอดจนเพื่อให้มีความเหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย เนื่องจากโทษปรับเป็นโทษที่บังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดซึ่งย่อมเกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดแต่ละคนอย่างแน่แท้รวมทั้งเพื่อให้การบังคับโทษปรับเป็นการข่มขู่และป้องกันการเกิดอาชญากรรมได้ในที่สุดนั่นเอง

1) ประเภทของบุคคลที่ต้องโทษปรับ

โดยการศึกษานี้จะพิจารณาเฉพาะโทษปรับตามคำพิพากษาเท่านั้น ไม่รวมถึงโทษปรับตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน เมื่อศาลมีคำพิพากษาลงโทษปรับบุคคลใดแล้ว ผู้กระทำ

³⁹ “เรื่องเดียวกัน” หน้า 69 - 71

⁴⁰ พิษยนต์ นิพาสพงษ์.(2542).โทษปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้ (Day Fine).(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,กรุงเทพมหานคร.หน้า 17-18

ความผิดจะต้องนำเงินมาชำระค่าปรับต่อศาล สามารถแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ ผู้ต้องโทษเป็นบุคคลธรรมดาและผู้ต้องโทษเป็นนิติบุคคล มีรายละเอียดดังนี้

(1) *ผู้ต้องโทษปรับเป็นบุคคลธรรมดา* หมายถึง กรณีที่ผู้ต้องโทษเป็นบุคคลธรรมดาที่เป็นผู้กระทำผิดและถูกศาลคำพิพากษาลงโทษปรับ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 กำหนดโทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดไว้มี 5 สถาน คือ โทษประหารชีวิตโทษจำคุก โทษกักขัง โทษปรับและโทษริบทรัพย์สิน บทบัญญัติที่ว่า “ลงแก่ผู้กระทำความผิด” ก็แสดงอยู่ในตัวแล้วว่าโทษทั้ง 5 สถานดังกล่าวต้องใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดเท่านั้นจะลงแก่บุคคลอื่นไม่ได้ เพราะการลงโทษบุคคลอื่นก็ไม่ชอบด้วยหลักนิติศาสตร์และอาจขัดต่อรัฐธรรมนูญของประเทศนั้นๆ รวมถึงหลักสิทธิมนุษยชน ส่วนความรับผิดในกฎหมายแพ่งที่ว่าด้วยความรับผิดที่ว่าด้วยการกระทำผิดของบุคคลอื่น (Vicarious Liability) โดยหลักแล้วย่อมไม่อาจนำมาใช้ในทางอาญาได้ที่เป็นเช่นนี้คงเป็นเพราะหลักความผิดในทางอาญาต้องอาศัยการกระทำและองค์ประกอบภายในจิตใจของบุคคล⁴¹ โทษปรับจะต้องบังคับเข้ากับทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับเท่านั้นจะบังคับเข้ากับทรัพย์สินของบุคคลอื่นไม่ได้จะเห็นได้จากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 28 บัญญัติว่า “ผู้ต้องโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องชำระเงินตามชำระที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาต่อศาล” เพราะฉะนั้น ผู้ที่จะต้องชำระเงินค่าปรับคือผู้ต้องโทษปรับ และผู้ที่ต้องโทษปรับคือผู้กระทำความผิด แต่อย่างไรก็ตามเมื่อผู้ต้องโทษปรับถึงแก่ความตายโทษปรับเป็นอันระงับไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 38 ไม่ตกทอดไปยังทายาท ผู้ต้องโทษปรับอาจเป็นบุคคลเดียวหรือหลายคนก็ได้ แต่หากมีหลายคนต้องปรับเรียงตามรายตัวบุคคลทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 31

(2) *ผู้ต้องโทษปรับเป็นนิติบุคคล* นิติบุคคลคือ สิ่งที่ถูกกฎหมายสมมติขึ้นว่าเป็นบุคคล เพื่อให้มีสิทธิและหน้าที่ต่างๆ ได้เหมือนบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิและหน้าที่บางอย่างซึ่งโดยสภาพจะพึงมีเป็นได้เฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น⁴² นิติบุคคลจึงสามารถที่จะทำนิติกรรมสัญญาในทางแพ่งรวมทั้งอาจทำละเมิดได้เช่นกัน นิติบุคคลนอกจากจะมีสิทธิต่างๆ ได้แล้วก็มีหน้าที่หรือความรับผิดเช่นกันในส่วนของการกระทำความผิดอาญานั้น มีปัญหาในทางทฤษฎีว่านิติบุคคลกระทำความผิดทางอาญาได้หรือไม่เนื่องจากความรับผิดทางอาญาจะต้องมีการกระทำและมืองค์ประกอบภายใน

แต่เดิมความเห็นของนักนิติศาสตร์ในเรื่องความรับผิดของนิติบุคคลในทางอาญานั้น ส่วนมากยังเห็นว่านิติบุคคลไม่มีความรับผิดในทางอาญา เนื่องจากนิติบุคคลไม่มีตัวตน ไม่มีจิตใจของตนเอง โดยสภาพจึงกระทำหรือมีเจตนาในการกระทำที่เป็นหลักแห่งความรับผิดทาง

⁴¹ พิรุฬห์ ไตสุกวรรณ. การลงโทษปรับทางอาญา. หน้า 81.

⁴² โปรดดูประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 68 - 70.

อาญาอย่างบุคคลธรรมดาไม่ได้ ประกอบกับนิติบุคคลมีสิทธิและหน้าที่ภายในวัตถุประสงค์ เพราะฉะนั้นนิติบุคคลจะมีวัตถุประสงค์ที่จะทำความผิดอาญาไม่ได้และการลงโทษนิติบุคคลเป็นการขัดกับหลักที่ว่าโทษเป็นสิ่งเฉพาะตัว (La Personnalité des Peines) เช่น โทษปรับที่ลงแก่นิติบุคคลนั้นผลที่แท้จริงก็ตกอยู่กับบุคคลธรรมดาที่ประกอบกันเป็นนิติบุคคลและเมื่อพิจารณาจากลักษณะของโทษทั้ง 5 ประการแล้ว เห็นได้ว่า เป็นโทษที่กำหนดไว้สำหรับลงแก่บุคคลธรรมดาทั้งสิ้น⁴³ อย่างไรก็ตามมีผู้เห็นว่า นิติบุคคลต้องรับผิดทางอาญามากขึ้น เนื่องจากสถานการณ์บ้านเมืองมีความจำเป็นที่จะต้องให้นิติบุคคลมีความรับผิดชอบในทางอาญา เนื่องจากนิติบุคคลอาจมีการกระทำหรือเจตนาโดยผ่านทางผู้แทนนิติบุคคลได้ตามที่บัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 70 และแม้ว่านิติบุคคลจะมีวัตถุประสงค์ที่จะกระทำความผิดอาญาไม่ได้ก็เป็นการให้เหตุผลที่อาจมีผลให้นิติบุคคลมีเสรีภาพถึงขนาดที่กระทำอะไรๆ ได้โดยไม่มี ความผิดทางอาญา อย่างไรก็ตามการกระทำนอกวัตถุประสงค์ย่อมต่างกับการกระทำตามวัตถุประสงค์ แต่เป็นการกระทำโดยวิธีที่เป็นความผิดทางอาญา เช่น บริษัทค้าข้าวภายในวัตถุประสงค์ แต่ค้าขายโดยผิดพระราชบัญญัติควบคุมฯ เป็นต้น และแม้การลงโทษนิติบุคคลจะเป็นการขัดกับหลักที่ว่าโทษเป็นสิ่งเฉพาะตัวก็ตาม แต่ก็ควรเป็นสิ่งที่ต้องกระทำเพราะจะทำให้บุคคลธรรมดาผู้มีสิทธิควบคุมการกระทำของนิติบุคคลเพิ่มความเคร่งครัดในการควบคุมนิติบุคคลนั้นด้วยและโทษที่สามารถลงแก่นิติบุคคลก็มีบัญญัติไว้แล้วคือโทษปรับและริบทรัพย์สิน⁴⁴

ปัจจุบันในทางปฏิบัติเป็นที่ยอมรับในกฎหมายไทยแล้วว่านิติบุคคลทำผิดอาญาได้และการลงโทษอาญาแก่นิติบุคคลจึงต้องลงเท่าที่สภาพของกฎหมายไทยจะเปิดช่องให้ลงได้ตามความเป็นจริงซึ่งก็คือโทษปรับและริบทรัพย์สินสำหรับกรณีนิติบุคคลถูกพิพากษาลงโทษปรับแล้วนิติบุคคลไม่ชำระค่าปรับจะต้องทำอย่างไร เห็นว่าควรจะต้องปฏิบัติอย่างเดียวกับกรณีบุคคลธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 คือ ให้ยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับเนื่องจากไม่สามารถใช้มาตรการกักขังแทนค่าปรับกับผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลได้ และการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับน่าจะทำได้ง่ายกว่า เพราะนิติบุคคลมีที่อยู่เป็นหลักแหล่งและย่อมมีทรัพย์สินให้ยึดมาชำระค่าปรับได้

2.3 การดำเนินการบังคับโทษปรับ

โทษปรับเป็นโทษที่บังคับเอาแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดซึ่งการบังคับโทษปรับตามกฎหมายของไทยแยกเป็นการปรับโดยศาลและการปรับโดยเจ้าพนักงานตามกฎหมายซึ่งในการศึกษาจะกล่าวถึงเฉพาะการปรับบุคคลธรรมดาโดยศาลตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 และมาตรา 30

⁴³ จิตติ ดิงศกัทธิย์.กฎหมายอาญาภาค 1. หน้า 552.

⁴⁴ “เรื่องเดียวกัน” หน้า 553 - 554

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับศาลจะสั่งให้เรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้” ในทางปฏิบัติเมื่อผู้กระทำความผิดถูกฟ้องเป็นจำเลยต่อศาลแล้ว หลังจากศาลมีคำพิพากษาลงโทษปรับจำเลยแล้วจำเลยผู้ต้องโทษปรับต้องชำระค่าปรับให้ครบถ้วนตามจำนวนในคำพิพากษาในวันนั้นทันที หากจำเลยผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระหรือชำระค่าปรับไม่ครบก็จะต้องถูกบังคับโทษปรับตามคำพิพากษาซึ่งศาลจะสั่งไว้ในคำพิพากษาว่า “หากจำเลยไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 29, 30” ดังนั้น ในทางปฏิบัติเมื่อศาลอ่านคำพิพากษาให้ปรับและผู้นั้นไม่ชำระค่าปรับและศาลมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ต้องโทษปรับจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ กฎหมายดังกล่าวให้อำนาจศาล 2 ประการ คือ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับไปพลางก่อนได้โดยที่กฎหมายให้อำนาจศาลเพียงสองประการนี้เท่านั้น ส่วนวิธีการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับ แม้ถือเป็นวิธีการบังคับค่าปรับที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการกำหนดโทษที่ต้องการลงโทษทางทรัพย์สินเพราะเป็นมาตรการที่บังคับเอากับทรัพย์สินของผู้ต้องโทษโดยตรง แต่เนื่องจากการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินใช้ค่าปรับเป็นวิธีการที่ยุ่งยากเพราะมีหน่วยงานหลายแห่งต้องเข้ามาเกี่ยวข้องและต้องดำเนินการในลักษณะเดียวกันกับการยึดทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง คือ จะต้องมีส่วนนำชี้และนำยึดรวมทั้งตรวจสอบทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษเสียก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลไม่มีอำนาจที่สั่งให้ยึดหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมาใช้ค่าปรับในวันพิพากษาเนื่องจากวิธีการบังคับคดีดังกล่าวจะกระทำก่อนครบกำหนด 30 วัน นับแต่พิพากษาไม่ได้⁴⁵ ด้วยเหตุนี้หากผู้ต้องโทษไม่ชำระหรือชำระค่าปรับไม่ครบตามจำนวนในคำพิพากษาศาลจึงไม่มีอำนาจสั่งให้ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมาใช้ค่าปรับในวันพิพากษาจึงมีผลเท่ากับว่าศาลต้องสั่งกักขังแทนค่าปรับได้ทันทีตั้งแต่มีคำพิพากษาตามที่ประมวลกฎหมายอาญาเปิดช่องไว้ให้เท่านั้น แต่ถ้าจะยึดทรัพย์สินศาลต้องรอให้ครบ 30 วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดเสียก่อน ดังนั้น ศาลก็จะใช้วิธีการกักขังแทนค่าปรับจนกว่าจะครบถ้วนไปพลางก่อนได้ เว้นแต่ กรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่ 200,000 บาท ขึ้นไปศาลจะสั่งกักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลาเกินปีแต่ไม่เกิน 2 ปีก็ได้⁴⁶ โดยศาลจะออกหมายกักขัง

⁴⁵ โปรดดูประมวลกฎหมายอาญามาตรา 29/1

⁴⁶ โปรดดูประมวลกฎหมายอาญามาตรา 30

แทนค่าปรับแล้วส่งให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์นำตัวจำเลยไปกักขังแทนค่าปรับต่อไป แต่หากเป็นกรณีศาลอนุญาตให้จำเลยทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับตามคำร้องขอของจำเลยหรือถ้าความปรากฏต่อศาลในขณะที่พิพากษาคิดว่าจำเลยซึ่งเป็นผู้ต้องโทษปรับรายใดอยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ได้และจำเลยผู้ต้องโทษยินยอมศาลก็จะสั่งให้จำเลยทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ⁴⁷ ซึ่งศาลจะกำหนดลักษณะหรือประเภทของงาน จำนวนชั่วโมงและระยะเวลาการทำงานไปตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการที่ให้อำนาจแก่ประธานศาลฎีกาออกระเบียบดังกล่าวได้โดยศาลก็จะส่งให้จำเลยไปทำงานแทนค่าปรับและอยู่ภายใต้การดูแลของเจ้าพนักงานคุมประพฤติ และเมื่อจำเลยผู้ต้องโทษปรับทำงานครบถ้วนตามจำนวนวันและชั่วโมงที่กำหนดแล้วพนักงานคุมประพฤติจะรายงานให้ศาลทราบต่อไป แต่หากพนักงานคุมประเวศติรายงานว่าจำเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับจำเลยก็ต้องถูกนำตัวมากักขังแทนค่าปรับตามคำพิพากษาต่อไป

2.4 ข้อดีและข้อเสียของโทษปรับ

ในการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำมาตราการอื่นมาใช้แทนการปรับ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาระเบิดการบังคับโทษปรับให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายและนำแนวทางอื่นมาใช้แทนการปรับได้อย่างเหมาะสม จึงขอนำเสนอข้อดีและข้อเสียของโทษปรับตามรายละเอียดดังนี้

2.4.1 ข้อดีของโทษปรับมีดังนี้

1) โทษปรับใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น จึงถือว่าเป็นทางออกที่ดีทางหนึ่งในการหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกระยะสั้น ซึ่งไม่ได้มีประโยชน์กับผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด⁴⁸ เนื่องจากความเห็นของนักอาชญาวิทยาเห็นว่า โทษจำคุกระยะสั้นไม่ก่อให้เกิดความเข็ดหลาบไม่ว่าด้านปราบปรามหรือข่มขู่รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิด แต่ในทางตรงกันข้ามโทษจำคุกนั้นอาจทำให้เป็นผลต่อจิตใจ ด้วยเหตุว่าต้องเข้าไปอยู่ในสังคมของผู้กระทำความผิด อาจทำให้เกิดความเคยชินกับสังคมคุก จนทำให้ไม่รู้สึกลึกลับความอับอาย ไม่ว่าจะทางใดก็ไม่ก่อให้เกิดผลดีเท่าที่ควร ส่วนโทษปรับนั้นย่อมไม่ก่อให้เกิดความเคยชิน เพราะเมื่อใดที่ถูกปรับก็เป็นความเสียหายส่วนตัวเมื่อนั้น⁴⁹ ความเสียหายนั้นก็จะต้องชำระเสมอไป โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อจิตใจของผู้นั้น และยังช่วยบรรเทาความเสียหายให้แก่สังคมของผู้กระทำความผิดได้โดยตรงอีกด้วย

⁴⁷ โปรดดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30/1

⁴⁸ วีรพล ปานะบุตร. โทษปรับในสวีเดน. วารสารอัยการ, 2(14), หน้า 27

⁴⁹ โกเมน ภัทรภิรมย์. โทษปรับ. หน้า 457

2) โทษปรับสามารถกำหนดให้มีความเหมาะสมกับตัวของผู้กระทำความผิดได้เป็นรายๆ ไป โดยสามารถกำหนดจำนวน เงินให้เหมาะสมกับฐานะของผู้กระทำความผิดได้เป็นรายๆ ไป ผู้ที่มีฐานะเศรษฐกิจที่ดีจะได้รับการลงโทษที่รุนแรงขึ้น⁵⁰

3) โทษปรับเป็นการลงโทษที่ต้นเหตุแห่งความผิด โดยเฉพาะเมื่อนำมาใช้กับความผิดทางเศรษฐกิจ หรือความผิดในเรื่องของการประทุษร้ายทรัพย์สินผู้อื่น ที่กระทำไปด้วยความโลภนั้น ผู้ถูกปรับจะมีความรู้สึกว่าจะแทนที่จะได้ทรัพย์สินคนอื่นมาครอบครองกลับต้องสูญเสียทรัพย์สินของตนเองไปเป็นการแก้ไขนิสัย โลกของผู้นั้นได้⁵¹

4) โทษปรับเป็นโทษที่สามารถแก้ไขได้ในภายหลัง ในกรณีที่พิพากษาตัดสินผิดพลาด หากมีการปรากฏพยานหลักฐานในภายหลังว่าผู้ถูกลงโทษไม่ได้กระทำความผิด ก็มีทางแก้ไขได้คือ คืนค่าปรับให้เสีย⁵²

5) รายได้ที่ได้จากการปรับ รัฐสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น ใช้ในเรื่องของกองทุนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม⁵³

6) โทษปรับส่งผลดีให้แก่เศรษฐกิจของรัฐ โดยรัฐจะไม่ขาดรายได้และเสียค่าใช้จ่ายในเรื่องการสร้างจะสถานที่และค่าดูแลผู้ต้องขัง⁵⁴

7) โทษปรับสามารถผ่อนผันการชำระได้ โดยแล้วแต่การกำหนดของกฎหมายแต่ละประเทศ โดยไม่ก่อให้เกิดผลร้ายต่อผู้ถูกลงโทษและไม่ส่งผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรม⁵⁵

2.4.2 ข้อเสียของโทษปรับมีดังนี้

1) โทษปรับยังเป็นโทษที่ไม่เสมอภาคอยู่ เนื่องจากคนยากจนที่ได้ถูกปรับจะเดือดร้อน

2) โทษปรับที่มีการปรับเล็กน้อยหรือรุนแรง ไม่ทำให้ผู้ที่มีฐานะร่ำรวยเกิดความเข็ดหลาบ ตรงกันข้ามกับหากถูกจำคุก จะทำให้มีความเข็ดหลาบมากกว่า

3) ในทางปฏิบัติโทษปรับไม่ประสบความสำเร็จในหลายประเทศ เนื่องจากไม่สามารถบังคับเอาค่าปรับได้ จึงมักต้องเปลี่ยนโทษมาเป็นการจำคุกหรือกักขังแทนโทษปรับ

⁵⁰ สุวรรณ ทองเนื้อแข็ง.การบังคับโทษปรับ.(วิทยานิพนธ์ปริญญาโท) มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.2539.หน้า 17

⁵¹ โกเมน กัททริมย์.โทษปรับ.หน้า 457

⁵² “เรื่องเดียวกัน”

⁵³ “เรื่องเดียวกัน”

⁵⁴ “เรื่องเดียวกัน”

⁵⁵ “เรื่องเดียวกัน”

อันจะนำไปไม่เป็นไปตามความประสงค์ของคำพิพากษาและในที่สุดผู้ต้องโทษปรับก็ต้องกลับมา
รับโทษจำคุกกระชั้น ซึ่งความมุ่งหมายของการมีโทษปรับต้องการหลีกเลี่ยงอยู่แล้วนั่นเอง⁵⁶

4) โทษปรับในระบบกฎหมายอาจแข็งไป ไม่เหมาะสมกับระบบเศรษฐกิจ
ทำให้ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ซึ่งเป็นเรื่องที่ยาก

5) การผ่อนชำระค่าปรับเป็นการให้บุคคลภายนอกมาชำระค่าปรับแทนให้
ทำให้ความศักดิ์สิทธิ์ในโทษปรับมีค่าลดลง ทั้งที่เป็นการเฉพาะตัวของผู้กระทำความผิด

6) โทษปรับมักทำให้รัฐดูมองว่า แสวงหาผลประโยชน์จากผู้ต้องโทษ

7) โทษปรับมีผลทำให้เศรษฐกิจของผู้เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดถูกระทบ
กล่าวคือ เงินรายได้ที่ผู้กระทำความผิดหาเพื่อจุนเจือครอบครัว กลับถูกแบ่งไปเป็นค่าปรับที่ต้อง
ชำระ⁵⁷

3. การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM)

3.1 แนวคิดและความเป็นมาในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว

อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring : EM) หมายถึง เครื่องมือที่
สามารถรับส่งสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ติดตามตัว หรือใช้สวมใส่ข้อมือ ข้อเท้า หรือส่วนอื่นใดใน
ร่างกายและยังใช้ตรวจสอบอาการการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ของผู้ที่สั่งให้ถูกจำกัดได้⁵⁸

เดิมแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญาดั้งเดิมเป็นการนำระบบเรือนจำมาเป็น
มาตรการในการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นได้มีพัฒนาการมากกว่า 2 ศตวรรษ โดยหวังกันว่าการ
ใช้ระบบเรือนจำจะเป็นมาตรการลงโทษที่มีมนุษยธรรมและให้ประโยชน์แก่สังคมมากกว่าการ
ลงโทษแบบดั้งเดิม แต่เมื่อเวลาผ่านไปความเชื่อมั่นของสังคมต่อระบบเรือนจำเริ่มลดน้อยลงเพราะ
ระบบเรือนจำได้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบทางลบต่อตัวผู้กระทำความผิดเองและสังคมส่วนรวม
อาทิ ปัญหาผู้ต้องขังสั้นเรือนจำปัญหาความปลอดภัยและการยอมรับของสังคมที่มีต่อผู้กระทำความผิด
ปัญหาการถ่ายทอดพฤติกรรมอาชญากร ปัญหาข้อจำกัดด้านทรัพยากรของทางเรือนจำและปัญหา
การเรียกร้องด้านสิทธิมนุษยชนในเรือนจำ ดังนั้น ในระยะหลังจึงเกิดการตื่นตัวในความคิดใหม่ ๆ
เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน

⁵⁶ กานดา ปานคำ.การบังคับคดีอาญา : ศึกษาการบังคับให้ทำงานแทนค่าปรับ.หน้า 31

⁵⁷ โทเมน ภักดิ์กริมย์.โทษปรับ.หน้า 457

⁵⁸ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขต พ.ศ. 2556.

การลดการใช้โทษจำคุก และการใช้วิธีการลงโทษแบบอื่นแทนการจำคุก ทั้งนี้โดยมุ่งที่จะหันเหผู้กระทำความผิดออกไปจากกระบวนการยุติธรรม⁵⁹ จึงมีการศึกษาถึงมาตรการทางเลือกแทนการจำคุกซึ่งการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้กับผู้กระทำความผิดเป็นมาตรการหนึ่ง

ในระหว่างปี ค.ศ. 1960 - 1970⁶⁰ แนวคิดในการลงโทษโดยการคุมขังนักโทษไว้ในเรือนจำมีความไม่เหมาะสมหลายประการกล่าวคือสถิติของผู้กระทำผิดซ้ำมีมากขึ้น ประกอบกับปัญหานักโทษล้นเรือนจำพัฒนาการของการลงโทษเริ่มเข้าสู่ระยะที่สี่ คือการลงโทษโดยการลดใช้เรือนจำแก่ผู้กระทำผิดแนวโน้มของการเข้าสู่ระยะที่สี่เริ่มปรากฏชัดเจนขึ้น โดยแนวความคิดในการลงโทษ ผู้กระทำความผิดมุ่งไปสู่การแก้ไขและช่วยเหลือให้ผู้กระทำความผิดใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างบูรณาการมากกว่าการลงโทษเพื่อให้เจ็บปวด และผู้กระทำความผิดออกจากสังคม และการลงโทษนั้นต้องให้มีผลต่อการลดจำนวนอาชญากรรม ลดโอกาสหรือความเสี่ยงในการกระทำความผิด ลดความเสี่ยงของเหยื่ออาชญากรรมและสร้างความรู้สึกมั่นคงและปลอดภัยของสังคม แต่โทษจำคุกก็ยังเป็นมาตรการที่ถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายทำให้มีผู้กระทำความผิดจำนวนมากที่ไม่สมควรจะใช้โทษจำคุกหลงเข้ามาในระบบเรือนจำ ควรใช้วิธีการลงโทษทางเลือกอื่น ๆ แทนโทษจำคุก ซึ่งในนานาประเทศได้ใช้มาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดแทนการลงโทษโดยใช้เรือนจำ การควบคุมผู้กระทำความผิดโดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวเป็นมาตรการหนึ่งในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแทนการใช้เรือนจำ ซึ่งได้ถูกคิดค้นขึ้นในช่วงทศวรรษดังกล่าว โดยเป็นส่วนหนึ่งจากการคิดค้นของ Dr. Ralph Schwitzgebel คณะกรรมการในการทดลองด้านจิตวิทยาของมหาวิทยาลัย Harvard ซึ่งต้องการประดิษฐ์อุปกรณ์ที่มีประโยชน์ต่อสังคมซึ่งมีราคาไม่แพงและสามารถใช้เป็นทางเลือกสำหรับผู้กระทำความผิดอันจะมีประโยชน์ต่อบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมและสังคมทั่วไปแล้วในค.ศ.1964 Dr.Ralph Schwitzgebel ได้พัฒนาวิทยุที่ส่งข้อมูลโดยบุคคลสามารถสวมใส่ อุปกรณ์ดังกล่าวได้โดยมีความสามารถในการส่งสัญญาณเป็นระยะทาง 400 เมตร และสามารถกำหนดสถานที่ตั้งของผู้ที่สวมใส่อุปกรณ์ดังกล่าวได้ แม้ว่าอุปกรณ์ดังกล่าวจะได้มีการจดสิทธิบัตรในค.ศ. 1969 แต่อุปกรณ์ดังกล่าวได้นำมาใช้จริงจริงหลังจากนั้นประมาณ 20 ปี หลังจากนั้นได้มีการนำเทคโนโลยีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดในประเทศ

⁵⁹ สุมนทิพย์ จิตสว่าง และฐิติยา เพชรมณี.แนวทางการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) มาใช้ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดในประเทศไทย.วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์,24 (2),26-50.หน้า 29.

⁶⁰ สุมนทิพย์ จิตสว่างและฐิติยา เพชรมณี. โครงการติดตามประเมินผลการนำระบบการควบคุมด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำความผิด.เอกสารวิจัย คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.กรุงเทพมหานคร.2549.

สหรัฐอเมริกา แคนาดา สหราชอาณาจักร และประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำเป็นสำคัญ

ในปี ค.ศ. 1977 ผู้พิพากษา Jack Love ชาวอเมริกันในเมือง Albuquerque มลรัฐนิวเม็กซิโก ได้รับแรงกระตุ้นจากการ์ตูน Spiderman (ไอแมงมุม) ในการนำอุปกรณ์ที่สามารถติดตามผู้กระทำความผิดมาใช้และได้ชักชวน Michael Goss ผู้เชี่ยวชาญของบริษัทในการออกแบบและผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ในค.ศ. 1983 จึงกล่าวได้ว่า ผู้พิพากษา Jack Love ได้พิพากษาคดีให้มีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้สำหรับผู้กระทำความผิดเป็นคนแรกในเมือง Albuquerque โดยเป็นผู้พิพากษาของศาลที่ได้มีคำสั่งแรกของโลกให้มีการติดเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์กับผู้กระทำความผิดที่ได้รับการพักการลงโทษเพื่อเฝ้าติดตามพฤติกรรม หลังจากนั้นก็มีการนำแนวคิดในการใช้ที่อยู่อาศัยเป็นที่ควบคุมผู้กระทำความผิดโดยอาศัยระบบอิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาช่วย เพื่อช่วยลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานรวมทั้งเป็นการให้โอกาสผู้กระทำความผิดได้ใช้ชีวิตในชุมชนได้อย่างปกติ ซึ่งต่อมาเมืองปาล์มบีช และ รัฐฟลอริดา ได้พัฒนาการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการนำไปใช้สำหรับผู้กระทำความผิดที่ได้รับการพักการลงโทษ ตลอดจนการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นการลดความแออัดขังขังของผู้ต้องขังในเรือนจำ และรู้จักกันในนามของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ติดตามอย่างใกล้ชิด “tagging” โดยโครงการในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้สำหรับการควบคุมผู้กระทำความผิดได้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว มีการนำมาใช้เป็นจำนวนมากในสหรัฐอเมริกา ดังจะเห็นได้จากในปี ค.ศ. 1988 มีผู้กระทำความผิดจำนวน 2,300 คน ในจำนวน 32 มลรัฐที่ถูกควบคุมตัวด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ต่อมาหลังจากนั้นเป็นเวลา 10 ปี มีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมผู้กระทำความผิดเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากในเดือน มกราคม ค.ศ. 1998 มีผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมตัวด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 95,000 คน และต่อมามีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากถึง 40 เท่า นอกจากนี้ในปัจจุบันมีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมผู้กระทำความผิดทุกมลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งต่อมามาตรการดังกล่าวนี้ได้รับความนิยมกันมากในประเทศออสเตรเลียและประเทศในแถบยุโรป⁶¹

3.2 การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring : EM) มาใช้กับผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรม

⁶¹ สุมณฑิพย์ จิตสว่าง และฐิติยา เพชรมนู. แนวทางการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) มาใช้ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดในประเทศไทย. หน้า 30 - 31

อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) ประกอบด้วยอุปกรณ์ 3 ส่วน⁶² คือ 1) อุปกรณ์ส่งสัญญาณ (Transmitter Device) ซึ่งส่วนใหญ่จะนิยมใช้ติดตัวผู้กระทำความผิดมีลักษณะคล้ายนาฬิกาข้อมือหรือสายหนังรัดข้อมือข้อเท้าเพื่อจะส่งสัญญาณแจ้งว่าผู้กระทำความผิดอยู่ที่ไหน 2) อุปกรณ์รับสัญญาณ (Receiver Unit) เป็นอุปกรณ์ที่ติดตั้งอยู่กับที่อาจเป็นบ้านหรือสถานที่ทำงานของผู้กระทำความผิด 3) ศูนย์ควบคุมกลาง (Monitoring Center) ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและรับรายงานการทำงานอุปกรณ์ส่งสัญญาณและควบคุมและสอดส่องตัวผู้กระทำความผิดให้อยู่ภายในสถานที่และเวลาที่กำหนดเช่นการควบคุมตัวในบ้าน สถานที่พักอาศัยหรือสถานที่อื่น ๆ ที่มีความเหมาะสม

ซึ่งแต่เดิมนั้น การจำคุกก็เพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟู แต่ในปัจจุบันแนวคิดเดิมนี้อันไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากจากผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ที่ต้องโทษจำคุกหลังจากพ้นโทษแล้วไม่สามารถกลับมาใช้ชีวิตในสังคมเดิมได้ ดังนั้นจึงเห็นว่า ระบบเรือนจำส่งผลกระทบต่อทางลบแก่ผู้กระทำความผิด ดังนั้น การใช้ระบบเรือนจำจึงเหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิดบางรายเท่านั้น และสำหรับผู้ที่กระทำความผิดไม่เป็นอันตรายร้ายแรงก็ควรที่จะได้รับโอกาสปรับปรุงแก้ไขตนเอง อีกทั้งเรือนจำยังแยกผู้กระทำความผิดออกจากสังคม ทำให้ยากต่อการปรับตัวภายหลังจากพ้นโทษ จึงทำให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ที่กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ โดยนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นทางเลือกแทนการจำคุก⁶³ การควบคุมผู้กระทำความผิดโดยใช้เครื่องมือระบบอิเล็กทรอนิกส์ จึงกลายเป็นมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแทนการใช้เรือนจำลงโทษ ซึ่งถูกคิดค้นมาช่วงทศวรรษ 1960 - 1970⁶⁴ ต่อมาประมาณ 20 ปี ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา สหราชอาณาจักร และประเทศอื่นๆ ทั่วโลก ได้มีการนำเทคโนโลยีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิด โดยที่มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันคือลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ

การใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) ผู้กระทำความผิดในกระบวนการยุติธรรมแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน⁶⁵

⁶² “เรื่องเดียวกัน” หน้า 34

⁶³ นันทิ จิตสว่าง, หลักทฤษฎีวิทยา: หลักการวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์กรมราชทัณฑ์. 2540. หน้า 114-115

⁶⁴ สุมนทิพย์ จิตสว่าง และจิตติยา เพชรมณี. แนวทางการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) มาใช้ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดในประเทศไทย. หน้า 30

⁶⁵ สถาบันวิจัยหรือให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยเรื่อง ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร. 2549. หน้า 65 - 67.

3.2.1 ก่อนมีคำพิพากษา (Pre-Tria) มักใช้กับจำเลยที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว เพื่อจุดประสงค์ในการติดตามผู้ถูกกล่าวหาเพื่อให้มาปรากฏตัวต่อศาลตามวันนัด และช่วยป้องกันการก่ออาชญากรรมอื่นๆ ได้ ดังนั้น ในขั้นตอนนี้จะใช้เพื่อการสังเกตเฝ้าระวังเป็นหลัก ตัวอย่างของประเทศที่ใช้ระบบนี้ได้แก่ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศแคนาดา

3.2.2 ทางเลือกในการลงโทษหรือการใช้แทนการจำคุก (Primary Sentencing) ถือเป็นทางเลือกหนึ่งของศาลในการสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดแทนที่จะส่งตัวเข้ารับการควบคุมในเรือนจำและทัณฑสถานด้วยการเปลี่ยนเป็นการควบคุมที่บ้านแทนตัวอย่างของประเทศที่ใช้ระบบนี้ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลีย

3.2.3 การใช้ภายหลังจำคุกมาระยะเวลาหนึ่ง (Post-Prison) ใช้เพื่อการเตรียมตัวระยะสุดท้ายของโทษจำคุก โดยการพักการลงโทษเพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติสุข ตัวอย่างของประเทศที่ใช้ระบบนี้ได้แก่ ประเทศอังกฤษและประเทศนิวซีแลนด์

3.3 วัตถุประสงค์ของการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM)

วัตถุประสงค์หลักของการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ แบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ⁶⁶

- 1) **การใช้เพื่อการควบคุม (Detention)** เป็นการใช้เพื่อประโยชน์ในการควบคุมตัวในสถานที่ที่กำหนด ซึ่งเป็นวิธีการที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน
- 2) **การใช้เพื่อเป็นการจำกัด (Restriction)** เป็นการใช้เพื่อจำกัดมิให้บุคคลเข้าไปในเขตพื้นที่ที่กำหนดหรือเข้าถึงตัวบุคคลอื่นที่กำหนด เช่น โจทก์เหยื่อ หรือผู้กระทำความผิดที่เป็นคู่คดี
- 3) **การใช้เพื่อการสังเกตเฝ้าระวัง (Surveillance)** เป็นการใช้เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถติดตามความเคลื่อนไหวบุคคลได้ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง

3.4 ระบบเทคโนโลยีของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM)

ระบบเทคโนโลยีของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว ระบบหลักแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้⁶⁷

- 1) **ระบบการตรวจสอบ (Passive System)** เป็นระบบที่ผู้กระทำความผิดจะเป็นผู้ถูกติดต่อจากเจ้าหน้าที่โดยผ่านทางระบบโทรศัพท์เพื่อเป็นการตรวจสอบตำแหน่งของ

⁶⁶ สุมนทิพย์ จิตสว่าง และฐิติยา เพชรมณี, แนวทางการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) มาใช้ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดในประเทศไทย, หน้า 32 - 33

⁶⁷ “เรื่องเดียวกัน” หน้า 32.

ผู้กระทำความผิดว่าอยู่ในที่ที่กำหนดหรือไม่ โดยระบบนี้จะใช้เพื่อจุดประสงค์ในการควบคุมเท่านั้น ซึ่งระบบนี้จะให้ผู้กระทำความผิดที่ถูกควบคุมด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดต่อกับไปยังระบบควบคุมส่วนกลาง โดยการโทรศัพท์ที่ไปคุยกับเจ้าหน้าที่โดยตรง รวมทั้งการตรวจสอบการเสกสุราหรือยาเสพติดให้โทษได้จากระบบนี้

2) *ระบบเชิงรุก (Active System)* เป็นระบบที่ผู้กระทำความผิดจะต้องสวมอุปกรณ์ที่สามารถส่งสัญญาณและมีอุปกรณ์ส่งต่อสัญญาณติดตั้งไว้ที่บ้านเพื่อส่งสัญญาณมาที่ศูนย์ควบคุมกลาง โดยระบบนี้จะใช้เพื่อการควบคุมจำกัดและสังเกตเฝ้าระวัง ระบบนี้จะส่งสัญญาณไปที่ผู้ถูกควบคุม ถ้าหากผู้กระทำความผิดมีการออกนอกพื้นที่ที่กำหนดจะมีการส่งสัญญาณเตือนไปยังผู้กระทำความผิด ซึ่งระบบนี้จะมีการควบคุมผู้กระทำความผิดโดยผ่านทางอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ตลอด 24 ชั่วโมง โดยไม่จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับโทรศัพท์ระบบนี้เหมาะสำหรับผู้กระทำความผิดในคดีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว โดยจะมีการกำหนดพื้นที่ห้ามผู้กระทำความผิดเข้าใกล้เหยื่อ ซึ่งมีการติดอุปกรณ์สัญญาณไว้ที่เหยื่อด้วยเช่นเดียวกัน หากผู้กระทำความผิดเข้าใกล้เหยื่ออาชญากรรมจะมีการส่งสัญญาณเสียงดังไปยังเหยื่ออาชญากรรม และจะมีสัญญาณเตือนไปยังผู้กระทำความผิดจากศูนย์ควบคุมกลาง

3) *ระบบการหาตำแหน่งโดยใช้ดาวเทียม (Global Positioning System : GPS)* เป็นระบบที่ติดอุปกรณ์เคลื่อนที่ไว้กับตัวผู้กระทำความผิดและใช้ดาวเทียมร่วมกับสถานีภาคพื้นดินในการตรวจหาตำแหน่งของผู้กระทำความผิด โดยระบบนี้จะใช้เพื่อการควบคุมจำกัดและสังเกตเฝ้าระวัง โดยระบบการหาตำแหน่งโดยใช้ดาวเทียม The Global Positioning System (GPS) ได้ถูกนำมาใช้ในระบบทหาร ซึ่งได้ประยุกต์ใช้ในการควบคุมผู้กระทำความผิดที่สามารถติดตามตัวได้ 24 ชั่วโมง สามารถติดตามตัวได้ว่าผู้กระทำความผิดอยู่ที่บ้านหรือสถานที่ที่เหมาะสมหรือไม่

3.5 ข้อดีและข้อเสียของการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิด

จากผลการศึกษาสามารถสรุปข้อดีและข้อเสียของการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้⁶⁸

3.5.1 *ข้อดีของการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิด* พบว่าวิธีการดังกล่าวเป็นการปฏิบัติต่อผู้ปฏิบัติในชุมชนอันเป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบของสังคมที่มีต่อปัญหาอาชญากรรม เป็นการลดปัญหาความแออัดขัดเหยียดในเรือนจำ เป็นการลดการตีตราของผู้กระทำความผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดได้พัฒนาศักยภาพ เป็นการลดภาระของรัฐบาล เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว เป็นการลดความเครียดของผู้กระทำความผิดจากการถูกควบคุมในเรือนจำ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าหน้าที่และเป็นการสร้างความปลอดภัยให้แก่สังคม

⁶⁸ “เรื่องเดียวกัน” หน้า 32.

3.5.2 ข้อเสียของการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมตัวผู้กระทำผิด

ประกอบด้วย ครอบครัวของผู้ที่ถูกควบคุมตัวด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์จะประสบกับความเครียด ได้ตลอดจนอาจเพิ่มการใช้ความรุนแรงให้แก่ครอบครัวจากการถูกแทรกแซงชีวิตครอบครัวและการถูกรบกวนเวลาส่วนตัวของครอบครัว การทำลายความเชื่อมั่นในตนเองของผู้กระทำผิดและทำลายชื่อเสียงของผู้กระทำผิดและครอบครัวในชุมชน การขาดความเคารพยำเกรงจากบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลรอบข้างจากการถูกควบคุมตัวด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์การเผชิญกับเงื่อนไขจำนวนมากยิ่งกว่าการคุมประพฤติในสภาวะปกติและการเพิ่มเครือข่ายและเจ้าหน้าที่ในการควบคุม

จะเห็นได้ว่า ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 ได้กำหนดให้ผู้ที่ทำความผิดที่ไม่มีเงินชำระค่าปรับต้องถูกยึดทรัพย์สินมาใช้เป็นค่าปรับ หรือถ้าผู้นั้นไม่มีทรัพย์สินก็ต้องถูกลงโทษกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นศาลจะสั่งกักขังผู้กระทำผิดทันที การใช้มาตรการดังกล่าวนี้ถือได้ว่าไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับซึ่งมุ่งลงโทษต่อทรัพย์สินของผู้กระทำผิด เพื่อให้ผู้กระทำผิดเจ็บปวดไม่กล้ากลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก การที่ศาลมักสั่งให้นำตัวผู้ต้องโทษไปกักขังแทนค่าปรับนั้น เป็นการลงโทษต่อเสรีภาพ มิใช่การลงโทษต่อทรัพย์สินของผู้กระทำผิดแต่อย่างใด อันเป็นการได้รับโทษไม่ต่างจากการได้รับโทษจำคุก แม้ว่าในปัจจุบันกฎหมายได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มมาตรการในเรื่องของการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์มาใช้บังคับกับผู้ทำความผิดก็ตาม แต่มาตรการดังกล่าวนั้นก็ไม่ได้ถือว่าเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับที่แท้จริง จึงเห็นควรที่จะศึกษามาตรการอื่น ๆ ในการบังคับโทษปรับของต่างประเทศ เพื่อที่จะนำมาปรับใช้แก้ปัญหาและเป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายในส่วนของการบังคับโทษปรับของประเทศไทย โดยเฉพาะการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ควบคุมผู้ต้องโทษปรับแทนวิธีกักขังแทนค่าปรับ

บทที่ 3

หลักเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว มาใช้ควบคุมผู้ต้องโทษปรับทางอาญา

ในปัจจุบันในหลายประเทศได้นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมในลักษณะต่าง ๆ โดยเริ่มต้นจากประเทศอเมริกาที่นำเอาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้เป็นประเทศแรก เช่น การปล่อยตัวชั่วคราว การต้องโทษจำคุก การถูกคุมความประพฤติตามคำสั่งศาล เป็นต้น โดยเริ่มมาจากการมีแนวคิดเพื่อลดความแออัดของผู้ต้องหาในเรือนจำ และต่อมาก็ยังนำมาใช้เป็นมาตรการคุมประพฤติแบบเข้มเป็นโทษทางเลือกให้แก่ศาลแทนการลงโทษจำคุกอีกด้วย สำหรับในประเทศอังกฤษก็นำเอาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ด้วยเช่นกัน เนื่องจากเผชิญปัญหานักโทษล้นคุก ในปัจจุบันประเทศไทยที่กำลังประสบปัญหาดังกล่าวนี้เช่นกัน ซึ่งโดยรัฐเองก็ต้องสูญเสียงบประมาณไปเป็นจำนวนมาก เพื่อใช้ในการควบคุมกลุ่มคนเหล่านั้นไว้ในเรือนจำ⁶⁹ และยังนำมาใช้กับการลงโทษในชุมชนเพิ่มเติมด้วย

ประเทศไทยนั้น ในปัจจุบันก็ได้มีการเริ่มนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้กับผู้ต้องโทษ ปล่อยตัวชั่วคราว และผู้ถูกคุมความประพฤติตามคำสั่งศาลแล้ว โดยก็มีแนวคิดในการลดจำนวนผู้ต้องหาในเรือนจำเช่นเดียวกับประเทศอเมริกาและอังกฤษ ซึ่งในบทนี้ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาเปรียบเทียบในเรื่องของการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในกรณีของผู้ต้องโทษปรับ

1. หลักเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ควบคุมผู้ต้องโทษปรับทางอาญาของต่างประเทศ

1.1 การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ตามกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา

การควบคุมผู้ต้องโทษ โดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในมลรัฐจอร์เจียนั้น ถูกนำมาใช้เป็นเงื่อนไขในการปล่อยผู้ต้องโทษทางอาญา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมากขึ้นของหน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้ดูแลควบคุมผู้ต้องโทษในชุมชน โดยการเป็นการดูแลผู้ต้องโทษอย่างใกล้ชิดมากกว่าวิธีการอื่น ๆ

⁶⁹ ชาณูณรงค์ ชาณูลิขิต.ศึกษาระบบการทำงานสาธารณะของผู้ต้องขัง:ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานในกรุงเทพมหานคร.(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,กรุงเทพมหานคร.2530.หน้า 28-29

แต่ก่อนการลงโทษทางอาญาและการลงโทษในชุมชนนั้น บทบาทของการควบคุมผู้ต้องโทษ โดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ถูกนำมาใช้ไม่มากนัก แต่ปัจจุบันเทคโนโลยีได้พัฒนาขึ้นมา โดยเฉพาะระบบการหาตำแหน่งโดยใช้สัญญาณจากดาวเทียม⁷⁰

การควบคุมผู้ต้องโทษ โดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ถูกนำมาใช้เพิ่มมากขึ้นใน สหรัฐอเมริกาทุกระดับเป็นจำนวนกว่า 33 มลรัฐ ที่ควบคุมผู้ต้องโทษโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยระบบการหาตำแหน่งโดยสัญญาณดาวเทียม⁷¹ ส่วนมลรัฐอื่น ๆ ควบคุมผู้ต้องโทษโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์โดยระบบอื่น

มลรัฐจอร์เจียได้นำการควบคุมผู้ต้องโทษโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ใน กระบวนการยุติธรรม โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1.1.1 ก่อนมีคำพิพากษา (Pre - Trial)

1) หลักเกณฑ์และกระบวนการพิจารณาให้นำมาใช้ในการควบคุมผู้ต้องโทษ โดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

ตามกฎหมายของมลรัฐจอร์เจียวางหลักเกณฑ์ในการปล่อยตัวจำเลยหรือ ผู้ต้องหาในระหว่างพิจารณาว่า จำเลยผู้ที่จะเหมาะสมแก่การใช้โปรแกรมการควบคุมโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ก่อนที่มีคำพิพากษานั้นจะต้องเป็นผู้ที่อยู่ในเขตของอำนาจศาลนั้น โดยผู้พิพากษาจะเป็นผู้ตัดสินคดีและมีอำนาจในการคุมขังด้วย จึงจะเป็นผู้กำหนดคุณสมบัติเพื่อให้เหมาะสม สำหรับการคุมขัง ภายใต้อนุมาตรา อี และได้นำเงินมาวางต่อศาลเพื่อที่จะให้ศาลกำหนดเงื่อนไข ในการเข้าโปรแกรมการควบคุมโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยศาลจะแจ้งไปยัง Sheriff ว่าจำเลย ได้รับอนุญาตให้เข้าโปรแกรมดังกล่าวก่อนมีคำพิพากษา⁷² อย่างไรก็ตามแม้กฎหมายจะวางหลักให้ ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราว แต่ศาลก็ต้องพิจารณาคณะสมบัติตามที่ได้กำหนดไว้ เสียก่อน⁷³

นอกจากวิธีการตามเงื่อนไขพิเศษ ก็สามารถถูกปล่อยจากการถูกคุมขังใน ระหว่างการพิจารณาในเงื่อนไขที่จำเลยได้ปฏิบัติตามโปรแกรมควบคุมโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ก่อนศาลจะตัดสิน ซึ่ง Sheriff เห็นชอบแล้ว จึงจะทำสัญญากับผู้จัดหาโปรแกรมดังกล่าว⁷⁴

⁷⁰ ชีต้า ธนวิติวงศ์.การควบคุมผู้ต้องโทษ โดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์.(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์).มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,กรุงเทพมหานคร.2553.หน้า 66-99

⁷¹ มลรัฐฟลอริดาเริ่มใช้การควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic monitoring) โดยระบบการหาตำแหน่งโดยดาวเทียม (Global Positioning System or GPS) ในปี 1997 ซึ่งเป็นรัฐแรกที่ใช้ระบบ GPS

⁷² Georgia Code 17 – 6 – 1 .1 (b)

⁷³ Georgia Code 17 – 6 – 1 .1 (e)

⁷⁴ Georgia Code 17 – 6 – 1 .1 (a)

2) กระบวนการพิจารณาสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมตัวผู้
ต้องโทษ

ศาลจะใช้ดุลยพินิจในการสั่งใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ควบคุมผู้ต้องโทษก่อน
มีคำพิพากษา หากศาลเห็นว่า เป็นผู้ที่เหมาะสม ศาลก็จะอนุญาตให้จำเลยได้ปล่อยตัวชั่วคราว โดย
การเข้าโปรแกรมดังกล่าว แต่ศาลจะไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวจำเลยได้หากจำเลยนั้นเป็นผู้ที่มีคดี
ความกับศาลในเขตมลรัฐอื่น ต้องทำการส่งตัวผู้นั้นไปตามคำสั่งอื่นต่อไปที่ได้กำหนดไว้⁷⁵

3) กระบวนการหลังจากการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์กับผู้ต้องโทษ

โดยประการแรกนั้น จำเลยที่ได้รับการปล่อยโดยใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์
ควบคุมต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดเกี่ยวกับการเข้าโปรแกรมโดยไม่มีข้อจำกัด⁷⁶

ประการที่สอง การใช้โปรแกรมควบคุมโดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ก่อนที่
ศาลตัดสินนั้น ห้ามมิให้จำเลยนำอุปกรณ์ดังกล่าวไปไว้กับร่างกายของบุคคลอื่น⁷⁷

ประการที่สาม ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจในการสั่งเพิกถอนการใช้โปรแกรม
ของจำเลยเวลาใดก็ได้หากพบว่าจำเลยกระทำละเมิดข้อกำหนดดังกล่าวที่ศาลบังคับ และจำเลยจะ
ถูกส่งตัวให้ไปคุมขังยังสถานที่ภายในเขตอำนาจคุมขังเช่นเดิม⁷⁸

ประการสุดท้าย เมื่อจำเลยได้ถูกปล่อยตัวโดยโปรแกรมนั้นนั้น ไม่ถือว่าเป็น
ตัวแทน หรือผู้รับจ้าง นอกจากนี้ ผู้จัดหาโปรแกรมการดังกล่าวนี้ก่อนศาลตัดสิน และหากจำเลยไป
กระทำความผิดขณะปล่อยตัว sheriff ไม่ต้องรับผิดชอบการกระทำของผู้นั้น⁷⁹

4) ผู้จัดหาให้บริการโปรแกรมการควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมือ
อิเล็กทรอนิกส์

ผู้ที่ได้รับความเห็นชอบจากหัวหน้าศาล และ sheriff ให้มีคุณสมบัติตามที่
อนุญาตให้เป็นผู้จัดหาและให้บริการโปรแกรมการปล่อยด้วยการควบคุมโดยอุปกรณ์
อิเล็กทรอนิกส์ก่อนมีคำพิพากษานั้น⁸⁰ sheriff จะเป็นผู้จัดเก็บรายชื่อผู้จัดหาให้บริการดังกล่าว และ
สามารถยกเลิกรายชื่อออกเป็นการชั่วคราวหรือถาวรได้ หากผู้จัดหาไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของ
sheriff⁸¹

⁷⁵ Georgia Code 17-6-1.1 (d)

⁷⁶ Georgia Code 17-6-1.1 (e)

⁷⁷ Georgia Code 17-6-1.1 (f)

⁷⁸ Georgia Code 17-6-1.1 (g)

⁷⁹ Georgia Code 17-6-1.1 (i)

⁸⁰ Georgia Code 17-6-1.1 (j)

⁸¹ Georgia Code 17-6-1.1 (k)

1.1.2 เป็นทางเลือกในการใช้ลงโทษหรือการใช้แทนการจำคุก (Primary Sentencing)

1) หลักเกณฑ์การพิจารณามีคำสั่งให้ใช้การควบคุมต้องโทษ โดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

มลรัฐจอร์เจียได้นำการควบคุมผู้ต้องโทษ โดยการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้โดยมีข้อกำหนดว่า หากศาลสั่งให้คุมประพฤติผู้ต้องโทษรายนั้น และผู้นั้นฝ่าฝืนข้อกำหนดของศาล ศาลสามารถสั่งให้ใช้การควบคุมผู้ต้องโทษโดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ได้ ตามมาตรา 42-8-153 (a) ในความผิดบางประเภทนั้น ศาลอาจสั่งให้ผู้ต้องโทษรายนั้นคุมประพฤติร่วมกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาควบคุมด้วย ตามมาตรา 42-8-35 (b)

โดยการที่ศาลจะมีคำสั่งให้คุมประพฤติผู้กระทำความผิดได้นั้น จะต้องมีหลักเกณฑ์การกำหนด ดังนี้

ประการแรก ต้องมีคำพิพากษาจากคณะลูกขุนว่า ไม่ใช่ความผิดที่มีโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต เว้นแต่ ผู้นั้นเป็นเยาวชน ต้องให้ศาลที่มีอำนาจสั่งคุมความประพฤติของผู้นั้น

ประการที่สอง ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งคุมประพฤติแก่ผู้กระทำความผิด ศาลต้องทราบและพิจารณาข้อมูลจากรายงานของพนักงานคุมประพฤติ เกี่ยวกับลักษณะการใช้ชีวิตของผู้ต้องโทษและรายงานประวัติการได้รับโทษ รวมถึงสิ่งแวดล้อมของผู้ต้องโทษรายนั้นให้ศาลทราบ

ประการที่สาม ถ้าความปรากฏแก่ศาลว่า ผู้กระทำความผิดไม่เหมาะสมที่จะได้รับความทุกข์ทรมานจากการต้องรับโทษในทันที ศาลจะกำหนดโทษไว้ แต่ให้รอกการลงโทษ โดยให้อยู่ในเงื่อนไขการดูแล การปรับปรุงลักษณะการใช้ชีวิตโดยพนักงานคุมประพฤติ ส่วนระยะเวลาในการคุมประพฤติหรือรอกการลงโทษนั้นจะต้องไม่เกินระยะเวลาที่ศาลสั่งจำคุกผู้นั้นไว้⁸²

คำสั่งคุมประพฤติกของศาลอาจกำหนดเงื่อนไขและระยะเวลาในการต้องปฏิบัติตามได้ดังต่อไปนี้⁸³

(1) กำหนดให้ผู้ต้องโทษหลีกเลี่ยงการกระทำที่อาจก่อให้เกิดอันตรายและการกระทำที่ทารุณ โหดร้าย

⁸² Georgia Code 42 – 8 – 34.

⁸³ Georgia Code 42 – 8 – 35.

(2) กำหนดให้ผู้ต้องโทษหลีกเลี่ยงการติดต่อกับบุคคลที่จะทำให้ตนเองไปกระทำเรื่องไม่ดี และหลีกเลี่ยงการไปสถานที่ที่จะนำเรื่องไม่ดีมาให้

(3) กำหนดให้รายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติด้วยตนเองตามที่พนักงานคุมประพฤติกำหนด

(4) หากต้องมีการเดินทางไปในสถานที่ใด เวลาใด ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานคุมประพฤติก่อนทุกครั้ง แม้ว่าสถานที่นั้นจะเป็นที่พักอาศัยของตนเองก็ตาม

(5) ต้องประกอบอาชีพด้วยความสุจริต

(6) ต้องอยู่ภายในเขตบริเวณพื้นที่ที่ได้กำหนดไว้เท่านั้น

(7) กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องจ่ายเงินทดแทนเพื่อเยียวยาความเสียหายหรือเงินชดเชยให้แก่บุคคลที่ได้รับ ความเสียหายหรือผู้ที่สูญเสียไป ซึ่งมีสาเหตุมาจากการกระทำความผิดของตนตามที่ศาลกำหนด เว้นแต่ มีกฎหมายกำหนดเป็นอย่างอื่น ไม่ให้จ่ายเงินทดแทนความเสียหายหรือเงินชดเชย ถ้าเงินจำนวนนั้น ยังไม่สามารถทำข้อตกลงกันได้ เว้นแต่ มีคำวินิจฉัยไว้ให้เหมือนคดีที่ผ่านมา

(8) กำหนดให้ผู้กระทำความผิดนั้นต้องจ่ายเงินทดแทนเพื่อเยียวยาความเสียหายหรือเงินชดเชยคืนแก่เทศบาลหรือท้องถิ่นนั้น จ่ายค่ารักษาพยาบาลให้แก่ผู้ต้องโทษขณะคุมขัง โดยไม่ให้จ่ายเงินทดแทนความเสียหายหรือเงินชดเชยให้กับหน่วยงานของรัฐ สำหรับในเรื่องค่ารักษาพยาบาล ถ้าเงินจำนวนนั้นยังไม่สามารถทำข้อตกลงกันได้ เว้นแต่ มีคำวินิจฉัยไว้ให้เหมือนคดีที่ผ่านมา

(9) กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องจ่ายค่าเสียหายใด ๆ ให้แก่ท้องที่สำหรับการกระทำความผิดของผู้ถูกคุมขังภายใต้ บทบัญญัติของกฎหมายนี้

(10) ช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ผู้ถูกคุมประพฤติ ซึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมที่สุดของผู้ถูกคุมประพฤติ

(11) กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องประพฤติตนอยู่ในข้อห้ามของกฎหมาย

(12) กำหนดให้ผู้กระทำความผิดหากได้รับการอนุญาตให้เคลื่อนย้าย หรือให้เดินทางไปยังรัฐอื่น ๆ ให้เขตอำนาจศาลที่พบผู้ต้องโทษ และส่งผู้นั้นกลับคืนมารัฐเดิม และไม่ใ้โต้แย้งเรื่องอำนาจ

(13) ผู้กระทำความผิดต้องยินยอมให้ทำการประเมิน เพื่อการแก้ไขฟื้นฟูหรือเข้าร่วมในโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูที่สำเร็จ โดยสมบูรณ์ที่กำหนด โดยกรมคุมประพฤติ

ผู้ที่กระทำความผิด a criminal offense against a victim who is a minor หรือ dangerous sexual offense ศาลอาจมีคำสั่งให้คุมประพฤติ และกำหนดระยะเวลา โดยให้มีเงื่อนไขของการคุมประพฤติ โดยใช้การควบคุมผู้ต้องโทษ โดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยเลย การติดตามสอดส่องทางอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ หรือการหาตำแหน่งจะใช้การติดตามทางสัญญาณดาวเทียม โดยมีหน่วยงานรัฐ คือกรมราชทัณฑ์ดูแลเก็บค่าธรรมเนียมสำหรับมาตรการดังกล่าว⁸⁴

2) กระบวนการหลังจากใช้การควบคุมผู้ต้องโทษโดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการคุมตัวผู้ต้องหาเพื่อนเป็นเงื่อนไขพิเศษที่เพิ่มขึ้นจาก เงื่อนไขปกติในการคุมประพฤติของผู้ต้องโทษ หากผู้ถูกคุมประพฤติฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวที่ศาลกำหนด ศาลอาจสั่งให้เพิกถอนการคุมประพฤติดังกล่าว และให้ผู้นั้นได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาต่อไป

โดยถ้าผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนคำสั่งและมีหลักฐานมาทำการพิสูจน์หรือผู้ถูกคุมประพฤติรับสารภาพว่ากระทำความผิดอาญาร้ายแรง ศาลอาจเพิกถอนคำสั่งนั้นหรือผู้กระทำความผิดรับว่า ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขพิเศษของคำสั่งคุมประพฤติ ศาลอาจมีคำสั่งให้เพิกถอนการคุมประพฤติและให้ผู้นั้นได้รับโทษจำคุกแทนการคุมประพฤติต่อไป นอกจากนี้ ผู้กระทำความผิดไม่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้การคุมประพฤติทั้งก่อนหรือหลังการจำคุก กักขัง ในแต่ละความผิดรวมกันเกินกว่า 2 ปี ยกเว้น กรณีตามมาตรา 1 (เอ) (2) ลักษณะที่ 17 บทที่ 10⁸⁵

1.1.3 การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ภายหลังการถูกลงโทษจำคุกมาแล้วระยะเวลาหนึ่ง (Post-Prison)

1) หลักเกณฑ์การใช้การควบคุมผู้ต้องโทษโดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

การกักขังไว้ภายในบริเวณบ้าน (Home arrest) หมายถึง การควบคุมผู้ต้องโทษด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ไว้ภายในที่พักอาศัยโดยความเห็นชอบและยอมรับ โดยประธานหรือผู้บริหาร โปรแกรมการกักขังไว้ภายในบ้าน (The director or administrator of the home arrest program)⁸⁶

กฎหมายของมลรัฐจอร์เจียได้มีการวางหลักเกณฑ์ในการควบคุมผู้ต้องโทษโดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ไว้ว่า ผู้ใดที่ถูกจำคุกไว้ในเรือนจำต้องยื่น เมื่อ (1) หลังจากถูกตัดสินและลงโทษ (2) จนกว่า จะทำรายงานสืบเสาะเสร็จสมบูรณ์ หรือ (3) กลับมาจำคุกหลังจากที่กระทำการฝ่าฝืนเงื่อนไขการคุมประพฤติ โดยดุลพินิจของ sheriff และเพื่อความเหมาะสมตาม

⁸⁴ Georgia Code 42 – 8 – 35.

⁸⁵ Georgia Code 42 – 8 – 34.1. (d)

⁸⁶ Georgia Code 42 – 1 – 8 (a) (3)

กำหนดให้ใช้โปรแกรมการดังกล่าว หากปรากฏต่อศาลว่า ผู้ต้องหาดังกล่าวนี้มีพฤติการณ์ที่สมควรจะใช้วิธีกักขังไว้ภายในบริเวณบ้าน ศาลจะสั่งให้บุคคลนี้ ใช้โปรแกรมกักขังไว้ภายในบ้าน Sheriff หรืออาจกำหนดให้ผู้ต้องโทษเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษาหรือโปรแกรมการฟื้นฟูอื่น ๆ เพิ่มเติมจากโปรแกรมการกักขังไว้ภายในบ้านดังกล่าวได้⁸⁷

จะเห็นได้ว่า มีการวางหลักเกณฑ์ในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการควบคุมตัวผู้ต้องโทษ โดยแยกประเภทของผู้ต้องโทษที่จะนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ คือ ผู้ต้องโทษจำคุกในเรือนจำ ซึ่งเป็นผู้ต้องโทษที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 12 เดือน ที่เรียกว่า misdemeanor ซึ่งเมื่อศาลลงโทษแบบ misdemeanor นี้ ผู้ต้องโทษจะถูกส่งไปคุมขังที่เรือนจำของท้องถิ่น เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิด หรือจนกว่าจะทำรายงานสืบเสาะเสร็จ หรือผู้ต้องโทษที่ได้กลับมาถูกจำคุก เนื่องจากได้ฝ่าฝืนการคุมประพฤติและผู้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมแก่การนำโปรแกรมการกักขังไว้ภายในบ้านมาใช้⁸⁸ ตามที่บัญญัติไว้ในอนุมาตรา (เอ) จะต้องมีความสมบัตินี้

(1) ไม่มีความคิดอื่นที่อยู่ในอำนาจศาลอื่น

(2) ไม่มีประวัติอาชญากรรมภายในเวลา 5 ปี ในข้อหาทำร้ายร่างกายที่รุนแรง รวมทั้ง ข้อหาข่มขืน คุกคามทางเพศของเด็ก ปล้นทรัพย์ จำหน่ายสารที่ควบคุมหรือกัญชาฆ่าผู้อื่น หลบหนีการประกันศาล หรือ

(3) ไม่เจ็บป่วยขั้นร้ายแรงและสามารถทำงานได้อย่างเป็นปกติ

ผู้มีอำนาจที่จะร้องขอตามกฎหมาย คือ sheriff หรือศาลอาจกำหนดให้ผู้ต้องโทษเข้าร่วมโปรแกรมกักขังภายในบริเวณบ้าน

2) กระบวนการพิจารณาสั่งให้ใช้การควบคุมผู้ต้องโทษ โดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

Sherif มีดุลพินิจในการเลือกผู้ต้องโทษที่มีความเหมาะสม ตามอนุมาตรา (d) โดยให้ใช้โปรแกรมการกักขังไว้ภายในบริเวณบ้าน หากปรากฏต่อศาลว่า ผู้ต้องหามีความเหมาะสมจะใช้วิธีกักขังภายในบริเวณบ้าน ศาลจะสั่งผู้ต้องโทษที่เหมาะสมดังกล่าวนี้ให้ใช้โปรแกรมกักขังไว้ภายในบริเวณบ้าน

อย่างไรก็ตาม เมื่อ sheriff ผู้ต้องหาที่ใช้โปรแกรมกักขังไว้ภายในบริเวณบ้านศาลซึ่งได้ตัดสินผู้ต้องโทษหรือก่อนที่คดีจะเสร็จสิ้น ผู้ต้องโทษจะต้องได้รับการแจ้งเป็นหนังสือจาก sherif หรือผู้ดูแลโปรแกรมกักขังไว้ภายในบริเวณบ้านหรือสถานที่ที่ผู้ต้องโทษทำงาน หรือ

⁸⁷ Georgia Code 42 – 1 – 8

⁸⁸ Georgia Code 42 – 1 – 8 (b)

โปรแกรมการศึกษา หรือโปรแกรมการฟื้นฟูที่ผู้ต้องโทษเข้าร่วม ศาลมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจสั่งให้เปลี่ยนแปลงคำสั่งของโปรแกรมดังกล่าวได้ โดยศาลหรือ sheriff ก็ตาม โดย sheriff หรือ ประธาน หรือผู้บริหารโปรแกรมต้องเข้าทำสัญญาเพื่อยอมรับการใช้โปรแกรมการกักขังไว้ภายในบ้าน เพื่อปฏิบัติตามข้อกำหนดและมาตรฐานการกักขังภายในบริเวณบ้านทั้งหมด⁸⁹

3) กระบวนการหลังจากใช้การควบคุมผู้ต้องโทษโดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

ผู้ต้องโทษที่ถูกควบคุมโดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์นั้นนั้น จะต้องทำงานที่มีการจ้างงาน จากนายจ้างที่กฎหมายกำหนดไว้ ตามประมวลกฎหมายนี้ ผู้ต้องโทษที่ใช้โปรแกรมกักขังภายในบริเวณบ้านนั้น ผู้ต้องโทษจะไม่มีอำนาจที่จะออกจากบ้านหรือพื้นที่ทำงานที่กำหนด โดยผู้ต้องโทษที่ละทิ้งโปรแกรมออกไปนั้นจะมีความผิด misdemeanor หรือข้อหาหลบหนี ภายใต้ประมวลกฎหมายนี้ โดยผู้ต้องโทษเหล่านี้จะไม่สามารถเข้าร่วมโปรแกรมนี้ได้ต่อไปอีก

สำหรับรายได้ที่ผู้ต้องโทษที่ใช้โปรแกรมนี้หาได้ภายใต้ประมวลกฎหมายนี้ที่สั่งโดยศาลหรือ sheriff จะถูกจ่ายให้ผู้ดูแลโปรแกรม หลังจากที่ได้ทำการหักเงินตามกฎหมายของรัฐแล้ว⁹⁰

1.2 การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ

กฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์การลงโทษของศาลในปัจจุบันมีอยู่ 3 ฉบับ ฉบับแรกคือ the Criminal Justice Act 1991 “CJA 1991” กฎหมายนี้ จะกำหนดหลักเกณฑ์และกำหนดบทลงโทษของศาล โดยให้คำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาว่าโทษที่ร้ายแรงควรได้รับการลงโทษร้ายแรงตามสัดส่วน กฎหมายฉบับที่สองคือ the Powers of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000 “PCC (S) A 2000” โดยเป็นฉบับเดียวกัน เพื่อให้การบังคับโทษเป็นไปโดยเหมาะสมกับความผิดและผู้กระทำความผิด ในท้ายที่สุดมีการปรับปรุงกระบวนการกำหนดโทษฉบับล่าสุดซึ่งมีหลักเกณฑ์ที่แก้ไขหลักเกณฑ์การลงโทษและการใช้ดุลพินิจกำหนดไว้ในกฎหมายสองฉบับแรกและมีผลบังคับใช้ทั่วสหราชอาณาจักร โดยมีการขยายหลักเกณฑ์ในบางเรื่องและได้นำเอาไปใช้ในไอร์แลนด์เหนือและสก็อตแลนด์ด้วย โดยฉบับที่สามนี้คือ the Criminal Justice Act 2003 “CJA 2003” โดยถือว่าเป็นกฎหมายที่ใช้ในปัจจุบัน การกำหนดโทษ จะมีแนวคิดในการลงโทษโดยพิจารณาถึงความเสียหายของผู้กระทำความผิด โดยให้ศาลออกคำสั่งหรือใช้มาตรการทางอาญาเพื่อนำไปใช้บังคับควบคุมบุคคลเหล่านี้ต่อไป⁹¹

1.2.1 การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้ถูกปล่อยชั่วคราว

⁸⁹ Georgia Code 42 – 1 – 8 (c)

⁹⁰ Georgia Code 42 – 1 – 8 (e)

⁹¹ ซีต้า ธนจิตติวงศ์. การควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์. หน้า 99.

การขอลปล่อยชั่วคราวในชั้นพิจารณานั้น โดยหลักแล้วผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิที่จะได้รับตามบทบัญญัติ The Bail Act 1976 ตามมาตรา 4 เป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่จำเป็นต้องถูกควบคุมตัวหรือขังนานเกินสมควรหลังการถูกจับ หากมีการส่งตัวถึงศาลชั้นต้นแล้วต้องมีสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวตามกฎหมาย⁹² โดยมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1) การกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยตัวชั่วคราวและการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์

ในการกำหนดเงื่อนไขที่ให้ประกันตัวได้นั้นให้อำนาจศาลว่า หากมีความเสี่ยงที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะทำการหลบหนี ศาลจะกำหนดเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวให้จำเป็นต้องมีนายประกันหนึ่งคนหรือหลายคนก็ได้ เพื่อเป็นผู้ที่จะนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาปรากฏต่อศาลตามที่ศาลกำหนด⁹³ และหากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่สามารถหานายประกันได้ ศาลจะจัดหา แต่งตั้งมาให้⁹⁴ โดยที่บุคคลนั้นจะต้องจ่ายเงินตามจำนวนที่ระบุไว้กับศาล เพื่อเป็นหลักประกันว่าจำเลยจะมาปรากฏตัวได้ตามที่ศาลกำหนด โดยมีเงื่อนไขทำไว้กับศาลเรียกว่า สัญญาประกัน หากจำเลยหลบหนี ผู้ประกันก็ต้องจ่ายเงินบางส่วนหรือทั้งหมดตามสัญญาประกันนั้น และการถูกปรับหรือถูกยึดเงินประกันก็เหมือนการถูกปรับนั่นเอง หากไม่จ่ายเงินก็จะมีโทษทางอาญา นอกจากศาลจะต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ของการปล่อยชั่วคราวแล้ว ยังต้องคำนึงถึงเงื่อนไขอื่น ๆ ที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะด้วย เช่น ไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับพยานหรือหลักฐาน ปฏิบัติสาธารณประโยชน์เพื่อช่วยสังคม การไปรายงานตัว ยอมให้ยึดพาสสปอร์ตไว้ อยู่ในสถานที่ตามเวลาและสถานที่ที่กำหนด ก็เพื่อความปลอดภัยของสังคม และหากมีการฝ่าฝืนข้อกำหนด ศาลจะเพิกถอนการปล่อยตัวชั่วคราวและนำตัวกลับมาคุมขัง และอาจมีความผิดฐานหลบหนีหรือละเมิดอำนาจศาลอีกด้วย

จึงเห็นได้ว่า การที่ศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ศาลมักอนุญาต แต่ต้องมีนายประกันมารับรอง (Warranty) ต่อศาลเสมอว่า หากผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องเสียค่าปรับ ถ้านายประกันไม่ชำระก็ต้องถูกจำคุก และกรณีที่ศาลไม่พอใจในหลักประกันศาลจะกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยหาหลักประกันมาเพิ่มต่อศาล⁹⁵ หรือกำหนดให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ร่วมด้วย ในปี ค.ศ. 1999 ได้มีการนำระบบ Electronic Monitoring มาใช้อย่างจริงจัง โดยการประกาศใช้ The Criminal Justice and Immigration Act 2008 เพื่อให้ศาลและประชาชนมั่นใจในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการปล่อยชั่วคราวมากขึ้น โดยมีบทบัญญัติจำกัดระยะเวลาให้อยู่ในสถานที่ที่กำหนดได้ไม่เกินวันละ 9 ชั่วโมง และแก้ไข The Bail Act 1976

⁹² อารีย์พร กลั่นนุรักษ์. การปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร. 2545 หน้า 25.

⁹³ The Bail Act 1976 article 8 (1).

⁹⁴ The Bail Act 1976 article 8 (3).

⁹⁵ อารีย์พร กลั่นนุรักษ์. การปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข. หน้า 28.

โดยระบุชัดเจนว่า อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นเงื่อนไขประการหนึ่งที่ศาลนำมาใช้กำหนดได้ และระยะเวลาที่ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวระหว่างปล่อยชั่วคราวนี้สามารถนำไปหักออกจากระยะเวลาจำคุกได้ด้วย⁹⁶ เงื่อนไขส่วนใหญ่ในการปล่อยชั่วคราวของศาลอังกฤษนั้น คือ ให้อยู่ในสถานที่ที่กำหนด เมื่อใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยจำนวนปริมาณคดีที่มีการใช้หลักประกันในการปล่อยชั่วคราวมีเพียงไม่ถึงร้อยละ 10 ของคดีทั้งหมด และศาลอาจกำหนดเงื่อนไขอื่น ๆ เพิ่มเติมได้ โดยไม่ต้องเรียกหลักประกัน ศาลจะพิจารณาเองว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยรายใดจะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยที่บุคคลเหล่านั้นไม่ต้องแสดงความประสงค์

บทบาทของเอกชนในประเทศอังกฤษนั้น จะให้เอกชนทำหน้าที่ดำเนินการในการใช้ระบบอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมด เริ่มตั้งแต่ การจัดหา การติดตั้ง การดูแลรักษา การปฏิบัติตามเงื่อนไข และรายงานการผิดเงื่อนไขให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ บทบาทและการดำเนินการอาจจำแนกได้ 3 รูปแบบ ดังนี้

(1) ให้เอกชนดำเนินการทั้งหมด ทั้งการจัดหา ติดตั้งอุปกรณ์ การดูแลรักษา การปฏิบัติตามเงื่อนไข และรายงานการผิดเงื่อนไข ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ตามที่กฎหมายกำหนด

(2) เอกชนทำหน้าที่จัดหา และดูแลรักษาตัวอุปกรณ์ให้สมบูรณ์ตลอด 24 ชั่วโมง แต่เจ้าหน้าที่รัฐจะเป็นผู้มีหน้าที่ติดตั้ง และดูแลควบคุมการปฏิบัติตามเงื่อนไข และจัดทำรายงานการผิดเงื่อนไข

(3) เอกชนทำหน้าที่จัดหาอุปกรณ์เท่านั้น แต่การติดตั้งและการดูแลการทำตามเงื่อนไขเป็นหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและต้องมีการอบรมเป็นพิเศษ⁹⁷

ในส่วนของกฎหมายถูกกำหนดไว้ในมาตรา 3AA⁹⁸ 3AB และ 3AC ของ The Bail Act 1976 โดยแบ่งประเภทเป็น กรณีของเด็ก บุคคลทั่วไป และข้อบังคับของผู้ประกอบธุรกิจประกัน โดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ มีการกำหนดให้ผู้ใช้อุปกรณ์ที่เป็นเยาวชนจำต้องมีอายุเกิน 12 ปีบริบูรณ์ ตามที่กำหนดไว้ใน (2) ศาลถึงจะมีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขให้เยาวชนผู้ถูกปล่อยชั่วคราวโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ได้ และศาลอาจตั้งให้มีผู้ประกัน หรือผู้ดูแลเยาวชนคนนั้นได้ตาม (4) ในกรณีของการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในผู้เยาวชน กฎหมาย

⁹⁶ ศกกิจ เข้มประชา. ประสบการณ์การใช้มาตรการควบคุมผู้กระทำผิดด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring of Offenders: EM) ในประเทศยุโรปบางประเทศ. (ออนไลน์). 10 มิถุนายน 2564 สืบค้นจาก <http://lawjournal.law.tu.ac.th/publications/magazine/magazine/magazineview/?lang=th&id=200>.

⁹⁷ “เรื่องเดียวกัน”

⁹⁸ The Bail Act 1976. Section 3AA.

กำหนดให้ยูทิงไต่เงื่อนไชที่ a youth offending team เป็นผู้กำหนด⁹⁹ โดย a youth offending team นั้นคือคณะบุคคลประกอบไปด้วยเจ้าหน้าที่คุมประพฤติ นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ตำรวจ และบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจาก a health authority และ the chief education officer

2) การกำหนดมาตรการควบคุมผู้จัดหาซึ่งอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

โดยกำหนดมาตรการสำคัญในการกำหนดให้ผู้จัดหาซึ่งเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์จำเป็นต้องเป็นผู้ควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยคนนั้นด้วย ภายใต้เงื่อนไชการควบคุมของ Secretary of State ซึ่งเป็นผู้กำหนด เพื่อเป็นการตรวจสอบผู้ประกอบการประกันอิสรภาพ โดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ วางกฎเกณฑ์ทั่วไปในการตรวจสอบ โดยปราศจากความลำเอียง วางข้อกำหนดให้ผู้ให้บริการอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทำการค้นหาตรวจสอบผู้นั้น และหากศาลได้พิจารณาแล้วว่า การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ไม่สามารถใช้กับตัวผู้นั้นได้ ศาลก็จะไม่อนุญาตให้มีการปล่อยตัวชั่วคราวในกรณีดังกล่าว¹⁰⁰

1.2.2 การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้ต้องโทษจำคุก

ประเทศอังกฤษมีกฎหมายตาม Criminal Justice Act 2003 มาตรา 177 และ 181 ซึ่งศาลใช้เป็นมาตรการทางเลือกในการลงโทษหรือใช้แทนการจำคุก โดยศาลจะออกคำสั่งให้ใช้การควบคุมโดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ กรณีบุคคลอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป ถูกพิพากษาลงโทษในความผิด หรือก่อนที่จะเขาจะถูกตัดสินนั้น ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าว โดยอาจสั่งอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างได้ ตามมาตรา 177¹⁰¹ ส่วนการควบคุมโดยการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา 181 เป็นกรณีลงโทษจำคุกหรือกักขังน้อยกว่า 12 เดือน ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้ใช้มาตรการอื่น ๆ พร้อมกับการจำคุก โดยโทษจำคุกนั้นต้องไม่ต่ำกว่า 2 สัปดาห์ และไม่เกิน 13 สัปดาห์ ส่วนคำสั่งนั้นต้องไม่เกิน 26 สัปดาห์ ในกรณีที่ศาลสั่งห้ามออกนอกสถานที่ หรือห้ามเข้าเขตกำหนด ศาลต้องออกคำสั่งให้ใช้การควบคุมโดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ด้วย ส่วนคำสั่งมาตรการอื่น ๆ อาจมีคำสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวได้ หากศาลเห็นว่ามีความจำเป็น โดยมีหลักเกณฑ์การนำมาตราการการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว มีความคล้ายมาตรการลงโทษในชุมชน โดยก่อนที่ศาลจะกำหนดโทษนั้นต้องพิจารณารายงานการสืบเสาะของผู้นั้นมาประกอบก่อน (presentencing report) เว้นแต่ ศาลจะเห็นว่าไม่จำเป็น โดยกำหนดมาตรฐานในการใช้ดุลพินิจของศาลไว้ว่า ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของสภาพสิ่งแวดล้อม และควรใช้มาตรการอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว เพื่อวัตถุประสงค์

⁹⁹ ซีต้า ธนจิตติวงศ์. การควบคุมผู้ต้องโทษ โดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์. หน้า 66-67

¹⁰⁰ 3AC Electronic monitoring: general provisions.

¹⁰¹ the Criminal Justice Act 2003, Section 177.

ในการส่งเสริมและควบคุมการปฏิบัติตามข้อกำหนดต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมที่ลงโทษผู้กระทำผิด และความสงบของสังคม เพื่อป้องกันการกลับมากระทำความผิดซ้ำ ซึ่งต้องคำนึงถึงมากที่สุด¹⁰²

ในส่วนของผู้ต้องโทษซึ่งศาลได้มีคำพิพากษาแล้ว กฎหมายอังกฤษกำหนดให้สามารถควบคุมผู้ต้องโทษ โดยอุปกรณ์มืออิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว ภายหลังจากที่ผู้ต้องโทษได้รับการลงโทษจำคุกมาระยะเวลาหนึ่งแล้ว Crime and Disorder Act 1996 แก้ไข Crime Justice Act 1991 เกี่ยวกับประเภทของนักโทษที่แน่นอน หลังจากประเมินความเสี่ยงแล้ว สามารถใช้การควบคุมโดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว ส่วนที่เหลือของการลงโทษจำคุกตามผลของคำพิพากษา โดยผู้ต้องโทษอาจจะถูกปล่อยชั่วคราวก่อนเป็นเวลามากที่สุดถึง 135 วัน ถ้าได้รับการประเมินโดย The Prison Service ว่าเป็นผู้ต้องโทษที่เหมาะสมในการใช้มาตรการนี้ ซึ่งอาจนำมาใช้กับนักโทษเป็นระยะเวลาตั้งแต่ 14 วัน และสูงสุดถึง 135 วัน¹⁰³ โดยขึ้นอยู่กับระยะเวลาของโทษตามคำพิพากษาที่ได้รับโดย The Secretary of State มีอำนาจออกคำสั่งแก้ไขระยะเวลาที่ใช้มาตรการดังกล่าวได้ และกฎหมายกำหนดคุณสมบัติของผู้ต้องโทษที่จะได้รับการพิจารณาว่าเหมาะสมในการปล่อยตัวด้วยการควบคุมโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ คือ

1) เป็นนักโทษอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ซึ่งมีผลคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือนแต่ไม่เกิน 4 ปี และได้ผ่านการประเมินความเสี่ยงอนุมัติโดย The Probation Service และมีที่พักอาศัยที่เหมาะสม

2) เป็นนักโทษซึ่งมีผลคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไปตาม Criminal Justice Act 2003 กฎหมายไม่ได้ห้ามเด็ดขาดในการใช้มาตรการดังกล่าว แต่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ไม่มีความเหมาะสมได้รับการพิจารณาให้ปล่อย ยกเว้นมีสภาพแวดล้อมเป็นพิเศษ

โดยในการพิจารณาถึงความเหมาะสม ศาลจะต้องปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องหรือ Secretary of State เพราะเป็นเจ้าพนักงานหรือผู้ที่ได้รับผิดชอบในการดูแล และต้องรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติตามเงื่อนไขและพิจารณารายงานก่อนการพิพากษาหรือคำสั่ง อีกทั้งยังเป็นผู้กำหนดให้ผู้พิพากษาได้ทำการปรึกษากับหน่วยงานคุมประพฤติและผู้ว่าราชการในการใช้วิธีการควบคุมด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์กับผู้ต้องโทษ โดยผู้ต้องโทษต้องทำการประเมินความเสี่ยงจากหน่วยงานคุมประพฤติ ดังนั้น กรรมการพิจารณาในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้ต้องโทษก็ยังเป็นอำนาจของศาลเช่นเดิม¹⁰⁴

¹⁰² ซิด้า ธนจิตติวงศ์. การควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์. หน้า 66-67

¹⁰³ the Criminal Justice Act 1991, Section 34.

¹⁰⁴ ซิด้า ธนจิตติวงศ์. การควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์. หน้า 66-67

1.2.3 การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้ถูกคุมประพฤติ

ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษากำหนดโทษจำคุกเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 28 สัปดาห์ แต่ไม่เกินกว่า 51 สัปดาห์ และในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาตั้งแต่ 2 คำพิพากษาขึ้นไป ในคราวเดียว ศาลจะมีคำพิพากษาให้หรือการลงโทษได้ ก็ต่อเมื่อระยะเวลาลงโทษตามผลของคำพิพากษารวมแล้วไม่เกินกว่า 65 สัปดาห์ และอาจมีคำสั่งกำหนดให้ผู้ต้องโทษปฏิบัติตามเงื่อนไขคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ภายในช่วงระยะเวลาที่ศาลได้กำหนด โดยเงื่อนไขที่อาจกำหนดในคำพิพากษาให้หรือการลงโทษมีดังต่อไปนี้¹⁰⁵

- 1) ให้ทำงาน โดยไม่ต้องมีการจ่ายค่าตอบแทน
- 2) ให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด
- 3) ให้เข้าโปรแกรม
- 4) ห้ามกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด
- 5) ห้ามออกนอกสถานที่ที่กำหนด
- 6) ห้ามเข้าสถานที่หรือเขตกำหนด
- 7) ให้อยู่ในสถานที่ที่กำหนด
- 8) ให้เข้ารับการรักษาบำบัดโรคจิต
- 9) ให้บำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด
- 10) ให้ฟื้นฟูผู้ติดสุรา
- 11) ให้อยู่ในการคุมประพฤติ
- 12) ให้เข้าสู่ศูนย์ฝึกอบรมกรณีที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี

คำสั่งให้ลงโทษในชุมชน เป็นมาตรการลงโทษที่ศาลจะไม่ใช้วิธีการลงโทษจำคุก ศาลจะมีคำพิพากษาลงโทษโดยชุมชน เมื่อศาลเห็นว่าความผิดนั้นมีความร้ายแรงเพียงพอสำหรับการใช้คำพิพากษาลงโทษโดยชุมชนนั้น ศาลต้องพิจารณาแล้วเห็นสมควรว่า มีความเหมาะสมที่จะใช้บังคับแก่ผู้นั้น โดยเทียบเท่ากับความร้ายแรงของความผิดที่เกิดขึ้นด้วย¹⁰⁶ กรณีที่ศาลอาจไม่มีคำพิพากษาลงโทษโดยชุมชนได้มีดังนี้

- 1) ความผิดนั้นมีกฎหมายกำหนดคำพิพากษาไว้แน่นอนตายตัวแล้ว
- 2) กรณีการมีคำพิพากษาจำคุกในความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืนในบาง ฐานความผิด
- 3) กรณีการมีคำพิพากษาจำคุกในกรณีความผิดซ้ำโดยผู้กระทำความผิดที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

¹⁰⁵ the Criminal Justice Act 2003, Section 190.

¹⁰⁶ the Criminal Justice Act 2003, Section 148.

4) ความผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สาธารณะบางฐานความผิด

1.2.4 การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้ต้องโทษปรับแทนการกักขังแทน

ค่าปรับ

โทษปรับตามกฎหมายอังกฤษ¹⁰⁷ ได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจที่จะกำหนดโทษปรับแก่ผู้กระทำความผิดได้ โดยการพิจารณาจากฐานะการเงินของผู้กระทำความผิดแล้ว กำหนดโทษปรับตามที่เห็นสมควร ศาลจะกำหนดโทษปรับตามความร้ายแรงของความผิดดังกล่าว โดยคำนึงถึงความเสียหายของทรัพย์สินหรือสิ่งของที่ถูกลักไปหรือถูกทำลายและฐานะของผู้ต้องโทษด้วย แต่หากในรายงานการสืบเสาะของศาล ยังไม่สามารถที่จะพิจารณาได้ ศาลมีอำนาจที่จะกำหนดค่าปรับได้ตามสมควร¹⁰⁸

ศาลจะทราบถึงสภาพฐานะทางการเงินของผู้กระทำผิดได้นั้น โดยจะต้องออกคำสั่งให้นำหลักฐานมาแสดงถึงรายได้ของตน และต้องนำหลักฐานมาแสดงต่อศาลก่อนที่จะมีการกำหนดโทษปรับ จะเห็นได้ว่าศาล magistrate กำหนดโทษปรับในคดีที่พิจารณาเป็นหลัก ในกรณีผู้กระทำความผิดเป็นเยาวชนที่มีอายุไม่ถึง 18 ปี ไม่ว่าจะรับสารภาพ หรือปรากฏหลักฐานในคดีว่าผู้นั้นกระทำความผิดโทษปรับต้องไม่เกิน 1,000 ปอนด์¹⁰⁹ แต่ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี ศาลจะลงโทษปรับได้ต้องไม่เกิน 250 ปอนด์¹¹⁰ แต่ในศาล Crown Court นั้น ไม่มีข้อจำกัดอำนาจศาลที่จะกำหนดค่าปรับแก่ผู้กระทำความผิดดังกล่าวนี้ สำหรับโทษปรับที่ศาลตั้งปรับแก่เยาวชนนั้น ศาลอาจสั่งให้ผู้ปกครองของเยาวชนรายนั้นเป็นผู้ชำระค่าปรับแทนก็ได้¹¹¹

ส่วนการบังคับให้ชำระค่าปรับ กรณีไม่สามารถหาเงินมาชำระค่าปรับได้นั้น เมื่อศาล Crown Court หรือ Magistrate Court ลงโทษปรับแล้ว ผู้ต้องโทษปรับจะต้องนำเงินมาชำระต่อศาล หากไม่ได้ชำระในทันที ศาลอาจจะกำหนดเวลาให้ชำระค่าปรับตามที่เห็นสมควร และหากไม่ชำระศาลก็จะออกคำสั่งให้บังคับค่าปรับจากทรัพย์สินอื่น หรืออาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งต้องเป็นเพศเดียวกับผู้ต้องโทษปรับนั้นค้นตัวผู้นั้น หากพบเงินก็ให้นำมาชำระค่าปรับในทันที หรืออาจอนุญาตให้ผู้ต้องโทษรายนั้นผ่อนชำระค่าปรับได้ และหากบังคับโดยทางอื่นไม่ได้ ก็อาจสั่งกักขังแทนค่าปรับแทน และหากศาลอนุญาตให้ผ่อนชำระค่าปรับก็จะให้ผ่อนได้ภายใน 12 เดือน แต่ในบางคดีก็อนุญาตให้ผ่อนชำระเกินกว่า 1 ปีได้ แต่ต้องพิจารณาว่าจะให้ผ่อนได้นานถึง 2 หรือ 3 ปี จะต้องเป็นเป็นความผิดร้ายแรง ซึ่งต้องโทษปรับนั้นเป็นจำนวนมาก

¹⁰⁷ PCC (S) A 2000 section 127.

¹⁰⁸ PCC (S) A 2000 section 128.

¹⁰⁹ PCC (S) A 2000 section 135.(1)

¹¹⁰ PCC (S) A 2000 section 135.(2)

¹¹¹ PCC (S) A 2000 section 137.

หรือไม่¹¹² ในกรณีที่ผู้ต้องหาโทษปรับไม่สามารถที่จะชำระค่าปรับหรือผ่อนชำระค่าปรับได้ ศาลอาจสั่งจำคุกหรือกักขังได้¹¹³ โดยผู้ต้องหาต้องมีอายุกว่า 18 ปี แต่ถ้าผู้ต้องหาอายุกว่า 18 ปี แต่ไม่เกิน 20 ปี ศาลจะใช้การกักขังแทนค่าปรับได้ แต่จะสั่งจำคุกไม่ได้¹¹⁴ ระยะเวลาที่ Crown Court กำหนดให้จำคุกหรือกักขังแทนค่าปรับนั้นต้องไม่เกินกว่าที่กำหนด¹¹⁵

การกำหนดโทษของ Crown Court นั้น มีแนวทางการกำหนดโทษปรับให้เป็นโทษที่ศาลจะพิจารณาเป็นอันดับแรก ทั้งนี้ โทษปรับที่ศาลจะลงโทษต้องพิจารณาแล้วว่า มีความร้ายแรงของความคิดที่ผู้ต้องหากระทำ¹¹⁶ และผู้ต้องหาได้กระทำความผิดมาแล้วเพียงใด และสถานะทางการเงินของผู้กระทำผิดมีลักษณะเป็นอย่างไร เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดโทษปรับให้มีความเหมาะสมต่อความคิดของบุคคลนั้น เป็นการยับยั้งการกระทำความผิดซ้ำ

การปรับปรุงวิธีการบังคับค่าปรับที่กำหนดมาตรการไว้ใน CJA 2003 กรณีที่ผู้ต้องหาไม่มีเงินไปชำระค่าปรับหรือหลีกเลี่ยงไม่ชำระ ซึ่งใช้กับการชำระค่าปรับทั้งศาล magistrate และศาล Crown Court ที่นำมาใช้ไม่ใช่การลงโทษจำคุกแทนค่าปรับ โดยอาจออกคำสั่งได้อย่างใดอย่างหนึ่ง

กฎหมายอังกฤษนั้น ในกรณีที่ผู้ต้องหาโทษไม่มีเงินเสียค่าปรับ หรือหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ กฎหมายจะไม่นำการลงโทษจำคุกในเรือนจำมาใช้แทนค่าปรับดังกล่าว แต่ศาลจะออกคำสั่งให้ผู้ต้องหาทำงานแทนค่าปรับ โดยไม่จ่ายค่าตอบแทนให้ หรือการออกคำสั่งไม่ให้ผู้กระทำผิดออกนอกสถานที่ ซึ่งกรณีหลังนี้ศาลจะต้องสั่งให้มีการควบคุมผู้ต้องหาโดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ด้วย¹¹⁷ โดยการคำนวณจำนวนวันที่ต้องทำงานหรือวันที่ห้ามออกนอกสถานที่จะถูกกำหนดตามกฎหมายนี้ไว้แล้ว

2. หลักเกณฑ์ทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ควบคุมผู้ต้องหาโทษปรับทางอาญาของประเทศไทย

¹¹² สถาบันวิจัยหรือให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. รายงานการศึกษาระดับสัมบูรณ์โครงการวิจัยเรื่อง ศึกษาคือความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา. หน้า 90-91

¹¹³ PCC (S) A 2000 section 139.(2)

¹¹⁴ PCC (S) A 2000 section 108.

¹¹⁵ PCC (S) A 2000 section 139.(4)

¹¹⁶ PCC (S) A 2000 section 128.(2)

¹¹⁷ the Criminal Justice Act 2003, Section 177.

การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อการควบคุมการจำกัดและเพื่อการสังเกตเฝ้าระวังโดยมีรูปแบบของการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในระบบ Passive ระบบ Active และระบบดาวเทียมติดตามตัว ซึ่งมีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ตัวผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ และเหยื่ออาชญากรรม สำหรับการกำหนดประเภทของผู้กระทำความผิดที่มีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดได้แก่ ผู้ต้องหาในระหว่างการประกันตัว ผู้ต้องขังในระหว่างการพิจารณาคดี ผู้ได้รับการคุมประพฤติ ผู้ที่ได้รับโทษจำคุก โดยนำมาใช้แทนการจำคุกทั้งหมด ผู้ได้รับการพักการลงโทษ ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ผู้กระทำความผิดที่เป็นสตรี และผู้กระทำความผิดที่เป็นคนชรา เป็นต้น

เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยประสงค์จะขอปล่อยชั่วคราว ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการปล่อยชั่วคราวแจ้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบว่ามีสิทธิขอใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวหรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ โดยเจ้าหน้าที่จะแจ้งข้อจำกัดในการใช้อุปกรณ์ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบด้วย และการยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว โดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวหรืออุปกรณ์อื่นใดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงานยุติธรรมได้กำหนดไว้

2.1 การปล่อยชั่วคราว

การปล่อยชั่วคราว คือ การที่ศาลอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอิสรภาพจากการที่จะต้องถูกควบคุมของเจ้าพนักงานหรือศาล โดยถูกกำหนดระยะเวลาเพื่อให้ได้รับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย ไม่ให้ถูกควบคุมไว้เกินความจำเป็นในช่วงระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะต้องพิจารณาถึงความหนักเบาแห่งข้อหา พยานหลักฐาน และพฤติการณ์ต่าง ๆ ในคดี หลักประกันในการยื่นคำร้องขอเพื่อประกอบการขอปล่อยชั่วคราว ลักษณะพฤติการณ์ รวมทั้งความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการปล่อยตัวชั่วคราว คำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือผู้เสียหาย นำมาประกอบการวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวด้วย ในการอนุญาตปล่อยตัวชั่วคราวเจ้าพนักงานหรือศาลสามารถกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ถูกปล่อยตัวชั่วคราวหรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวได้

ในการพิจารณาสั่งปล่อยชั่วคราวได้เป็นดุลพินิจของผู้พิพากษาเป็นผู้พิจารณาสั่งตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ที่มีอำนาจจะต้องดำเนินการสั่งอย่างรวดเร็ว และจะไม่สามารถเรียกหลักประกันสูงเกินควรมิได้ โดยการไม่อนุญาตให้ประกันจะต้องอาศัยหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้ร้องขอประกันทราบ โดยทำเป็นหนังสืออย่างรวดเร็ว

ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 30) พ.ศ.2558 ในส่วนมาตรา 108 ว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ในการปล่อยตัวชั่วคราว โดยการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวหรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ต้องหาหรือจำเลยมาใช้ในการปล่อยชั่วคราวไว้ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม 2558 เป็นต้นมา โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวหรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยตัวชั่วคราวได้ ดังนี้¹¹⁸

1) ในการอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวหรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยตัวชั่วคราวได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้

2) ถ้าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ แม้ผู้นั้นจะยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวได้ เหตุเพราะผู้นั้นมีพฤติกรรมที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น

3) ในกรณีที่มิคำสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวหรืออุปกรณ์อื่นใดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 วรรคสาม กับผู้ต้องหาหรือจำเลยใด ถ้าปรากฏว่าอุปกรณ์ดังกล่าวถูกทำลายหรือทำให้ใช้การไม่ได้ ไม่ว่าโดยวิธีการใดให้สันนิษฐานไว้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น หนี หรือจะหลบหนี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 117 วรรคสอง

ภายหลังจากมีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 30) ในส่วนที่เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวและบังคับคดีนายประกัน ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2558 แล้วนั้น การแก้ไขดังกล่าวได้มีส่วนเกี่ยวกับมาตรา 108 วรรคสาม มาตรา 110 วรรคสาม และมาตรา 117 วรรคสอง โดยการแก้ไข มาตรา 108 วรรคสามนั้น เป็นการเพิ่มเติมการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไข ซึ่งเดิมในกรณีที่ศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไขที่อยู่ของผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือกำหนดเงื่อนไขในการป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตราย หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราว โดยในการแก้ไขครั้งนี้เพื่อเป็นการกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมในการนำอุปกรณ์

¹¹⁸ สมณฑิพย์ จิตสว่าง และฐิติยา เพชรมุณี.แนวทางการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) มาใช้ในการควบคุมผู้กระทำความผิดในประเทศไทย. หน้า 40-42.

อิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทาง มาใช้ในการปล่อยชั่วคราว หากปรากฏว่ามีการพยายามทำลายอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ก็จะส่งสัญญาณแจ้งเตือนให้เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลศูนย์ควบคุมอุปกรณ์ดังกล่าวทราบและทำการตรวจสอบว่ามีการฝ่าฝืนเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวหรือมีการทำลายอุปกรณ์นี้จริงหรือไม่ หากเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลพบว่า ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีการผิดเงื่อนไขหรือมีการทำลายอุปกรณ์ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์จะทำการแจ้งให้ศาลที่มีคำสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทราบ เพื่อออกหมายจับ และทำการแจ้งให้เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยรายดังกล่าวต่อไป

ในปัจจุบันนี้อุปกรณ์ที่นำมาใช้มี 2 ระบบ คือ ระบบคลื่นถี่ (RF) และระบบสัญญาณดาวเทียม (GPS) ซึ่งอาจมีการใช้งานสองระบบควบคู่กันในบางกรณี อย่างไรก็ตามในการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์นั้น ต้องได้รับความยินยอมจากผู้นั้นเสียก่อนศาลจึงจะมีคำสั่งให้ใช้ได้ หากเป็นเยาวชนศาลจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์ได้ต่อเมื่อเยาวชนนั้นมีพฤติการณ์เป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง หรือมีเหตุสมควรประการอื่น

การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปล่อยชั่วคราวมีผลกระทบต่อหลักเกณฑ์การพิจารณาปล่อยชั่วคราวที่ใช้อยู่ โดยเฉพาะในเรื่องของการเรียกหลักประกันและกำหนดวงเงินประกันโดยหลักการคือศาลสามารถทำการตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ปล่อยชั่วคราวได้จากการติดตามจากสัญญาณของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว ดังนั้นความเสี่ยงในการหลบหนีไม่มาศาลตามนัด หรือ ไปก่อเหตุอันตรายในระหว่างการปล่อยชั่วคราวก็ย่อมลดลง การพิจารณาหลักประกันก็จึงควรลดลงเช่นกันด้วย ศาลยุติธรรมจึงได้ออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562¹¹⁹ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2562 โดยได้แก้ไขเพิ่มเติมระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548 ข้อ 8 โดยกำหนดหลักเกณฑ์ปฏิบัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวประกอบการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวให้ผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการปล่อยชั่วคราว ใช้นโยบายปฏิบัติว่า “ในการขออนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ต้องหา หรือจำเลยปฏิบัติ เช่น ให้อำนาจเจ้าพนักงานหรือบุคคลตามที่ศาลเห็นสมควรวางข้อจำกัดเกี่ยวกับสถานที่อยู่อาศัยหรือการเดินทางออกไปนอกสถานที่อยู่อาศัย วางข้อจำกัดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพหรือการทำงานบางอย่าง หรือวางข้อจำกัดเกี่ยวกับการเข้าไปในสถานที่บางแห่งที่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดอีกเป็นต้น หรือในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวหรืออุปกรณ์

¹¹⁹ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562(2562,13 กันยายน).

อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ต้องหาหรือจำเลย ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นก็ได้ และผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้น ให้ศาลพิจารณาเพิกถอนคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้” และหากผู้ต้องหาหรือจำเลยประสงค์จะขอปล่อยชั่วคราวให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการปล่อยชั่วคราวแจ้งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบว่ามีสิทธิขอใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวหรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ โดยเจ้าหน้าที่จะแจ้งข้อจำกัดในการใช้อุปกรณ์ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบด้วย และการยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวหรืออุปกรณ์อื่นใดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงานยุติธรรมกำหนด ซึ่งศาลยุติธรรมได้ออกหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ 3) โดยได้แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถใช้เป็นแนวปฏิบัติในการปล่อยชั่วคราว กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยยินยอมให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวหรืออุปกรณ์ดังกล่าว ศาลก็อาจใช้ดุลยพินิจเรียกหลักประกันปล่อยชั่วคราว เช่น คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 10 ปี จะเรียกหลักประกันไว้ไม่เกินร้อยละ 20 ของวงเงินประกัน¹²⁰ เป็นต้น

นอกจากการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปล่อยชั่วคราวแล้ว ยังมีการนำเอามาใช้กับผู้ที่ศาลมีคำสั่งให้คุมประพฤติอีกด้วย

2.2 การคุมประพฤติ

การคุมประพฤติเป็นวิธีการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างมีเงื่อนไข โดยผู้นั้นยังคงดำเนินชีวิตประจำวันอยู่ในสังคมได้ ภายใต้การควบคุมของพนักงานคุมประพฤติ เพื่อให้ผู้นั้นได้แก้ไขฟื้นฟู ปรับปรุงตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตนตามข้อกำหนดของสังคม โดยไม่แยกตัวผู้นั้นออกไปจากสังคม และยังมีมุ่งที่จะป้องกันให้สังคมมีความปลอดภัย โดยผู้ถูกคุมประพฤติจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลได้กำหนด หากไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด ศาลก็จะเพิกถอนเงื่อนไขและกำหนดการลงโทษที่ยังไม่ได้กำหนด หรือลงโทษจำคุกซึ่งรอการลงโทษไว้ได้

ประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) มาตรา 56 บัญญัติว่า ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษปรับและในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี โดยไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือลงโทษปรับผู้นั้น หากปรากฏว่าผู้นั้น ไม่เคยได้รับโทษมาก่อน หรือเคยได้รับโทษ แต่เป็นโทษที่กระทำไปโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือเคย

¹²⁰ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2562 (2562,13 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่96 ก. หน้า 24.

ได้รับโทษมาก่อน แต่พ้นโทษแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลัง นั้นเป็นการทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และเมื่อศาลคำนึงถึงอายุ ระยะเวลาความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิตใจ นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือ สภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และได้พยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควร ปรานี ศาลก็จะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิด แต่ให้รอการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอการ ลงโทษไว้ ไม่ว่าจะเป็ นโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือสองอย่าง เพื่อศาลจะให้โอกาส กลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะทำการ กำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้น โดยศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อตามควร แก่กรณีได้

ต่อมากระทรวงยุติธรรมได้ข้อกำหนดในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่น ในการใช้ติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติ ตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง¹²¹ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ให้พนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่น ใด กับผู้ถูกคุมความประพฤติ โดยให้เจ้าพนักงานคุมประพฤติดำเนินการตรวจสอบผู้ถูกคุมความ ประพฤติ ตลอดจนเป็นผู้ถอดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในกรณีปกติ และในกรณี ฉุกเฉิน นอกจากนี้ ยังมีพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559¹²² มาตรา 14 (7) ให้พนักงานคุม ประพฤติมีอำนาจหน้าที่ในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูก คุมความประพฤติ ตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง โดยให้เป็นไปตามที่ กฎกระทรวงกำหนด

โดยกรมคุมประพฤติได้ดำเนินโครงการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้กับ ผู้กระทำความผิดในระบบงานคุมประพฤติตั้งแต่ปี 2557 เป็นต้นมา โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็น ผู้กระทำความผิดในระบบงานคุมประเว ดิที่นั้น จะประกอบด้วยผู้ถูกคุมประพฤติที่เป็นผู้ใหญ่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ผู้ถูกคุมประพฤติที่เป็นเด็กและเยาวชน ผู้ที่ถูกพักการ ลงโทษและผู้ ที่เข้ารับการตรวจพิสูจน์ รวมไปถึงผู้ที่เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวสามารถนำมาใช้ได้กับผู้กระทำความผิดทุกประเภท ฐานความผิดขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่งตามกฎหมาย โดยเงื่อนไขที่สามารถ ใช้ในการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติ¹²³ มีดังนี้

¹²¹ “กฎกระทรวงการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความประพฤติ ตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง พ.ศ. 2560” (2560,8 กันยายน) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอน 92 ก

¹²² “พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559”(2559,3 ตุลาคม) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอน 92 ก

¹²³ กระทรวงยุติธรรม.(2556). Electronic Monitoring การนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำ ความผิดในประเทศไทย.วารสารยุติธรรม,13(4),หน้า 22-23.

- 1) ห้ามเข้าในเขตพื้นที่ที่กำหนดโดยกำหนดช่วงเวลา
- 2) ห้ามออกนอกเขตพื้นที่ที่กำหนดโดยกำหนดช่วงเวลา
- 3) ห้ามเข้าใกล้เขตพื้นที่ที่กำหนด
- 4) กำหนดเส้นทางในการเดินทาง
- 5) จำกัดความเร็วในการขับรถ

นอกจากการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการคุมประพฤติผู้กระทำความผิดแล้ว นั้น ก็ได้มีการนำมาใช้เป็นอีกมาตรการหนึ่งแทนการลงโทษ โดยการใช้เรือนจำสำหรับผู้กระทำความผิดในบางประเภทที่ไม่มีความร้ายแรง

2.3 การพักการลงโทษ

การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) ในการควบคุมผู้กระทำความผิดมีความเหมาะสมสำหรับเป็นทางเลือกของการการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดแทนการจำคุกในเรือนจำ ซึ่งเป็นการปฏิบัติในลักษณะที่มีวัตถุประสงค์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ โดยก่อให้เกิดการประหยัดงบประมาณในการควบคุมดูแล การลดความแออัดยัดเยียดในเรือนจำ ตลอดจนเป็นการสร้างประสิทธิภาพในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดด้วยการให้ชุมชนและคนในครอบครัวของผู้กระทำความผิดมีส่วนร่วมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ¹²⁴ ทำให้การลงโทษโดยใช้เรือนจำเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยเน้นไปที่การฟื้นฟู สภาพร่างกายและจิตใจ ให้มีความพร้อมที่จะสามารถกลับคืนสู่สังคมหลังจากที่พ้นโทษ จากเดิมที่เป็นการมุ่งเน้นการแก้ไขทัศนคติแทนความผิดดังกล่าว การใช้เรือนจำนั้นจึงนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายร้ายแรงต่อสังคม ที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมได้แล้วเท่านั้น โดยนำมาตราการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญคือ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดลดผลกระทบที่ไม่ดี อันจะเกิดจากการใช้เรือนจำ และยังช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของรัฐ¹²⁵ “การควบคุมผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ” มีความหมายใกล้เคียงกับ “การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในชุมชน” เพราะใช้มาตรการในการควบคุมและแก้ไขผู้กระทำความผิดโดยคนในชุมชน โดยอาศัยทรัพยากรในชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เข้ามาช่วยแก้ไข¹²⁶

¹²⁴ สีนาท โสคติปิณฑะ.(2560).การใช้อุปกรณ์ติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.ภาควิชากฎหมาย.กลุ่มงานอาจารย์ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 2.หน้า 5-6.

¹²⁵ จูติมา ประเสริฐ.(2535).การจำคุกในสถานที่อื่นที่ไม่ใช่เรือนจำ.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.หน้า 14-20

¹²⁶ ยุทธภูมิ ต่อศิริกุลทล .(2550).ปัญหาต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ ศึกษากรณี: การนำบ้านกึ่งวิถีมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 46

ประเทศไทยได้นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring : EM) มาใช้ในการควบคุมผู้กระทำความผิดซึ่งจะเรียกว่ากำไลอิเล็กทรอนิกส์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา โดยเป็นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมประกอบด้วยกรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติและสำนักงานงานศาลยุติธรรมได้นำมาใช้ในการควบคุมผู้กระทำความผิด¹²⁷ โดยกำหนดให้ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ต้องจัดการตามหมายจำคุก ได้ร้องขอต่อศาลหรือศาลเห็นสมควร ศาลมีอำนาจในการสั่งให้จำคุกโดยวิธีอื่นที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดสามารถไปยังสถานที่ใดได้บ้าง ซึ่งต้องโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของโทษตามคำพิพากษา หรือไม่น้อยกว่า 10 ปี ในกรณีต้องโทษจำคุกเกิน 30 ปี ขึ้นไป หรือจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจำคุก โดยวิธีการอื่นที่สามารถกำหนดการเดินทางและอาณาเขตของผู้นั้น¹²⁸ โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานซึ่งได้แก่ ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ต้องจัดการตามหมายจำคุก สามารถยื่นคำร้องต่อศาลขอให้มีการจำกัดว่า ผู้ต้องโทษจำคุกสามารถเดินทางไปสถานที่ใดได้บ้าง โดยให้คำนึงถึงเหตุที่ผู้ซึ่งต้องโทษจำคุกจะถึงอันตรายแก่ชีวิตถ้าต้องโทษจำคุก ผู้ซึ่งต้องโทษจำคุกอาจจำเป็นต้องเลี้ยงดูบิดา มารดา ภริยาหรือบุตรซึ่งพึ่งตนเองไม่ได้ ผู้ซึ่งต้องโทษจำคุกเจ็บป่วยและต้องรักษาตัวอย่างต่อเนื่องและ ผู้ซึ่งต้องโทษจำคุกมีเหตุควรได้รับลดการบังคับให้จำคุกด้วยเหตุอื่น ๆ และเจ้าพนักงานผู้ร้องขอ อาจเสนอเงื่อนไขห้ามมิให้ออกนอกเขตสถานหรือสถานที่อื่นใดในช่วงเวลาที่กำหนดร่วมกับการใช้กำไลอิเล็กทรอนิกส์ได้

ในระยะแรกได้มีการควบคุมผู้ต้องโทษด้วยการใช้กำไลอิเล็กทรอนิกส์ โดยเน้นไปที่กลุ่มผู้ต้องโทษ 4 กลุ่ม¹²⁹ คือ

- 1) ผู้ต้องขังชราหรือป่วยเป็นโรคเอดส์ระยะสุดท้าย ไตวายเรื้อรัง มะเร็งระยะสุดท้าย หากจำคุกต่อไปนั้นอาจจะต้องเสียชีวิตและมีความจำเป็นต้องออกไปรับการรักษาโดยเร็ว เช่น ฟอกไตหรือการต้องทำการฉายรังสีทุกสัปดาห์
- 2) ผู้ต้องขังที่ต้องออกไปดูแลภรรยาและลูก หรือพ่อแม่แก่ชราที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้
- 3) ผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยเรื้อรังและต้องเข้ารับการรักษาอย่างต่อเนื่อง
- 4) กลุ่มนักโทษที่มีเหตุขุเลาการลงโทษ เช่น คลอดบุตรหรือวิกลจริต

¹²⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/2 วรรคหนึ่ง (3)

¹²⁸ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขต พ.ศ. 2556” (2556, 22 มีนาคม) ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา เล่ม 130 ตอน 28 ก หน้า 15-18

¹²⁹ กระทรวงยุติธรรม. Electronic Monitoring การนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำความผิดในประเทศไทย. หน้า 25

โดยการปฏิบัติต่อผู้ที่ต้องได้รับโทษโดยไม่นำเรือนจำมาใช้ปรากฏตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/2 เป็นหลักในการสนับสนุนการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ แต่ในบทบัญญัติของมาตราดังกล่าวนี้ให้เฉพาะผู้กระทำความผิดที่ได้จำคุกมาบางส่วนแล้ว โดยที่ผู้กระทำความผิดเหล่านี้ต้องเข้าไปใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำมาก่อนจึงจะถูกปล่อยตัวภายหลัง และก่อนที่จะถูกปล่อยออกมานั้นก็มีความรู้สึกที่ไม่ดีกับการต้องรับโทษในเรือนจำ ซึ่งเป็นการมิให้ศาลได้พิจารณาใช้มาตรการลงโทษอย่างอื่นได้ โดยหลักเกณฑ์นี้จึงมีความคล้ายการพักโทษ จึงมีการนิยมใช้การลงโทษมากกว่าเพราะผู้ต้องขังจะได้รับการปล่อยตัวออกมาสู่สังคม โดยไม่มีการถูกจำกัดเสรีภาพ แต่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/2 (3) จะเป็นการจำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้นั้นได้ การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์จึงจะต้องกระทำภายใต้เงื่อนไขของมาตรา 89/2 (3)

จึงจะเห็นว่า จากบทบัญญัติตามกฎหมายดังกล่าว ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ โดยผู้ที่ต้องโทษจะได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาสูงสุดเพียงใดและได้รับโทษจำคุกในความผิดร้ายแรงเพียงใด เมื่อได้รับโทษจำคุกมาแล้วระยะหนึ่งแล้ว จึงจะได้รับการพิจารณาถึงความเหมาะสมในการใช้มาตรการควบคุมผู้ต้องโทษด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกัน และเช่นเดียวกับผู้ที่ได้รับโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเล็กน้อยและโทษจำคุกที่ไม่มากนัก ก็ต้องได้รับการจำคุกมาก่อนหนึ่งในสามของโทษจำคุกก่อนเช่นกัน จึงจะสามารถได้รับการพิจารณาให้ใช้การควบคุมผู้โทษด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการบังคับโทษปรับโดยการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ติดตามตัวมาใช้ควบคุมผู้ต้องโทษปรับทางอาญา

หลังจากที่ได้ศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญาแล้ว พบว่าการลงโทษทางอาญามีมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยเริ่มมาจากลักษณะของการลงโทษแก่เส้นทดแทนเป็นการส่วนตัว ต่อมาได้พัฒนาการลงโทษเรื่อยมาจนถึงการลงโทษโดยรัฐในปัจจุบัน โดยนักอาชญาวิทยาสมัยใหม่ได้มีการพัฒนาการลงโทษทางอาญาจนเกิดเป็นทฤษฎีการลงโทษผู้กระทำความผิดตามทฤษฎีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขทดแทน ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้ง ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู และทฤษฎีอรรถประโยชน์ ซึ่งมีแนวคิดในการลงโทษทางอาญาที่มีได้มุ่งแต่เพียงการลงโทษเพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลร้ายที่ตนได้กระทำเท่านั้น แต่แนวคิดการลงโทษทางอาญาได้เริ่มพัฒนาวิธีการลงโทษ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้กระทำความผิดนั้นได้เกิดความสำนึกผิดในการกระทำของตนเอง และแก้ไขฟื้นฟูให้ผู้นั้นกลับตนเป็นคนดี โดยการให้สังคมและครอบครัวมีส่วนร่วมในการแก้ไข โดยการลงโทษผู้กระทำความผิดในแต่ละรายต้องพิจารณาถึงประเภทและลักษณะของผู้กระทำความผิด ตลอดจนพฤติการณ์อื่น ๆ ประกอบด้วย

โดยการลงโทษปรับทางอาญาในปัจจุบันนั้น ก็ได้สามารถบังคับได้ตรงตามเจตนารมณ์ของการลงโทษที่แท้จริงเสมอไปทุกกรณี จึงส่งผลให้การบังคับโทษปรับนั้นยังมีปัญหาและอุปสรรคและยังไม่เหมาะสม ซึ่งในบทนี้จะกล่าวถึงความเป็นมาและปัญหาของการบังคับโทษปรับ การใช้มาตรการกักขังแทนค่าปรับในประเทศไทย ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการบังคับโทษปรับและการนำเอาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้เป็นมาตรการในการควบคุมผู้กระทำความผิดแทนการกักขังแทนค่าปรับ เพื่อนำมาเป็นแนวทางหรือมาตรการทางเลือกของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ปัญหาความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในส่วนของ การบังคับโทษปรับ

ปัจจุบันปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมระหว่างบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม สูงขึ้นสูงกับประชาชนและบุคคลทั่วไป จนมีคำกล่าวเป็นที่ทราบดีทั่วไปว่า “คนรวยไม่มีวันติดคุก

หรือคุณมีไว้ซึ่งเฉพาะคนจน” นั้น ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียมกันในสังคมไทยมีมายาวนาน ความร่ำรวยหรือความยากจนย่อมส่งผลกระทบต่อบุคคลไม่เท่าเทียมกัน ไม่เว้นแม้ในกระบวนการยุติธรรมของไทยนั้น ในความผิดในลักษณะคดีที่เท่าเทียมกันนั้น คนจนกลับเป็นผู้ที่ได้รับผลของการกระทำที่รุนแรงกว่า แม้จำนวนค่าปรับสำหรับการกระทำความผิดอย่างเดียวกันมีจำนวนเท่ากันก็ตาม แต่หากพิจารณาเปรียบเทียบถึงผลการปรับที่เกิดขึ้นระหว่างผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี กับผู้มีฐานะยากจน จะเห็นได้ว่าผู้มีฐานะยากจนจะได้รับผลกระทบมากกว่า ซึ่งไม่ต่างจากการถูกลงโทษที่รุนแรงกว่า หากไม่มีเงินชำระค่าปรับ ผลที่ตามมาคือการต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งผลของการบังคับโทษปรับเช่นนี้ก็ไม่ได้กระทบแต่ผู้ต้องโทษปรับเท่านั้น แต่อาจกระทบไปถึงบุคคลภายในครอบครัวของผู้ต้องโทษปรับด้วยเช่นกัน ปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ผ่านขั้นตอนและวิธีการทางกฎหมายตลอดจนการปฏิบัติของเจ้าพนักงานที่มีอำนาจตามกฎหมายหลายทาง ดังจะเห็นได้จากบทลงโทษปรับตามกฎหมายที่นำมาตราการการบังคับโทษปรับด้วยวิธีการกักขังแทนค่าปรับหรือการทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับมาใช้กับผู้กระทำความผิด ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 ได้บัญญัติไว้ว่า โทษทางอาญามี 5 สถาน คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน โดยวัตถุประสงค์การลงโทษผู้กระทำความผิดแบ่งเป็น 3 ส่วนคือการตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำความผิดไปกระทำผิดได้อีก ได้แก่ โทษประหารชีวิต ส่วนวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่ผู้กระทำความผิดให้หลายจำหรือเป็นการแก้แค้นทดแทนหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นโทษที่เป็นการบังคับเอากับเสรีภาพได้แก่โทษจำคุกและกักขัง ส่วนโทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟูหรือเพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลกำไรจากการกระทำความผิดหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นโทษที่บังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้แก่ โทษปรับ และริบทรัพย์สิน

สำหรับโทษปรับถือเป็นโทษที่ลงแก่ผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟูหรือเพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลกำไรจากการกระทำความผิดและโทษปรับจะทำให้ผู้กระทำความผิดต้องสูญเสียทรัพย์สินของตน ซึ่งผลของการลงโทษดังกล่าวย่อมจะทำให้บุคคลไม่กล้ากระทำความผิด เช่น ลักทรัพย์แล้วถูกจับกุมดำเนินคดี นอกจากตนเองจะถูกริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดแล้ว ยังอาจต้องโทษปรับให้สูญเสียทรัพย์สินของตนอีกทางหนึ่งด้วย เนื่องจากเป็นโทษที่มุ่งบังคับเอากับทรัพย์สินของผู้ต้องโทษ ซึ่งโทษปรับจะเป็นโทษที่ถูกบัญญัติไว้ในความผิดต่าง ๆ มากที่สุด เนื่องจากมีข้อดีมากกว่าข้อเสีย โดยในส่วนตัวข้อดีเห็นได้ชัด เช่น บังคับคดีได้อย่างประหยัดและรวดเร็วและผู้ต้องโทษไม่ต้องไปปะปนกับผู้กระทำความผิดคนอื่น รวมทั้งยังเป็นทางออกที่ดีในการหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกระยะสั้น เนื่องจากการจำคุกในลักษณะนี้ จะไม่เป็นประโยชน์และก่อให้เกิดความเสียหายมากกว่าผลดีต่อผู้ต้องโทษ โดยเฉพาะจะทำให้ผู้ต้องโทษไม่มีมลทิน ส่วนข้อเสียเห็นได้จากเป็นโทษที่ไม่สามารถแก้ไขผู้กระทำความผิดได้มากนัก เนื่องจากยัง

ไม่ได้แก้ไขหรือกระทบจิตใจของผู้กระทำผิด โดยเฉพาะโทษปรับไม่สามารถข่มขู่ผู้กระทำผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีได้ คงจะกระทบหรือข่มขู่ได้กับผู้กระทำผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดี หรือผู้มีฐานะยากจนเท่านั้น นอกจากนี้ วิธีการบังคับโทษปรับยังส่งผลกระทบต่อผู้ต้องโทษที่มีฐานะยากจนเพราะหากในทางปฏิบัติ เมื่อศาลพิพากษาลงโทษปรับ หากจำเลยไม่มีเงินชำระค่าปรับ ในวันที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว และไม่มีคุณสมบัติเพียงพอที่ศาลจะอนุญาตให้ทำงานบริการสังคม หรือทำงานสาธารณประโยชน์ตามคำร้องขอหรือศาลเห็นสมควรนั้น ท้ายที่สุดก็ต้องถูกส่งตัวไปกักขังแทนค่าปรับ โดยปัจจัยเหล่านี้ ล้วนแต่ส่งเสริมให้เห็นถึงปัญหาของความเหลื่อมล้ำในกระบวนการยุติธรรมได้อย่างชัดเจน ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษาวิเคราะห์ในเรื่องปัญหาสภาพบังคับและมาตรการที่ใช้ในการบังคับโทษปรับเป็นลำดับต่อไป

ทางปฏิบัตินั้น เมื่อศาลมีคำพิพากษาลงโทษปรับจำเลยแล้ว ศาลจะสั่งในคำพิพากษาดังกล่าว “หากจำเลยไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29,30” แต่หากค่าปรับมีจำนวนตั้งแต่ 200 บาทขึ้นไปศาลจะระบุในคำพิพากษาดังกล่าว “หากจำเลยไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29, 30 โดยให้กักขังแทนค่าปรับเกิน 1 ปี แต่ไม่เกิน 2 ปี” ทั้งนี้ เนื่องจากตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 28 ได้บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาต่อศาล และมาตรา 29 บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่า ผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้” และมาตรา 30/1 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับ ผู้ต้องโทษปรับซึ่งมิใช่นิติบุคคลและไม่มีเงินชำระค่าปรับ อาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับหรือถ้าความปรากฏแก่ศาลในขณะที่พิพากษาคดีว่า ผู้ต้องโทษปรับรายใดอยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ตามมาตรานี้ได้ และถ้าผู้ต้องโทษปรับยินยอม ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้” เมื่อพิจารณาถึงสภาพการบังคับโทษปรับตามบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว กรณีผู้ต้องโทษปรับที่เป็นบุคคลธรรมดาจะเห็นได้ว่ามี 4 รูปแบบคือ 1) การชำระเงินค่าปรับตามคำพิพากษา 2) การยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สิน 3) การทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ 4) การกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งมีรายละเอียดสรุป ดังนี้

1.1 การชำระเงินค่าปรับ

เมื่อศาลพิพากษาลงโทษปรับจำเลยแล้ว ผู้นั้นมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาโดยทันที ด้วยการนำเงินตามจำนวนในคำพิพากษามาชำระค่าปรับให้แก่ศาลโดยชำระเงิน

ที่เจ้าหน้าที่การเงินของศาลนั้นแล้วเจ้าหน้าที่ก็จะออกใบเสร็จรับเงินให้ไว้เป็นหลักฐานและปล่อยตัวจำเลยไป แต่หากจำเลยถูกขังในระหว่างการพิจารณาคดี เมื่อชำระค่าปรับแล้วศาลจะออกหมายปล่อยให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์นำไปดำเนินการเพื่อปล่อยตัวจำเลยในวันเดียวกันต่อไป แม้การบังคับค่าปรับจากผู้ต้องโทษปรับด้วยวิธีการชำระเงินดังกล่าว เป็นวิธีการที่ตรงตามความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการลงโทษ เพราะเป็นการบังคับเอาค่าปรับจากทรัพย์สินของผู้กระทำผิดโดยตรง ทำให้ผู้กระทำผิดต้องสูญเสียทรัพย์สินให้แก่รัฐตามคำพิพากษาของศาลนั่นเองและยังเป็นการชดใช้ในสิ่งที่ผู้กระทำผิดก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคม ทั้งนี้ วิธีการดังกล่าวยังเป็นวิธีการบังคับโทษที่ง่ายและสะดวกแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพราะขั้นตอนการดำเนินการมีน้อยและไม่ก่อให้เกิดปัญหา ถ้าหากผู้กระทำผิดที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี แต่การบังคับโทษปรับด้วยวิธีนี้ จะมีข้อเสียคือผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจนและไม่มีเงินชำระค่าปรับในวันที่ศาลมีคำพิพากษาและผู้ต้องโทษขาดคุณสมบัติ ไม่อยู่ในเงื่อนไขที่จะอนุญาตให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้ ศาลก็จะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับ ไปพลางก่อนได้ จนกว่าจะนำเงินมาชำระค่าปรับตามมาตรา 29 ซึ่งเป็นการบังคับเอากับเสรีภาพของผู้ต้องโทษปรับแทนในวันดังกล่าวทันที วิธีการหรือมาตรการดังกล่าวนี้ จึงถือเป็นจุดอ่อนที่ถูกหลายภาคส่วนของสังคมมองว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้ต้องโทษที่มีทางเศรษฐกิจดี กับผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจน เนื่องจากในทางปฏิบัตินั้นศาลจะไม่ได้คำนึงก่อนว่าผู้ต้องโทษแต่ละรายมีฐานะทางเศรษฐกิจเช่นใดและมีความสามารถจะชำระค่าปรับหรือไม่ก่อนมีคำพิพากษาและส่งผลทำให้จำเลยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดีหรือยากจน ไม่สามารถชำระเงินในวันที่ศาลมีคำพิพากษาและสุดท้ายก็อาจจะต้องถูกส่งตัวไปกักขังแทนค่าปรับที่เรือนจำได้

1.2 การยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สิน

สำหรับมาตรการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สิน เพื่อใช้ค่าปรับนี้ จะกล่าวถึงเฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงวิธีการบังคับโทษปรับในแต่ละรูปแบบดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า หากผู้ต้องโทษปรับไม่มีเงินชำระค่าปรับแล้ว คงมีแต่เฉพาะในรูปแบบการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเท่านั้นที่ไม่มีผลกระทบต่อผู้ต้องโทษปรับในวันที่ศาลมีคำพิพากษา เนื่องจากวิธีการบังคับโทษปรับดังกล่าว มีหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดไว้ให้สามารถดำเนินการได้ต่อเมื่อพ้นกำหนด 30 วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาแล้วศาลจึงจะออกหมายบังคับคดีก่อน หลังจากนั้น เจ้าพนักงานงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการจะเป็นผู้ดำเนินการบังคับคดี ในขั้นตอนการยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของจำเลยในลำดับต่อไป ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 29/1 ดังนั้น ศาลหรือผู้ต้องโทษปรับ จึงไม่อาจเลือกใช้เป็นมาตรการดังกล่าวเป็นทางเลือกในวันที่ศาลมีคำพิพากษาได้ทันทีและในทางปฏิบัติแล้ว มาตรการดังกล่าวส่วนมากมักจะนำมาใช้ในคดีอาชญากรรมที่จำเลยต้อง

คำพิพากษาให้ปรับเป็นหลัก เนื่องจากจะมีสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ปปส.) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ในการบังคับคดีตามกฎหมายต่อไป แต่ในคดีอาญาทั่วไปถือเป็นเรื่องใหม่ เนื่องจากในปี 2559 เพิ่งจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาระบุหน่วยงานของรัฐ คือ สำนักงานศาลยุติธรรมและสำนักงานอัยการ ให้มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ซึ่งแต่ละหน่วยงานดังกล่าวยังขาดบุคลากรและงบประมาณที่จะปฏิบัติงานในด้านนี้อยู่ จึงทำให้มาตรการสภาพบังคับโทษปรับดังกล่าว ยังไม่ได้ดำเนินการ โดยเฉพาะในวันที่ศาลมีคำพิพากษาปรับนั้น ศาลหรือผู้ต้องโทษปรับจะยังไม่สามารถนำสภาพบังคับโทษปรับด้วยมาตรการดังกล่าวมาใช้ได้ทันที หากผู้ต้องโทษปรับเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดีและไม่มีเงินชำระค่าปรับและไม่ได้รับอนุญาตให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ จะด้วยเหตุหนึ่งเหตุใดก็ตาม จำเลยก็ต้องถูกกักขังแทนจำนวนค่าปรับที่ต้องชำระจนหมดสิ้น แต่ไม่เกินกว่าระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดทันที

1.3 การทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์

เดิมหากศาลพิพากษาให้ปรับและผู้ต้องโทษปรับไม่มีเงินชำระค่าปรับจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับทันที ต่อมาพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2545 ได้มีการบัญญัติเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับขึ้นไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30/1 มาตรา 30/2 และมาตรา 30/3 โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฉบับดังกล่าวตอนหนึ่งว่า “เนื่องจากการลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญามีหลักการสำคัญประการหนึ่ง คือ เพื่อแก้ไขให้ผู้นั้นสามารถกลับตัวเป็นพลเมืองดี ดังนั้น โทษมีผู้กระทำความผิดควรได้รับจึงต้องมีความเหมาะสมกับสภาพความผิด อย่างไรก็ตามปรากฏว่า ในปัจจุบันมีผู้ได้รับโทษปรับต้องถูกกักขังแทนค่าปรับเป็นจำนวนมากขึ้น สมควรปรับเปลี่ยนมาตรการลงโทษเสียใหม่โดยกำหนดมาตรการให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้อีกทางหนึ่ง” และต่อมามีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2559 แก้ไขเพิ่มเติมความประมวลกฎหมายอาญามาตรา 30/1 โดยหลักเกณฑ์และสาระสำคัญในเรื่องนี้ได้สรุปได้ว่า ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ปรับนั้น ผู้ต้องโทษปรับที่มีโชันินดิบุคคลและไม่มีเงินพอชำระค่าปรับสามารถยื่นคำร้องต่อศาลดังกล่าว เพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับหรือถ้าความปรากฏต่อศาลว่า ในขณะที่พิพากษาคดีว่า ผู้ต้องโทษปรับรายใดอยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ได้ และถ้าผู้ต้องโทษปรับยินยอมศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ดังกล่าว แทนค่าปรับได้ โดยให้ศาลจะพิจารณาถึงฐานะการเงิน ประวัติ และสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับประกอบกัน ซึ่งหากศาลเห็นสมควรศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ต้องโทษปรับทำงาน

แทนค่าปรับได้ ซึ่งในกรณีศาลมีคำสั่งอนุญาตจะกำหนดกำหนดลักษณะงานหรือประเภทของงาน ผู้ดูแลการทำงาน วันเริ่มทำงาน ระยะเวลาการทำงานและจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวันในคำสั่งด้วย โดยให้อยู่ภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการบริการสังคม การกุศลและสาธารณะหรือสาธารณประโยชน์ที่ยินยอมรับดูแลก็ได้ และการกำหนดเวลาทำงานแทนค่าปรับต้องนำ มาตรา 30 มาใช้บังคับโดยอนุโลมโดยต้องอยู่ในกำหนดระยะเวลาสองปี นับแต่วันเริ่มทำงานตามที่ศาลกำหนดและระหว่างทำงานแทนค่าปรับ หากผู้ต้องโทษไม่ประสงค์จะทำงานแทนค่าปรับต่อไป อาจนำเงินมาชำระค่าปรับหรือขอให้กักขังแทนค่าปรับก็ได้ โดยศาลจะต้องอนุญาตตามคำร้อง และศาลจะหักวันทำงานแทนค่าปรับมาแล้วออกจากจำนวนเงินค่าปรับทั้งหมดก่อน ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลว่า พฤติการณ์ของผู้ต้องโทษปรับเกี่ยวกับการทำงานแทนค่าปรับเปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่กำหนดไว้ในวันก็ได้ ตามที่เห็นสมควรถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลว่าผู้ต้องโทษปรับฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลจะเพิกถอนคำสั่งอนุญาตและปรับ หรือกักขังแทนค่าปรับ โดยหักจำนวนวันที่ทำงานมาแล้วออกจากจำนวนค่าปรับก็ได้ สำหรับการกำหนดชั่วโมงการทำงานแทนค่าปรับหนึ่งวันนั้น ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30/1 วรรคท้าย ออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม กำหนดจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวันสำหรับงานทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แต่ละประเภทได้ตามที่เห็นสมควร ซึ่งต่อมาประธานศาลฎีกาได้ออกระเบียบดังกล่าวใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 10 มกราคม 2546 ไปแล้ว โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์แนวทางในเรื่องการกำหนดจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวันรวมไปถึงข้อควรคำนึงของศาลในการพิจารณาในเรื่องการทำงาน เช่น การทำงานบริการสังคมหรือบำเพ็ญสาธารณประโยชน์อื่นที่ไม่ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญหรืองานอื่นนอกจากที่กำหนดไว้ เช่น งานทำความสะอาดหรือพัฒนาสถานที่สาธารณะ งานปลูกป่า หรือดูแลสวนป่าหรือสวนสาธารณะ งานจราจร เป็นต้น ต้องทำงานจำนวน 4 ชั่วโมง จึงถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน เป็นต้น ในกรณีที่มีเหตุสมควรศาลอาจกำหนดจำนวนชั่วโมงการทำงานให้ลดน้อยลงได้ แต่ทั้งนี้ระยะเวลาทำงานของผู้ต้องโทษปรับในแต่ละวันไม่ควรกำหนดให้เกินวันละ 6 ชั่วโมง เป็นต้น ในทางปฏิบัติหากผู้ต้องโทษมิได้ร้องขอทำงานแทนค่าปรับในขณะที่พิพากษาคดี ศาลจะแจ้งสิทธิและสอบถามในเรื่องดังกล่าวก่อน¹³⁰ เมื่อศาลอนุญาตให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับแล้ว จะแจ้งคำสั่ง

¹³⁰ ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการกำหนดชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวันและแนวปฏิบัติในการให้ทำงานบริการสังคมและทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับและการเปลี่ยนแปลงสถานที่กักขัง(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560. (2560,11 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอน 81 ก.หน้า 47.

ศาลและส่งตัวผู้ต้องโทษปรับให้ไปพบพนักงานคุมประพฤติดำเนินการควบคุมดูแลการทำงานของผู้ต้องโทษปรับ โดยพนักงานคุมประพฤติจะทำความเข้าใจกับผู้ต้องโทษปรับ เกี่ยวกับข้อกำหนดของศาลและจัดทำกำหนดเวลาการนัดทำงานบริการสังคมหรือบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เพื่อให้ผู้ต้องโทษปรับได้ทราบว่า จะต้องทำงานเมื่อใด พร้อมทั้งประสานงานกับหน่วยงานรับรองที่จะส่งผู้ต้องโทษปรับไปทำงานบริการสังคมด้วยซึ่งในการทำงานบริการสังคมของผู้ต้องโทษปรับ หน่วยงานรองรับจะต้องให้ผู้ต้องโทษปรับลงเวลาทำงานและลงลายมือชื่อไว้ทุกครั้ง และเมื่อผู้ต้องโทษปรับทำงานครบถ้วนตามจำนวนชั่วโมงที่กำหนดแล้วหรือผิดเงื่อนไขการทำงาน หน่วยงานที่รองรับจะส่งเอกสารรายงานผลให้แก่พนักงานคุมประพฤติหรือหน่วยงานที่ยินยอมรับดูแลเพื่อนำไปรายงานให้ศาลทราบและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

จะเห็นว่า แม้การทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์จะเป็นมาตรการทางเลือกให้กับผู้ต้องโทษปรับที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี และไม่มีเงินชำระค่าปรับมีโอกาสเลือกที่จะขออนุญาตจากศาลทำงานดังกล่าวแทนค่าปรับ หรือยินยอมทำงานดังกล่าวแทนค่าปรับตามที่ศาลเห็นสมควร เพื่อมิให้ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับก็ตาม แต่มาตรการดังกล่าวคงเป็นทางเลือกหนทางเดียวในวันที่ศาลมีคำพิพากษาสำหรับผู้ต้องโทษปรับที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี และไม่มีเงินชำระค่าปรับ อีกทั้งยังพบว่า การที่ศาลจะอนุญาตให้จะต้องจะพิจารณาถึงฐานะการเงิน ประวัติ และสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับประกอบกันด้วย จึงอาจจะทำให้ผู้ต้องโทษปรับบางรายไม่มีคุณสมบัติเพียงพอที่จะได้รับอนุญาตให้ทำงานแทนค่าปรับก็ได้ และท้ายที่สุดแล้วก็ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับที่เรือนจำ นอกจากนี้ มาตรการดังกล่าวยังอาจถือได้ว่าเป็นการบังคับใช้แรงงานผู้ต้องโทษทางอ้อมได้อีกเช่นกัน เนื่องจากในวันที่ศาลมีคำพิพากษาปรับนั้น หากผู้ต้องโทษปรับไม่มีเงินชำระค่าปรับ ก็ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ ถ้าไม่เลือกทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับดังกล่าว

1.4 การกักขังแทนค่าปรับ

ในทางปฏิบัติในการบังคับโทษปรับ โดยการกักขังแทนค่าปรับเป็นวิธีการบังคับโทษปรับที่กระทำได้ทันที เนื่องจากผู้ต้องโทษปรับอยู่ในการควบคุมของศาล ในขณะที่ศาลมีคำพิพากษาและยังเป็นวิธีการที่ง่ายและสะดวกโดยมีผลในเชิงการบังคับคดีได้ทันที ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญามีกระบวนการเริ่มต้นเมื่อศาลมีคำพิพากษาลงโทษปรับแล้ว ศาลจะสั่งในคำพิพากษาว่า “หากจำเลยไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29, 30” ดังนั้น จำเลยจะต้องนำเงินตามจำนวนที่กำหนดในคำพิพากษามาชำระต่อศาลในวันเดียวกันนั้น เว้นแต่ หากศาลอนุญาตให้จำเลยทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ตามคำร้องขอ หรือถ้าความปรากฏต่อศาลว่าในขณะที่พิพากษาคดีว่าผู้ต้องโทษปรับรายใดอยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ได้และถ้าผู้ต้องโทษปรับยินยอมและศาล

เห็นสมควร ก็จะสั่งให้จำเลยทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ จำเลยก็จะหลุดพ้นจากการกักขังแทนค่าปรับ แต่หากเป็นกรณีผู้ต้องโทษปรับไม่มีความสามารถทางเศรษฐกิจในการชำระค่าปรับและไม่มีคุณสมบัติเพียงพอที่ศาลจะอนุญาตให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ไม่ว่าจะด้วยเหตุหนึ่งเหตุใดก็ตาม ผู้ต้องโทษปรับก็ต้องถูกศาลสั่งให้กักขังแทนตามจำนวนค่าปรับที่ต้องชำระจนหมดสิ้น แต่ไม่เกินกว่าระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งหลักเกณฑ์ในการกักขังแทนค่าปรับจะถืออัตรา 500 บาท ต่อวัน และห้ามกักขังเกิน 1 ปี เว้นแต่ในกรณีศาลที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่ 200,000 บาท ขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังเกินกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 2 ปี ก็ได้ ซึ่งต้องระบุไว้อย่างชัดเจนในคำพิพากษา ทั้งนี้ เป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30

สำหรับสถานที่กักขังแทนค่าปรับให้กักตัวไว้ในสถานที่อื่นที่ไม่ใช่เรือนจำ สถานีดำรวจหรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน โดยในการกักขังกรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานในการรับผิดชอบในการนำตัวผู้ต้องโทษปรับไปกักขัง ปัจจุบันยังคงใช้พื้นที่ส่วนหนึ่งของเรือนจำเป็นสถานที่กักขังผู้ต้องโทษปรับ ซึ่งสถานที่กักขังแทนค่าปรับนั้น ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะ จึงต้องใช้รูปแบบของโทษกักขัง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 24 ด้วยเหตุดังกล่าว ศาลจึงอาจมีคำสั่งให้เปลี่ยนแปลงสถานที่กักขังแทนค่าปรับไปเป็นสถานที่อื่นใดก็ได้ แต่ไม่สามารถสั่งเปลี่ยนแปลงสถานที่กักขังผู้ต้องโทษปรับไว้ในที่อยู่อาศัยของผู้นั้นเองได้ แม้หากศาลเห็นเป็นการสมควรว่า สถานที่ดังกล่าวเหมาะสมกับประเภทหรือสภาพของผู้ต้องโทษปรับก็ตาม เนื่องจากตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 วรรคสอง มีบทบัญญัติห้ามมิให้นำความในวรรคสอง ของมาตรา 24 มาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ จึงแปลความได้ว่า ในการบังคับโทษปรับหากมีการนำเอามาตรการอื่นมาใช้ในขั้นตอนเดียวกันกับการทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ซึ่งมาตรการดังกล่าวเกิดขึ้นก่อนที่จะมีการกักขังแทนค่าปรับมาใช้กับผู้ต้องโทษปรับ แม้ว่าศาลจะสั่งอนุญาตให้ควบคุมตัวผู้ต้องโทษปรับให้อยู่ในที่อยู่อาศัยของผู้ต้องโทษก็ย่อมสามารถทำได้เช่นกัน หากได้ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว แต่อย่างไรก็ดี ซึ่งอาจเป็นผลดีกับตัวผู้ต้องโทษปรับอีกด้วย

2. ปัญหาการกำหนดมาตรการในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring) มาใช้บังคับโทษปรับ

จะเห็นได้ว่า แม้มาตรการการบังคับโทษปรับจะมี 4 รูปแบบ คือ 1) การชำระค่าปรับ 2) การยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สิน 3) การทำงานบริการสังคมหรือทำงาน

สาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ และ 4) การกักขังแทนค่าปรับ แต่ในวันที่ศาลมีคำพิพากษาลงโทษปรับ หากผู้ต้องโทษปรับไม่มีเงินชำระค่าปรับคงมีมาตรการทางกฎหมายที่จะเป็นช่องทางช่วยเหลือให้ผู้ต้องโทษพ้นจากสภาพการบังคับโทษปรับที่จะเกิดขึ้นทันที โดยการกักขังแทนค่าปรับอย่างเดียว คือ การทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ซึ่งมาตรการดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อเป็นการร้องขอของผู้ต้องโทษปรับหรือความปรากฏต่อศาล โดยผู้ต้องโทษยินยอมด้วย แต่อย่างไรก็ตาม มิใช่ศาลจะอนุญาตให้ใช้มาตรการดังกล่าวได้ทุกคนเพราะการพิจารณาในเรื่องดังกล่าวยังต้องอาศัยเงื่อนไขหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นฐานะการเงิน ประวัติ และสภาพความผิด รวมทั้งคำนึงถึงเหตุผลความจำเป็นของผู้ต้องโทษปรับแต่ละคน นอกจากนี้ การทำงานนั้นจะต้องไม่ไปก่อความเสียหายแก่สังคมหรือบุคคลอื่นและไม่ก่อให้เกิดภาระเกินสมควรแก่ผู้ต้องโทษ ตลอดจนวิถีการใช้ชีวิต การดำรงชีพ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว การศึกษาเล่าเรียน ความสะดวกในการเดินทางไปทำงาน ความเจ็บป่วยหรือการมีโรคประจำตัวหรือโรคติดต่อร้ายแรง การติดยาเสพติดหรือสุราเรื้อรัง ประวัติก่อทำความผิด โดยเฉพาะความผิดทางเพศ มีพฤติกรรมมีความก้าวร้าวรุนแรง ปัญหาทางอารมณ์ หรือมีความบกพร่องทางจิตหรือไม่ เพื่อนำมาใช้ประกอบดุลยพินิจของศาลอีกด้วยเช่นกันว่าจะอนุญาตหรือไม่ จึงเท่ากับว่าในวันที่ศาลพิพากษาปรับผู้ต้องโทษ หากผู้ต้องโทษไม่มีเงินชำระค่าปรับและไม่มีหลักประกันขอปล่อยชั่วคราวเพื่อไปหาเงินมาชำระค่าปรับ ก็คงมีมาตรการเดียวเท่านั้นที่จะต้องเลือกใช้ เพื่อมิให้ผู้ต้องโทษถูกกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งก็มิใช่เมื่อผู้ต้องโทษเลือกขอใช้มาตรการดังกล่าวแล้วจะได้รับอนุญาตทุกคนไป เพราะผู้ต้องโทษปรับบางคนอาจจะมีคุณสมบัติไม่อยู่ในเกณฑ์หรือมีปัจจัยต้องห้ามตามระบุไว้ข้างต้น จนทำให้ไม่สามารถจะทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้ ดังนั้น เพื่อให้ผู้ต้องโทษปรับโดยเฉพาะเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติไม่อยู่ในหลักเกณฑ์วิธีการตามกฎหมายหรือมีปัจจัยต้องห้ามอื่นและมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีและไม่มีเงินชำระค่าปรับได้มีมาตรการทางเลือกอื่น เพื่อมิให้ผู้ต้องโทษถูกสภาพบังคับโทษปรับด้วยวิธีการกักขังแทนค่าปรับ รัฐจึงควรเป็นผู้ใช้อำนาจในกระบวนการยุติธรรมอาญาเพิ่มเติมมาตรการทางเลือกอื่นให้แก่ผู้ต้องโทษปรับเหล่านี้ เพื่อที่ไม่ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งจะเกิดผลดีแก่ตัวผู้ต้องโทษปรับทั้งยังเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความไม่เสมอภาคทางกฎหมายให้แก่ผู้ต้องโทษที่มีฐานะทางสังคมแตกต่างกันอีกด้วย และยังเป็นการช่วยลดปัญหาของความแออัดของผู้ต้องโทษในเรือนจำ เรื่องปัญหางบประมาณของรัฐในการนำมาดูแลผู้ต้องโทษ และช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศมีความพัฒนายิ่งขึ้น หากกลุ่มคนดังกล่าวนี้ ประกอบอาชีพทำงานหาเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวได้ และช่วยให้กระตุ้นระบบเศรษฐกิจของไทยได้อีกทาง โดยไม่ต้องเข้าไปดำเนินชีวิตอยู่ในเรือนจำเพื่อกักขังแทนโทษปรับดังกล่าว

3. ปัญหาการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring) มาใช้กับผู้กระทำความผิด

สำหรับการนำเทคโนโลยีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้กับผู้กระทำความผิดทางอาญาในประเทศไทยนั้น เกิดขึ้นหลังจากความล้มเหลวในการใช้เรือนจำเป็นที่คุมขังผู้ต้องโทษเพียงอย่างเดียว เนื่องจากเกิดปัญหาหลายอย่างติดตามมาและไม่ได้ทำให้การกระทำความผิดลดลง โดยเฉพาะปัญหานักโทษล้นเรือนจำ และค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้ต้องโทษ ซึ่งนับวันมีแต่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผู้ต้องโทษปรับไม่สามารถชำระค่าก็ต่อเข้าไปกักขังแทนค่าปรับในเรือนจำ และส่งผลให้เป็นภาระเรื่องค่าใช้จ่ายให้แก่รัฐเพิ่มขึ้นอีกด้วย จึงมีการคิดค้นวิธีการอื่น เพื่อที่จะนำมาใช้ควบคุมผู้กระทำความผิดแทนการเข้าไปกักขังที่เรือนจำ จึงเป็นที่มาของการคิดค้นและนำเอาเทคโนโลยีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้กับผู้กระทำความผิดโดยมีวัตถุประสงค์หลักในขณะนั้น เพื่อลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำเป็นสำคัญก่อน

สำหรับการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้กับผู้กระทำความผิดในต่างประเทศนั้น ได้มีการจัดทำวิจัยในเรื่องนี้ขึ้นมาและจากผลการวิจัยเรื่อง “โครงการติดตามประเมินผลการนำระบบการควบคุมด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำความผิด” โดยศึกษา 18 ประเทศประกอบด้วยสหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ สกอตแลนด์ นิวซีแลนด์ เนเธอร์แลนด์ สวีเดน เบลเยียม เยอรมัน สวิสเซอร์แลนด์ ฝรั่งเศส โปรตุเกส ไอร์แลนด์ อิตาลี แอฟริกาใต้ อิสราเอล สิงคโปร์และไต้หวัน¹³¹ ซึ่งพบว่าประเทศที่มีการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนา มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอย่างครบถ้วนไม่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจมากนัก ประชาชนในประเทศมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีผู้กระทำความผิดจำนวนไม่มากและเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยการแก้ไขฟื้นฟู มากกว่าการแก้แค้นทดแทน

ปัจจุบันหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยโดยศาลยุติธรรมได้นำเทคโนโลยีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวเข้ามาควบคุมผู้ต้องหาและจำเลยในระหว่างการปล่อยชั่วคราวและในระหว่างการพิจารณาคดี ส่วนกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรมและกรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย ได้มีการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวมาใช้ควบคุมจำเลยในขั้นตอนการคุมประพฤติและผู้ต้องโทษจำคุกในระหว่างการพักการลงโทษ ซึ่งทั้ง 3 หน่วยงานดังกล่าวนี้ ต่างก็มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะช่วยแก้ปัญหาความแออัดในเรือนจำและเป็นการฟื้นฟู

¹³¹ สุนททิพย์ จิตสว่าง และจิตติยา เพชรภูมิ.แนวทางการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring) มาใช้ในการควบคุมผู้กระทำความผิดในประเทศไทย. หน้า 40-42.

ผู้ต้องโทษ เพื่อคืนคนดีสู่สังคม รวมทั้งการรักษาคุณภาพในการป้องกันสังคมจากอาชญากรรมและการกระทำผิดซ้ำ ตลอดจนเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม จึงได้มีการนำเทคโนโลยีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวเข้ามาใช้เพื่อช่วยในการควบคุมบุคคลดังกล่าว ในขั้นตอนของการพิจารณาคดีอาญาและการบังคับโทษอาญา ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องหา จำเลยและผู้ต้องโทษ แต่การนำเอาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมล้วนต้องผ่านการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหลายฉบับ เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนที่จะให้แต่ละหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมนำเอาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้กับบุคคลดังกล่าว ต่างถูกบัญญัติไว้ไม่เป็นหมวดหมู่ และอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ ตลอดจนยังมีผู้รับผิดชอบดูแลในเรื่องดังกล่าวหลายหน่วยงาน จึงทำให้เกิดความยุ่งยาก ลำบาก และขาดเอกภาพ รวมทั้งยังเป็นอุปสรรคในการที่จะตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการขอแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมหรือการพัฒนาการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและผู้กระทำความคิด เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นต้น ซึ่งปัจจุบันพบว่าแนวโน้มในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์กับผู้กระทำผิดน่าจะสูงขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินคดีและการบังคับคดี ปัญหาดังกล่าวจึงอาจจะส่งผลกระทบต่อการใช้อำนาจรัฐอีกทางหนึ่ง ต่อความน่าเชื่อถือและเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เช่นกัน ปัจจุบันประเทศไทยยังขาดการประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในการควบคุมผู้กระทำผิดว่าเป็นทางเลือกอีกหนึ่งทางในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่ไม่ได้มีพฤติกรรมอาชญากร ผู้กระทำผิดดังกล่าวนี้หากตั้งใจที่กลับตนเป็นคนดี สมควรได้รับการกลับคืนสู่สังคมโดยการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ควบคุม และคนในสังคมไทยยังมีความเข้าใจในเรื่องการให้ความยอมรับและความเชื่อมั่นแก่ผู้ที่ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวอยู่น้อยมาก หากคนในสังคมให้การยอมรับการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์นี้มาใช้ร่วมกับผู้กระทำความผิด ก็จะสามารถนำเอาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์นี้มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมของไทยได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

จากการศึกษาพบว่า ตามประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติในส่วนของโทษไว้ใน มาตรา 18 โดยกำหนดประเภทของโทษไว้ 5 ประเภท คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน โดยโทษปรับเป็นโทษที่บังคับเอาแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด ซึ่งการบังคับโทษปรับตามกฎหมายของไทยที่ได้แยกการปรับ คือ ปรับโดยศาลและการปรับโดยเจ้าพนักงานตามกฎหมายซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยได้บัญญัติโทษปรับที่ปรับโดยศาลไว้ กล่าวคือ ในการบังคับโทษปรับนั้น หากผู้ใดต้องโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ใน คำพิพากษาต่อศาล¹³² และหากผู้ต้องโทษปรับแต่ไม่ชำระค่าปรับภายใน 30 วันนับแต่วันที่ศาลมี คำพิพากษา ผู้นั้นก็ต้องถูกยึดทรัพย์สิน หรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินนั้น ใช้แทนค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าหากศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยง ไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะตั้งเรียกหลักประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้¹³³ จึงทำให้ผู้ต้องโทษปรับต้องรีบดำเนินการชำระเงินค่าปรับตามคำพิพากษาต่อศาลในวันที่ศาล มีคำพิพากษา ส่วนผู้ต้องโทษปรับที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีและไม่มีเงินพอชำระค่าปรับตาม จำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา ซึ่งมีโชตินิบุคคลก็ต้องถูกศาลบังคับใช้ค่าปรับโดยวิธีการ กักขังแทนค่าปรับในวันที่มีคำพิพากษาทันทีเนื่องจากศาลจะระบุวิธีบังคับค่าปรับดังกล่าวไว้ในคำ พิพากษา ไว้แล้ว ทั้งนี้โดยถืออัตรา 500 บาท ต่อหนึ่งวัน¹³⁴ ซึ่งผู้ต้องโทษปรับจะต้องถูกนำตัวไป กักขังแทนค่าปรับไว้ที่เรือนจำจนกว่าจะครบกำหนดเวลากักขังแทนค่าปรับตามคำพิพากษา การที่ มีการบังคับโทษปรับด้วยวิธีการดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเนื่องจาก ผู้ต้องโทษที่มีฐานะเศรษฐกิจดีจะสามารถชำระค่าปรับได้ แต่บุคคลที่มีฐานะยากจนจะถูกกักขัง แทนค่าปรับ แม้ในปัจจุบันจะมีมาตรการทางกฎหมายช่วยเหลือผู้ต้องโทษปรับที่ยากจนและไม่มี เงินพอชำระค่าปรับตามคำพิพากษา สามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอทำงานบริการสังคมหรือ

¹³² โปรดดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 28

¹³³ โปรดดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29

¹³⁴ โปรดดูประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30

ทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้หรือในกรณีถ้าความปรากฏแก่ศาลขณะพิพากษาคิดว่า ผู้ต้องโทษปรับอยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงานบริการสังคมดังกล่าวได้ และผู้ต้องโทษปรับยินยอม ศาลสามารถจะส่งอนุญาตตามคำร้องของผู้นั้น เพื่อมิให้ผู้นั้นต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ¹³⁵

โดยโทษปรับเป็นโทษที่มุ่งบังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเป็นหลัก ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 บัญญัติว่า “ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องใน ทรัพย์สิน เพื่อใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัย ว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไป พลังก่อนก็ได้” และมาตรา 30/1 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับ ผู้ต้องโทษปรับซึ่งมิใช่ นิติบุคคลและไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดีเพื่อขอทำงานบริการ สังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับหรือถ้าความปรากฏแก่ศาลในขณะพิพากษาคิดว่า ผู้ต้องโทษปรับรายใดอยู่ในเกณฑ์ที่จะทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ตาม มาตรานี้ได้และถ้าผู้ต้องโทษปรับยินยอม ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงาน สาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้” แต่ในทางปฏิบัติเมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษปรับแล้ว หากผู้ต้องโทษปรับเป็นบุคคลธรรมดาและไม่มีเงินชำระค่าปรับในวันดังกล่าวและไม่ได้ร้องขอ ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ศาลจะออกหมายกักขังแทน ค่าปรับ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์นำตัวผู้ต้องโทษปรับไปกักขังยังเรือนจำร่วมกับนักโทษอื่นทันที ทั้งที่ไม่ได้ถูกพิพากษาให้จำคุก แต่ต้องไปอยู่ในเรือนจำเดียวกับนักโทษ แม้ในความเป็นจริงแล้ว จะถูกแยกพื้นที่หรือแยกแดนให้อยู่ในส่วนการกักขังก็ตาม โดยไม่ให้โอกาสผู้ต้องโทษปรับหาเงิน มาชำระค่าปรับภายใน 30 วันนับแต่วันที่ศาลพิพากษาหรือไม่ได้สั่งเรียกประกัน เพื่อที่จะให้ ผู้ต้องโทษปรับมีเวลาออกไปหาเงินมาชำระค่าปรับตามจำนวนในคำพิพากษาภายในเวลาดังกล่าว หรือแม้ผู้ต้องโทษปรับจะ ได้ยื่นร้องขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทน ค่าปรับ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าศาลจะต้องอนุญาตตามคำร้องขอทำงานดังกล่าวของผู้ต้องโทษ ปรับทุกคนเพราะการที่ศาลจะอนุญาตให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทน ค่าปรับถือเป็นดุลยพินิจของผู้พิพากษาแต่ละคน ขณะเดียวกันก็ยังมีหลักเกณฑ์ของกฎหมายและ ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการกำหนดจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่ง วันและแนวปฏิบัติในการให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับรวม ทั้งคุณสมบัติเฉพาะตัวในเรื่องต่าง ๆ ของผู้ต้องโทษแต่ละคนมาใช้ประกอบการพิจารณาว่าจะ อนุญาตให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้หรือไม่อีกด้วย จึงทำ

¹³⁵ ปรคต๑ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30/1

ให้ผู้ต้องโทษปรับบางคนแม้ร้องขอทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ อาจจะมีคุณสมบัติครบถ้วน ไม่อยู่ในเงื่อนไขพอที่ศาลจะอนุญาตหรือเห็นควรให้ทำงานดังกล่าว แทนค่าปรับก็ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาถึงมาตรการบังคับโทษปรับในกรณีของผู้ต้องโทษปรับ ไม่มีเงินชำระค่าปรับในวันที่ศาลมีคำพิพากษานั้น คงมีมาตรการทำงานบริการสังคมหรือทำงาน สาธารณประโยชน์เพียงอย่างเดียวที่จะทำให้ผู้ต้องโทษปรับ ซึ่งมีฐานะยากจนและไม่มีเงินชำระ ค่าปรับสามารถร้องขอเพื่อให้ศาลอนุญาตหรือใช้สิทธิในการที่จะไม่ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แม้ในความรู้สึกของผู้ต้องโทษปรับบางคนจะรู้ดีว่าตนเองไม่มีคุณสมบัติพอที่จะได้รับอนุญาตก็ตาม แต่ในขณะนั้นก็ไม่มีมาตรการอื่นอีกที่กฎหมายเปิดช่องทางให้ผู้ต้องโทษปรับสามารถเลือกร้องขอเพื่อที่ตนเองจะไม่ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับได้ จึงเท่ากับเป็นการบีบบังคับให้ผู้ต้องโทษปรับต้องเลือกร้องขอใช้มาตรการดังกล่าวเท่านั้น

ปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมของไทยได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อให้มีการนำ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้เป็นมาตรการควบคุมหรือคุมขังตัวผู้ต้องหา จำเลยหรือผู้ต้องโทษได้ โดยสามารถที่จะนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในหลายขั้นตอนของ กระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการปล่อยชั่วคราวในระหว่างการสอบสวนและการ พิจารณาคดีของศาลหรือขั้นตอนภายหลังจากศาลมีคำพิพากษาแล้ว เช่น การคุมประพฤติเพื่อแก้ไข พื้นฟูของจำเลยหรือขั้นตอนการจำคุกในชั้นการพักการลงโทษจำคุก ซึ่งอุปกรณ์ดังกล่าวสามารถ ลดค่าใช้จ่ายจากการที่ใช้เรือนจำเป็นที่ควบคุมหรือคุมขัง ผู้กระทำผิดและผู้ต้องโทษทุกประเภท และยังลดจำนวนผู้ต้องโทษในเรือนจำ ส่งผลทำให้เป็นการแก้ไขปัญหาผู้ต้องโทษล้นเรือนจำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังเป็นผลพลอยได้ในการช่วยแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนของ ผู้ต้องหาและจำเลยได้อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งปัจจุบันพบว่ามีแนวโน้มในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ กับผู้ต้องหา จำเลยและผู้ต้องโทษน่าจะสูงขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินคดีและการบังคับคดี ในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งนับว่าเป็นทางเลือกหนึ่งที่รัฐพยายามจัดหาให้ประชาชนผู้มีอรรถคดี ได้รับประโยชน์จากการนำอุปกรณ์ดังกล่าวมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมอันเป็นการสอดคล้องกับ นโยบายภาครัฐที่ต้องการแก้ไขปัญหาผู้ต้องโทษล้นเรือนจำได้อีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ในขั้นตอนการดำเนินคดีนั้น ถือว่าเป็นการยกระดับความ คุ้มครองสิทธิ เสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้ต้องหาและจำเลยทั้งก่อนและหลังจากมีคำพิพากษาไปแล้ว โดยคำนึงถึงเหยื่ออาชญากรรมและความสงบสุขของสังคม ซึ่งถือเป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญ ทั้งหมด 5 ข้อ ของสำนักงานศาลยุติธรรมในปัจจุบันด้วยเช่นกัน

จึงเห็นว่า เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการเลื่อมล้ำในทางเศรษฐกิจและสังคมและ ให้โอกาสแก่ผู้ต้องโทษ รวมไปถึงสามารถลดความแออัดของเรือนจำหากต้องถูกกักขังแทน ค่าปรับ ในกรณีผู้ต้องโทษปรับตามคำพิพากษา ไม่สามารถชำระค่าปรับก่อนที่จะถูกนำไปกักขัง

แทนค่าปรับ รัฐจึงควรที่จะมีมาตรการอื่นในการนำมาเป็นทางเลือกเสริมให้แก่ผู้ต้องโทษที่จะสามารถร้องขอ เพื่อบังคับแทนค่าปรับ นอกเหนือจากการร้องขอทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับ กล่าวคือ การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้เป็นเป็นมาตรการทางเลือกให้แก่ผู้ต้องโทษปรับ ได้อีกทางหนึ่งเช่นกัน

2. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์สภาพการบังคับโทษ โดยการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ควบคุมผู้ต้องโทษปรับแทนค่าปรับนั้น เพื่อให้โอกาสแก่ผู้ต้องโทษปรับ โดยเฉพาะผู้ที่มีฐานะยากจนและไม่มีเงินชำระค่าปรับ รวมไปถึงไม่สามารถทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับด้วยเหตุใดก็ตาม สามารถที่จะเลือกใช้มาตรการอื่นบังคับโทษปรับแทนค่าปรับได้ เพื่อมิให้ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับในวันที่ศาลมีคำพิพากษา โดยใช้มาตรการการควบคุมตัวผู้ต้องโทษปรับ โดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวแทนค่าปรับได้เช่นเดียวกับทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ผู้ศึกษาจึงมีแนวคิดในการแก้ไขปัญหานั้นได้กล่าวมาข้างต้นดังต่อไปนี้

2.1 การแก้ไขปัญหาค่าปรับที่ล่าช้าในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยในส่วนของ การบังคับโทษปรับ

โดยเห็นควรแก้ไขในประมวลกฎหมายอาญา ตามมาตรา 30/1

ตามมาตรา 30/1 เดิมมีการบัญญัติไว้ว่า... “ในกรณีที่ศาลพิพากษาปรับผู้ต้องโทษ ซึ่งไม่ใช่ชนิดบุคคลและไม่มีเงินชำระค่าปรับ หากมีคุณสมบัติอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะยื่นคำร้องขอทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับ ศาลก็จะมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้องขอของผู้นั้น โดยพิจารณาคำร้องตามวรรคแรก ศาลได้พิจารณาถึงฐานะการเงิน ประวัติและสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับแล้วเห็นเป็นการสมควร ศาลจึงมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับก็ได้ ภายใต้การดูแลของพนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์การซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริการสังคม การกุศลสาธารณะหรือสาธารณประโยชน์ที่ยินยอมรับดูแล การกำหนดลักษณะหรือประเภทของงาน ผู้ดูแลการทำงาน วันเริ่มทำงาน ระยะเวลาทำงานและจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน และเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้ต้องโทษปรับปฏิบัติเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดขึ้นอีกนั้น ศาลจะเป็นผู้กำหนดรายละเอียดโดยคำนึงถึง เพศ อายุ ประวัติ การนับถือศาสนา ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม หรือสภาพ

ความผิดของผู้ต้องโทษปรับประกอบด้วย หากภายหลังความปรากฏแก่ศาลว่าพฤติการณ์เกี่ยวกับการทำงานบริการสังคม หรือทำงานสาธารณประโยชน์ของผู้ต้องโทษปรับได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่กำหนดไว้ในวันนั้นได้ตามสมควร โดยระยะเวลาทำงานแทนค่าปรับตามวรรคสามให้นำบทบัญญัติมาตรา 30 มาใช้บังคับโดยอนุโลม และในกรณีที่ศาลมิได้กำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานติดต่อกันไป การทำงานดังกล่าวต้องอยู่ภายในกำหนดระยะเวลาสองปีนับแต่วันเริ่มทำงานตามที่ศาลกำหนด ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาล ยุติธรรมกำหนดจำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงานหนึ่งวัน สำหรับงานบริการสังคมหรืองานสาธารณประโยชน์แต่ละประเภทได้ตามที่เห็นสมควร แต่หากศาลไม่อนุญาตตามคำร้องของผู้ต้องโทษปรับตามมาตรา 30/1 นั้น ผู้ต้องโทษปรับจะต้องถูกนำตัวไปกักขังแทนค่าปรับไว้ที่เรือนจำจนกว่าจะครบกำหนดเวลากักขังแทนค่าปรับตามคำพิพากษา การบังคับโทษปรับด้วยวิธีการดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเนื่องจาก ผู้ต้องโทษที่มีฐานะเศรษฐกิจจะสามารถชำระค่าปรับได้ แต่บุคคลที่มีฐานะยากจนจะถูกกักขังแทนค่าปรับ”

จึงเห็นควรให้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 30/1 ตามข้อความต่อไปนี้

ในกรณีศาลพิพากษาปรับไม่เกิน 200,000 บาท แต่ผู้ต้องโทษปรับซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาและไม่มีเงินชำระค่าปรับอาจยื่นคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นที่พิพากษาคดี เพื่อขอให้ศาลสั่งให้นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ควบคุมตัวผู้ต้องโทษปรับแทนค่าปรับก็ได้ โดยสถานที่ควบคุมอาจเป็นในที่พักอาศัยของผู้นั้นเอง หรือในที่พักอาศัยของผู้อื่นที่ยินยอมรับผู้นั้นไว้ หรือสถานที่อื่น ซึ่งอาจใช้ควบคุมจำกัดเสรีภาพของบุคคลได้ เพื่อให้เหมาะสมกับประเภทหรือสภาพของผู้ต้องโทษปรับเป็นการเฉพาะราย และถ้าผู้ต้องโทษปรับยินยอม ศาลจะมีคำสั่งให้นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ควบคุมผู้นั้นแทนค่าปรับก็ได้

การพิจารณาคำร้องตามวรรคแรก ศาลต้องได้พิจารณาถึงฐานะการเงิน ประวัติด และสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับ แล้วเห็นเป็นการสมควร ศาลจึงจะมีคำสั่งให้นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ควบคุมตัวผู้ต้องโทษปรับในสถานที่ข้างต้นสถานที่ใดแทนค่าปรับ

กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ควบคุมผู้ต้องโทษปรับแทนค่าปรับ ให้ศาลกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้ต้องโทษปรับปฏิบัติเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้นั้นกระทำความผิดขึ้นอีกก็ได้ เช่น ห้ามออกจากที่พักในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งหรือยามวิกาล จำกัดการเดินทางและยานพาหนะบางชนิด หลีกเลี้ยงเข้าพื้นที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด การจำกัดและควบคุมเกี่ยวกับแอลกอฮอล์หรือยาเสพติด ให้ร่วมทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์เป็นครั้งคราวกับบุคคลหรือหน่วยงานหรือองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการกุศลสาธารณะในพื้นที่ถูกควบคุมหรือใกล้เคียงเป็นต้นก็ได้ ทั้งนี้ ให้อยู่ภายใต้การควบคุมหรือ

กำกับดูแลของพนักงานคุมประพฤติหรือบุคคลที่ยินยอมรับผู้นั้น ไว้ควบคุมในสถานที่อยู่ของตน ตามที่พนักงานคุมประพฤติเห็นสมควร

ถ้าหากภายหลังความปรากฏแก่ศาลว่า ผู้ต้องโทษปรับหลบหนีจากสถานที่ ควบคุมหรือฝ่าฝืนเงื่อนไขที่ศาลกำหนดหรือแก้ไขคัดแปลงหรือทำลายอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ติดตามตัว เมื่อเจ้าพนักงานคุมประพฤติรายงานให้ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจทราบ ศาลอาจ แก้ไขเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่กำหนดไว้วันนั้นก็ ได้ ตามที่เห็นสมควร

ในการกำหนดระยะเวลาในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ควบคุม ตัวผู้ต้องโทษปรับแทนค่าปรับตามวรรคสามให้นำบทบัญญัติมาตรา 30 มาบังคับใช้โดยอนุโลม

2.2 ปัญหาการกำหนดมาตรการในการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring) มาใช้บังคับโทษปรับ

โดยเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ.2559 ตามมาตรา 14

ตามมาตรา 14 เดิมมีการบัญญัติไว้ว่า... “ให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจหน้าที่ตาม พระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น และ โดยเฉพาะให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) การสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม สภาพความผิด และเรื่องอื่นใดที่ เกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะ และพินิจ รวมทั้งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความเสียหายและความเห็นของ ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง และจัดทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ไข ปรับปรุงตนเอง และวิธีการคุมความประพฤติ

(2) สอดส่อง ติดตาม สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ ตักเตือน หรือดำเนินการ ใดๆ เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขและสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเอง ได้ เพื่อ ประโยชน์ในการป้องกัน อาชญากรรมและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

(3) ให้การสงเคราะห์ตามพระราชบัญญัตินี้

(4) กำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติตามเงื่อนไขตามที่ได้ตกลงกับผู้ถูกคุม ความประพฤติ เพื่อประโยชน์ในการคุมความประพฤติ

(5) ส่งตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ หรือผู้ได้รับการ สงเคราะห์ตามมาตรา 41 ให้แพทย์ตรวจสอบสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ หรือส่งตัวไปบำบัดรักษา การติดยาเสพติด ความบกพร่อง ทางกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่นตามที่เห็นสมควร

(6) จัดการหรือดำเนินการเกี่ยวกับตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือผู้ถูกคุม ความประพฤติ เช่น ถ่ายภาพ พิมพ์ลายนิ้วมือ ตรวจร่างกาย เก็บตัวอย่างปัสสาวะ เส้นผม หรือขน เพื่อประโยชน์ ในการพิสูจน์บุคคลและเป็นฐานข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟู รวมทั้งสั่ง หรือจัดให้ผู้ถูกสืบเสาะ และพินิจหรือผู้ถูกคุมความประพฤติในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือใน

กรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่า บุคคลดังกล่าวเกี่ยวข้องกับยาเสพติด รับการตรวจหรือทดสอบว่ามี ยาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ ทั้งนี้ การตรวจหรือทดสอบเกี่ยวกับยาเสพติดให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

(7) ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุม ความประพฤติ ตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการใช้ อุปกรณ์ ให้เป็นไป ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(8) เรียกผู้ถูกคุมความประพฤติหรือผู้ได้รับการสงเคราะห์ตามมาตรา 41 เข้ารับการอบรมความรู้ และทักษะต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟูและป้องกันการกระทำ ความผิดซ้ำโดยอาจเชิญบุคคล ในครอบครัวของบุคคลดังกล่าวเข้าร่วมการอบรมด้วยก็ได้

(9) จัด ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการสังคม หรือ สาธารณประโยชน์

(10) ในกรณีที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ หรือผู้ได้รับการ สงเคราะห์ ตามมาตรา 41 เป็นเด็กหรือเยาวชน ให้มีการให้คำแนะนำแก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็ก หรือเยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วย เกี่ยวกับการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน และการใด ๆ ที่จำเป็น และเหมาะสม รวมถึงการปรับปรุงตนเองของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนดังกล่าว พักอาศัยอยู่ด้วย

(11) มอบหมายและกำกับดูแลให้อาสาสมัครคุมประพฤติดำเนินการให้ เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด

(12) ทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับความประพฤติ การประกอบอาชีพ และพฤติการณ์ของ ผู้ถูกคุมความประพฤติ

(13) รายงานให้ผู้มีอำนาจเกี่ยวกับการพักการลงโทษหรือการลดวัน ต้องโทษจำคุกตามกฎหมาย ว่าด้วยราชทัณฑ์หรือกฎหมายว่าด้วยเรือนจำทหารซึ่งมีคำสั่งทราบ เมื่อนักโทษเด็ดขาดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข เพื่อให้ผู้มีอำนาจดังกล่าวดำเนินการต่อไป

(14) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้ ตามที่รัฐมนตรีหรืออธิบดี มอบหมาย หรือตามคำสั่งศาล..."

จึงเห็นควรให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 มาตรา 14 ตามข้อความต่อไปนี้

ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการหน้าที่ในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมา ใช้ควบคุมตัวผู้ต้องโทษปรับแทนค่าปรับตามคำสั่งศาลอีกด้วยและเพิ่มเติมให้กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ออกกฎกระทรวง คำสั่งระเบียบกำหนด หลักเกณฑ์ รูปแบบ วิธีการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การบังคับโทษปรับโดยการนำอุปกรณ์

อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ควบคุมตัวผู้ต้องโทษปรับแทนค่าปรับเป็นไปอย่างเรียบร้อยและถูกต้องตามคำสั่งศาลและในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายฉบับดังกล่าว ควรระบุด้วยว่าก่อนที่พนักงานคุมประพฤติจะดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งศาล โดยจัดการให้นำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว มาใช้ควบคุมตัวผู้ต้องโทษปรับยังสถานที่หนึ่งสถานที่ใดนั้น พนักงานคุมประพฤติจะต้องทำการพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับ ผู้ต้องโทษปรับจากการสืบเสาะและพินิจของผู้นั้นมาประกอบให้ศาลทราบก่อนด้วยได้แก่

(1) ข้อมูลส่วนตัวของผู้ต้องโทษปรับ ได้แก่ อายุ ประวัติการศึกษา ความประพฤติ สถิติปัญหา สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมรวมถึงสภาพความเป็นอยู่ของผู้นั้น

(2) ลักษณะการกระทำความผิดเพื่อจะได้ทราบสาเหตุหรือความรุนแรงของการกระทำความผิดและเหตุจูงใจในการกระทำความผิด

(3) ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้เสียหาย การช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายและข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้เสียหายรวมถึงบุคคลใกล้ชิดในท้องที่เกิดเหตุ

(4) สถานที่ที่จะใช้ในการควบคุมและสภาพสิ่งแวดล้อมสถานที่ดังกล่าว เพื่อที่จะได้พิจารณาถึงความเหมาะสมและเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

(5) ความยินยอมของผู้เกี่ยวข้องในการใช้เป็นสถานที่ควบคุมเช่นเจ้าของหรือ ผู้ครอบครองดูแลสถานที่ที่จะใช้เป็นที่ควบคุมจำกัดเสรีภาพของผู้ต้องโทษปรับ

ในการพิจารณาในเรื่องดังกล่าวนี้ ให้พนักงานคุมประพฤติต้องคำนึงถึงสถานที่ที่จะใช้เป็นที่อยู่อาศัยของผู้ต้องโทษปรับในระหว่างถูกควบคุมจำกัดเสรีภาพแทนค่าปรับและความสามารถของบุคคลที่ยินยอมให้ผู้ต้องโทษปรับใช้เป็นที่ควบคุมโดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวอีกทั้งต้องจัดมาตรการป้องกันการหลบหนีมาประกอบการสั่งให้มีการควบคุมตัว ผู้ต้องโทษปรับไว้ด้วยเพื่อทำให้ผู้ต้องโทษปรับเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าหลบหนีหรือฝ่าฝืนเงื่อนไขที่ศาลกำหนด เช่น การเรียกประกันทัณฑ์บน เป็นต้น

หากภายหลังผู้ต้องโทษปรับหลบหนีจากสถานที่ควบคุมหรือฝ่าฝืนเงื่อนไขที่ศาลกำหนดหรือแก้ไขดัดแปลงหรือทำลายอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวให้เจ้าพนักงานคุมประพฤติรายงานให้ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจทราบภายใน 7 วัน นับแต่ เจ้าพนักงานคุมประพฤติทราบเหตุ เว้นแต่ มีพฤติการณ์พิเศษหรือมีเหตุสุดวิสัยอันไม่อาจก้าวล่วงได้

2.3 ปัญหาการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (Electronic Monitoring) มาใช้กับผู้กระทำความผิด

2.3.1 โดยการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย โดยบัญญัติให้ศาลใช้ดุลยพินิจเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยแทนการใช้โทษปรับทางอาญา

ตามเจตนารมณ์ของการลงโทษเป็นการต้องการบังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำผิด แต่หากนำวิธีการกักขังแทนค่าปรับมาใช้จะไม่ใช่ไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และผู้กระทำผิดจะมีได้ชดใช้ความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายหรือสังคม แต่กลับเป็นการเพิ่มภาระให้กับรัฐในการสร้างและค่าใช้จ่ายสถานที่ที่ใช้กักขัง จึงเห็นว่า ควรนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ควบคุมผู้ต้องโทษปรับ โดยบัญญัติให้ศาลใช้ดุลยพินิจเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยแทนการใช้โทษปรับทางอาญา และกำหนดให้ศาลสามารถใช้เป็นมาตรการทางเลือกในการลงโทษปรับ โดยการนำเอาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ควบคุมแทนการกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งผู้ต้องโทษปรับจะถูกกักขังอยู่ภายในสถานที่อยู่อาศัยของตนหรือบุคคลอื่นที่ใช้กักขังก็ได้ ตามความเหมาะสมซึ่งศาลจะเป็นผู้พิจารณา

จึงเห็นควรแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 และ มาตรา 29/1

ตามมาตรา 29 เดิมมีการบัญญัติไว้ว่า... “ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้”

ความในวรรคสองของมาตรา 24 มิให้นำมาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ”

ตามมาตรา 29/1 เดิมมีการบัญญัติไว้ว่า... “ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเพื่อยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้นั้นเพื่อใช้ค่าปรับ

การบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดีและให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาลหรือพนักงานอัยการ ทั้งนี้ มิให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี

การตรวจสอบหาทรัพย์สินของผู้ต้องโทษปรับโดยพนักงานอัยการเพื่อการบังคับคดีตามวรรคสอง ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของอัยการสูงสุด

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่กระทบต่อการที่ศาลจะมีคำสั่งตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง จึงเห็นควรให้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 ตามข้อความต่อไปนี้

ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินหรืออายัดสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินเพื่อใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้

กรณีศาลสั่งให้กักขังแทนค่าปรับ หากศาลเห็นสมควรหรือผู้ต้องโทษปรับร้องขอให้มีการควบคุมผู้ต้องโทษปรับด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์แทนการกักขังแทนค่าปรับ กรณีนี้ให้นำความในวรรคสองของมาตรา 24 มาใช้บังคับแก่การกักขังแทนค่าปรับ

กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ควบคุมตัวผู้ต้องโทษปรับด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ต้องคำนึงถึงเพศ อายุ ประวัติการนับถือศาสนา ความประพฤติสติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิตใจ นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม หรือสภาพความผิดของผู้ต้องโทษปรับประกอบด้วย แล้วศาลจึงจะกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้ผู้ต้องโทษปฏิบัติ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้นั้นกลับไปกระทำความผิดอีก

ในการกักขังแทนค่าปรับด้วยการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวให้อัตราตามมาตรา 30 และไม่ว่ากระทรวงความผิดเดียวหรือหลายกระทรวงห้ามใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ควบคุมผู้ต้องโทษปรับเกินกำหนด 1 ปี เว้นแต่ กรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งกักขังแทนค่าปรับเป็นเวลาเกิน 1 ปี แต่ไม่เกิน 2 ปีก็ได้

เมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกควบคุมด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวครบตามกำหนดแล้ว ให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ดูแลควบคุมถอดอุปกรณ์ในวันที่ครบกำหนดหรือหากผู้นั้นนำเงินค่าปรับมาชำระครบตามจำนวนที่ศาลสั่งปรับไว้ก็ให้ปล่อยตัวได้ทันที

และเห็นควรให้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29/1 เพิ่มเติมตามข้อความต่อไปนี้

หากในภายหลังศาลมีคำสั่งตามมาตรา 29 แล้วความปรากฏแก่ศาลหรือเจ้าพนักงานว่า ผู้ต้องโทษปรับมีเงินเพียงพอที่จะชำระค่าปรับได้ในระยะเวลาที่ยื่นคำร้องตามมาตรา 29/1 หรือผู้นั้นฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ศาลจะเพิกถอนคำสั่งอนุญาต

ดังกล่าวและปรับหรือกักขังแทนค่าปรับ โดยให้หักจำนวนวันที่ได้ถูกควบคุมด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาแล้วออกจากจำนวนเงินที่ศาลสั่งลงโทษปรับ

2.3.2 เพื่อให้การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวนี้ถูกนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นควรรัฐมีการจัดแนวทางสนับสนุนเพิ่มเติมดังนี้

1) ให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจในการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว ให้สังคมเข้าใจว่ามีรูปแบบอย่างไร และแตกต่างจากการควบคุมผู้กระทำความผิดด้วยวิธีอื่น ๆ อย่างไร เพื่อให้สังคมมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากยิ่งขึ้น

2) สร้างการความเข้าใจที่ดีให้แก่คนในสังคม ให้เปิดใจยอมรับและมีความเชื่อมั่นในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวนี้ เมื่อนำมาใช้ควบคุมผู้กระทำความผิดในชุมชน จะส่งผลให้การนำอุปกรณ์นี้มาใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เมื่อมีความไว้วางใจในสังคม

3) รัฐควรสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการนำอุปกรณ์ดังกล่าวมาใช้บังคับโทษปรับในการควบคุมตัวผู้ต้องโทษแทนการชำระค่าปรับ เพื่อที่จะใช้เป็นถึงแนวทางรับทราบถึงสภาพปัญหาผลดีผลเสีย ประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นประโยชน์ ตลอดจนเป็นแนวทางในการร่างแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้ควบคุมตัวผู้ต้องโทษปรับแทนค่าปรับและกฎหมายที่มีผลต่อการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวในทุกบริบท เพื่อให้ครอบคลุมและเชื่อมโยงกันทุกฉบับ ซึ่งจะทำให้เกิดการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต่อไป

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บรรณานุกรม

- กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและ
อาณาเขต พ.ศ. 2556 (2556, 22 มีนาคม) ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา เล่ม 130
ตอน 28 ก หน้า 15-18
- กฎกระทรวงการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัวผู้ถูกคุมความ
ประพฤติตามเงื่อนไขที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่ง พ.ศ. 2560” (2560,8 กันยายน)
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอน 92 ก
- กรมราชทัณฑ์.(2564) รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ.18 มิถุนายน 2564.
สืบค้นจาก http://www.correct.go.th/rt103pdf/report_index.php
- กระทรวงยุติธรรม.(2556).Electronic Monitoring การนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำ
ความผิดในประเทศไทย.วารสารยุติธรรม, 13(4),22-25
- กานดา ปานดำ.(2557).การบังคับคดีอาญา : ศึกษาการบังคับให้ทำงานแทนค่าปรับ.
(วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,กรุงเทพมหานคร.
- เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์.(2551).คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1.(พิมพ์ครั้งที่ 10)
กรุงเทพมหานคร:พลสยาม พรินต์ติ้ง.
- โกเมน ภัทรภิรมย์.(2534).โทษปรับ.วารสารอัยการ,163(14)
- ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือ
หลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2562
(2562,13 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 96 ก.หน้า 24.
- คณิต ณ นคร.(2560).กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป.(พิมพ์ครั้งที่ 6).กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- จิตติ ดิงศภัทย์.(2555).คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1.(พิมพ์ครั้งที่ 11)
กรุงเทพมหานคร:วิญญูชน.
- ชาญณรงค์ ชาญลิจิต.(2530).ศึกษาระบบการทำงานสาธารณะของผู้ต้องขัง:ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ต้องขัง
ในเรือนจำและทัณฑสถานในกรุงเทพมหานคร.(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,กรุงเทพมหานคร.

ชีต้า ธนฐิติวงศ์.(2553).การควบคุมผู้ต้องโทษโดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์.(วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต).มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,กรุงเทพมหานคร.

จิตติมา ประเสริฐ.(2535).การจำคุกในสถานที่อื่นที่ไม่ใช่เรือนจำ.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณัฐธิดา สุทธิโยธิน.(2562). "ทฤษฎีการลงโทษ " ในแนวการศึกษาชุกวิชากฎหมายอาญาและ
อาชญาวิทยาชั้นสูง. หน่วยที่ 6.หน้า 1-45.นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สาขาวิชานิติศาสตร์

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ.(2556).คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป.(พิมพ์ครั้งที่ 21).กรุงเทพมหานคร:
วิญญูชน. (พิมพ์ครั้งที่ 7) กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

นันทิ จิตสว่าง.(2540).หลักทัณฑ์วิทยา: หลักการวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์.(พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพมหานคร:มูลนิธิพิบูลสงเคราะห์กรมราชทัณฑ์. 2540.

ประเสริฐ เมฆมณี.(2523).หลักทัณฑ์วิทยา.กรุงเทพมหานคร:บพิธการพิมพ์.

พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. 2559 (2559,3 ตุลาคม) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอน 92 ก

พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจ
ชำระใหม่ พ.ศ.2535 (2535,8 เมษายน) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 42 หน้า 1

พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 (2478,10 มิถุนายน).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 52 ตอน 0 ก หน้า 598 - 600

พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 (2499,15 พฤศจิกายน).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 73 ตอนที่ 95 ฉบับพิเศษ หน้า 1

พิชยนต์ นิพาสพงษ์.(2542).โทษปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้ (Day Fine).(วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,กรุงเทพมหานคร.

พิรุฬห์ ไตศุกถวรรณ์.(2532).การลงโทษปรับทางอาญา.(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต)
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,กรุงเทพมหานคร.

ยุทธภูมิ ต่อศิริกุลทล .(2550).ปัญหาต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช่เรือนจำ ศึกษากรณี: การนำบ้านกึ่งวิถี
มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 (2562,13 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 96 ก.หน้า 15.

วีรพล ปานบุตร.(2522).โทษปรับในสวีเดน.วารสารอัยการ,2(14)

ศุภกิจ เข้มประชา.(2561) ประสบการณ์การใช้มาตรการควบคุมผู้กระทำผิดด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์(Electronic Monitoring of Offenders: EM) ในประเทศยุโรป บางประเทศ.สืบค้นจาก

<http://lawjournal.law.tu.ac.th/publications/magazine/magazine/magazineview/?lang=th&id=200>.

สกุรัตน์ ทิพย์บุญทรัพย์.(2552).การบังคับคดีอาญา : ศึกษาการบังคับโทษปรับ.(วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,กรุงเทพมหานคร.

สถาบันวิจัยหรือให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.(2549).รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์โครงการวิจัยเรื่อง ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.กรุงเทพมหานคร.

สรรเสริญ ไกรจิตติ.(2523)“ดุลพินิจในการกำหนดโทษ” ดุลพินิจ,27 (1).(มกราคม –กุมภาพันธ์).28 –33.

สหชน รัตนไพจิตร.(2527).ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,กรุงเทพมหานคร.

สินาท โสติปิณชะ.(2560).การใช้อุปกรณ์ติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.ภาควิชากฎหมาย.กลุ่มงานอาจารย์ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 2.

ศุมนทิพย์ จิตสว่างและฐิติยา เพชรมณี.(2549). โครงการติดตามประเมินผลการนำระบบการควบคุมด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับผู้กระทำผิด.เอกสารวิจัยคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.กรุงเทพมหานคร.

ศุมนทิพย์ จิตสว่างและฐิติยา เพชรมณี.(2559).แนวทางการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์(Electronic Monitoring) มาใช้ในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดในประเทศไทย.วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์,24 (2),26-50.

สุวรรณ ทองเนื้อแข็ง.(2539).การบังคับโทษปรับ.(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,กรุงเทพมหานคร.

หยุด แสงอุทัย.(2554).กฎหมายอาญา ภาค 1.(พิมพ์ครั้งที่ 21) กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

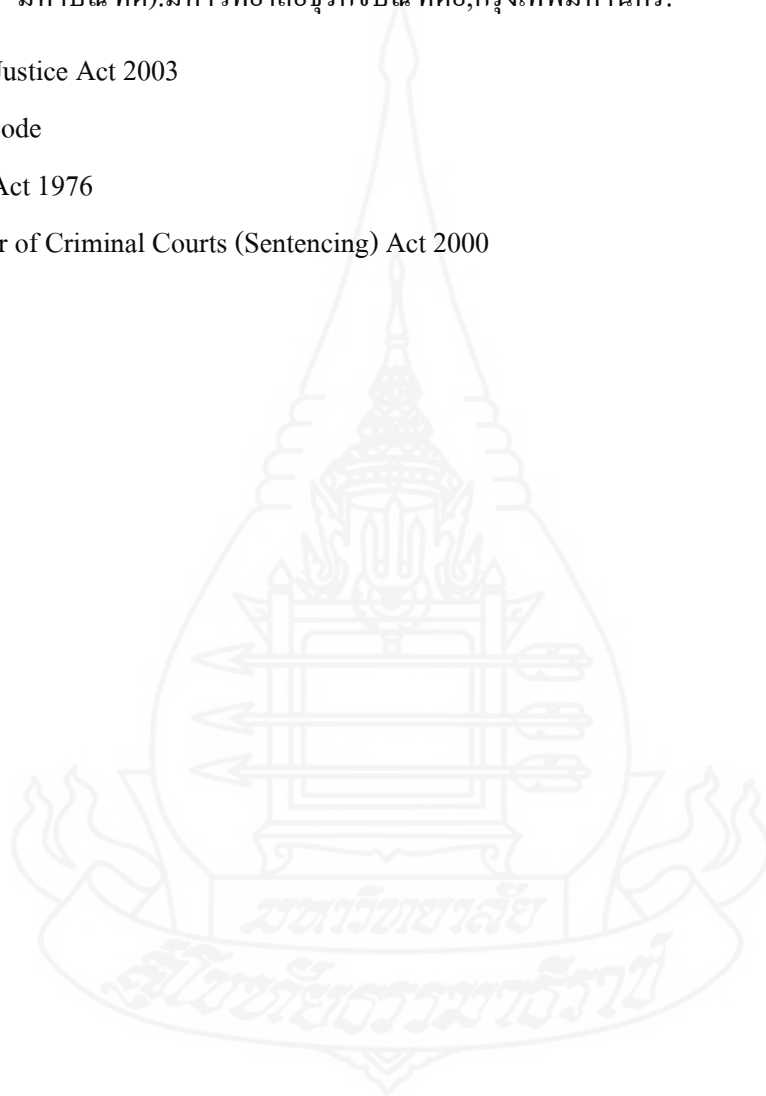
อารีย์พร กลั่นนุรักษ์.(2545). การปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไข.(วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต).มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,กรุงเทพมหานคร.

Criminal Justice Act 2003

Georgia Code

The Bail Act 1976

The Power of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวมนัญชนก งามละม้าย
วัน เดือน ปี เกิด	10 มิถุนายน 2531
สถานที่เกิด	อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง
ประวัติการศึกษา	บช.บ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2555 น.บ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2560
สถานที่ทำงาน	สำนักอำนวยการประจำศาลจังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่ศาลยุติธรรมชำนาญงาน

